

ХРИСТИАНСЬКИЙ ДУХОВНО-ПРОСВІТНИЙ ЧАСОПИС

2/2009

Слово ВЧИТЕЛЮ

ЛІКИ ВІД ФАЛЬШІ
НЕ БІЙСЯ — ТІЛЬКИ ВІРУЙ
БАТЬКІВСЬКІ СЛІДИ
ФОРМУЛА ФАРТУ
ЄВАНГЕЛІЄ У КАМЕНІ

ЕТИКА ЧИ ЕТИКЕТКА?

Християнський духовно-просвітницький часопис	
«СЛОВО ВЧИТЕЛЮ» № 2(8)/2009	
Наше кредо: «Нести Слово Боже — ось наша мета, щоб кожний учитель був учнем Христа!»	
Головний редактор Редакційна колегія:	Тарас Приступа Тетяна Артерчук Олег Блощук Олександр Бондарчук Руслана Ковальчук Юрій Ліщинський Євген Никонюк Ольга Новікова
Літературний редактор Дизайн і верстка Художник Коректор Відповідальна за випуск	Світлана Филипчук Аля Біла Наталія Рябушко Ольга Мац Надія Доля
Засновник і видавець — Міжнародна громадська організація «Надія — людям»	
Адреса: Телефон: Факс: e-mail: www.hopetopeople.org	а/с 116, м. Рівне, 33028, Україна. (0362) 63-79-76 (0362) 62-05-12 slovo@hopetopeople.org
Часопис зареєстровано в Міністерстві юстиції України. Свідоцтво про державну реєстрацію: серія КВ № 12846-1730Р від 27 червня 2007 р.	
Часопис «Слово вчителю» видається за рахунок благодійних внесків приватних осіб та організацій. Пожертви на видання часопису просимо надсилати поштовим переказом на адресу МГО «Надія — людям» з позначкою: «Пожертви на часопис „Слово вчителю“», або на рахунок: МГО «Надія — людям», р/р 26005301588849, Промінвестбанк м. Рівне, МФО 333335, код 21081735 з позначкою: «Пожертви на часопис „Слово вчителю“».	
За умови передруку матеріалів посилання на часопис «Слово вчителю» обов'язкове. Рукописи не рецензуються і не повертаються. Редакція залишає за собою право редагувати і, за необхідності, скорочувати матеріали.	
Посилання на Біблію або цитування окремих біблійних текстів позначаються умовними скороченнями. Список скорочень назв книг зазвичай подається у виданнях Біблії. Посилання зазначаються з дотриманням принципу «книга-розділ-вірш» і розділяються знаками пунктуації. Наприклад: Ів. 19:6-11, 13-20, 25-28; 1 Кор. 1:18-24. Фрагменти з одного розділу розділяються комою (,), а різні книги або розділи відокремлюються крапкою з комою (;).	
Якщо в тексті не зазначено інше, всі біблійні посилання взято з Біблії у перекладі проф. Івана Огієнка.	
Фото на обкладинці Надії Затірки.	
Надруковано: РТМКФ «Християнське життя», 43006, м. Луцьк, вул. В. Стуса, 3, тел. (0332) 71-08-74. Наклад 5000 прим.	
© «Слово вчителю» © МГО «Надія — людям»	

Друзі, чи задумувались ви над тим, навіщо люди ставлять запитання? Виявляється, далеко не завжди для того, щоб про щось дізнатися, тобто отримати відповідь. Часто це спосіб розпочати розмову, продемонструвати свою ерудицію, запропонувати свій варіант відповіді.

Постійні читачі часопису «Слово вчителю», безперечно, помітили, що шпальти нашого часопису рясніють запитаннями. З якою метою ми їх ставимо? З тією ж, що й усі. Ми намагаємося давати відповіді на злободенні питання життя, ґрунтуючись на непохитній і незмінній основі — Божому Слові, Біблії. Разом з тим, ми завжди раді почути вашу думку з приводу тієї чи іншої теми. Будь ласка, знайдіть кілька хвилин, щоб зателефонувати або написати в редакцію і висловити своє ставлення до питань, що порушуються, поділитися своїми роздумами і досвідом, щоб творчі здобутки вашого шкільного колективу, повчальні розповіді з історії вашої родини стали надбанням широкого кола читачів.

Часопис, який ви тримаєте в руках, — останній у цьому навчальному році. Він закінчує цикл тем, присвячених питанню формування світогляду людини в епоху постмодернізму. Цього разу говоритимемо про місце і роль християнської етики в суспільстві, і, як завжди, не лише у вузькому контексті нового шкільного предмета «Християнська етика», а в більш широкому розумінні християнської етики як глибокого внутрішнього переконання і відповідного способу життя людини.

Не секрет, що суспільство, у якому ми живемо, потерпає від багатьох бід. А коли хтось потрапляє у біду, завжди знаходиться інший — який дає добру пораду, як із цієї біди вибратися. Ось і звучать з усіх боків найрізноманітніші «поради»: починаючи від програм оздоровлення економіки і наведення порядку у владних структурах і закінчуючи способами очищення організму від шлаків і наведення ладу у власних шухлядах. Дехто не проти і християнську етику поставити в один ряд із усіма цими добрими «порадниками», мовляв, а ще непогано у Бога вірити і християнське життя провадити.

Але таким чином ми перевертаємо все з ніг на голову, бо людина без Бога не здатна ані створити дієздатного закону, ані скласти хорошої програми, ані винайти цілющих ліків. Тільки тоді, коли Господь Бог по праву стане центром нашого життя, можливі зміни на краще і в житті окремої людини, і в суспільстві в цілому.

З повагою — редакційна колегія

4	ПОГЛЯД ФАХІВЦЯ
О. Бондарчук. «Християнські цінності мають бути покладені в основу ідеології нашого суспільства» (інтерв'ю з Ігорем Пасічником)	

АКТУАЛЬНА ТЕМА	6
Т. Приступа. Ліки від фальші О. Велч. Слово надії покоління без надії О. Блощук. Підміна понять С. Филипчук. Християнство і суспільство: прямі, що перетинаються?	

16	СТУДІЇ БІБЛІЇ
Ю. Ліщинський. Не бійся — тільки віруй	

ЗНАЙОМСТВО	20
О. В'ялов. Досьє за власним бажанням...	

23	НАУКА І ХРИСТІЯНСТВО
О. Прокопович. Віра і наука (ч. 4)	

МЕТОДИКА І ДОСВІД	27
І. Кіндрат. Людина у світі. Роль і місце людини в світі (урок для 3 кл.) А. Мельничук. Молоде покоління — майбутнє України (урок для 7 кл.) Н. Дубовик. Християнська любов — основа суспільного спокою (урок для старших класів) І. Курченко. Батьківські сліди (сценарій позакласного заходу) І. Кіндрат. Дидактичний матеріал до уроку «Скарби земні та скарби небесні» О. Гончар. Формула фарту	

42	ХРИСТІЯНСТВО І МИСТЕЦТВО
О. Блощук. Євангеліє у камені	

КОНТРАСТИ	43
Л. Савчук. Чим небезпечна рок-музика Ю. Тивончук. Хардкор на службі у Христа	

47	АСПЕКТИ ЗДОРОВ'Я
Рубрику веде В. Артерчук Влучити в ціль Віртуальна реальність: фантастика чи життя	

СПРАВИ СІМЕЙНІ	51
М. Дубовик. Роль батька	

55	РОЗДУМИ ДУШІ
С. Прокопчук. Я люблю тебе, тату!	

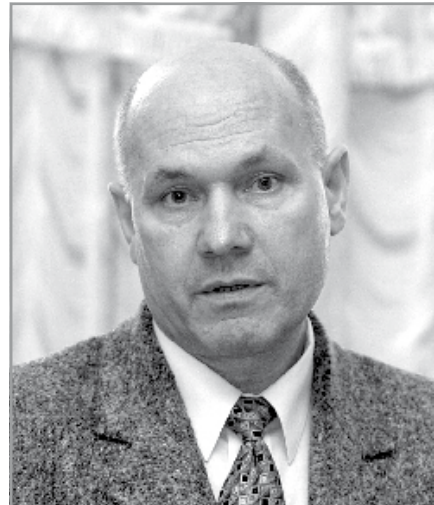
З ПОШТОВОЇ СКРИНЬКИ	57
Н. Рубанчик. Святиня українського народу В. Муляр. Божий подарунок	

«Християнські цінності мають бути покладені в основу ідеології нашого суспільства»

— Ігорі Демидовичу, що стало поштовхом до відкриття в Острозькій академії факультету релігієзнавства?

— Після того, як Україна стала незалежною, в державі розпочався релігійний бум. Українці, які не мали змоги вільно сповідувати християнство, почали масово звертатися до релігії, посилювався вплив релігійних громад. Багато хто пішов викладати в школи, аби доносити знання до дітей та прищеплювати їм релігійний світогляд.

Для того, щоб процес навчання був керованим, ми почали проводити роботу з вчителями, тому що були переконані: вчителі — це люди, які повинні викладати християнську етику та інші предмети біблієзнавчого характеру. В середині 90-х років не було закладів, які б готували таких фахівців. Тому Острозька академія ініціювала створення курсів з метою підготовки тих, хто міг би навчати та виховувати. Слухачі курсів навчалися протягом трьох років, але отримані сертифікати пройденного курсу не визнавалися на місцевому рівні і не давали змоги повноцінно працювати в школах, тому трохи пізніше виник факультет релігієзнавства. З метою покращення ситуації вирішили ліцензувати спеціальність «релігієзнавство», було відкрито бакалаврат, підготовку спеціаліста, а пізніше — магістеріум релігієзнавства. Фактично поштовхом до створення такого факультету в нашому навчальному закладі стало бажання максимально задовольнити великий інтерес громадськості до християнської етики. Іншим чинником стало те, що на початку 90-х років, окрім комуністичної ідеології, котра прищеплювала лише потрібні світогляди та потрібні інтенції до розвитку, не було того просвітницького напрямку, який би наголошував на важливості християнських цінностей. Підготовка кадрів, і для цього створення спеціальності «релігієзнавство», стала

Інтерв'ю з Ігорем Демидовичем Пасічником — ректором Національного університету «Острозька академія», доктором психологічних наук, професором кафедри психолого-педагогічних дисциплін, академіком Міжнародної Слов'янської Академії Наук та АН ВШ України, заслуженим працівником народної освіти України, ветераном праці, автором багатьох наукових праць в галузі вікової, юридичної та економічної психології.

однією з ключових цілей реорганізації факультетів та створення на базі Острозької академії нового факультету.

— Чи є якісь особливі вимоги до вступників?

— Особливих вимог до вступників немає, але сама спеціальність «релігієзнавство» спонукає вступати студентів певної категорії. Зазвичай — це люди, які цікавляться християнством, які хочуть працювати в дотичній галузі, викладати християнську етику в школах. На заочному відділенні багато тих, хто має богословську освіту, є священнослужителями, тобто переважно ті, хто визначився з професійною приналежністю.

— До яких висот скеровуєте своїх студентів, якими людьми і фахівцями хочете їх бачити?

— Перш за все, ми хочемо бачити своїх студентів професіоналами, а це обумовлює наявність фахових знань, морально-етичних цінностей, які наші студенти мають сповідувати. Тобто вони мають бути високоморальними та високодуховними людьми, щоб бути не лише носіями знань, а й носіями тих високих чеснот, які вони проповідують і які покликані прищеплювати молодому поколінню.

— В одному з Ваших інтерв'ю прозвучало: «Місія Острозької академії — готувати провідників нації». Що Ви вкладаєте у це поняття? Яких успіхів у цьому контексті досягнуто за майже 15 років оновленого вузу?

— Звісно, у нас є різні випускники. Однак більшість із них — справді еліта. Це не мої слова, а слова роботодавців. П'ять років навчання — достатній час, щоб актуалізувати певні домінанти молоді людини. Для цього лише слід наполегливо працювати всім колективом. Корпоративна робота, цілеспрямованість, натхнення, віра в майбутнє своєї держави — ось які характеристики ми намагаємося сформувати в своїх випускників. Також велику увагу приділяємо формуванню в наших студентів високих моральних якостей, базованих на християнських цінностях. Виховуючи студентів у відповідному дусі, ми переконалися, що християнська мораль і національна ідея можуть бути класичною для України моделлю виховання. Випускники нашого університету суттєво вирізняються на фоні своїх колег з інших вузів, передусім, високими моральними якостями. Знову ж таки, це не мої слова, а роботодавців.

Острозька академія

На мій погляд, сучасний вищий навчальний заклад в Україні має бути національним за духом і за покликанням, а не формальним. Ідея інтернаціоналізму і глобалізму, яку нам нав'язують постійно і яку ми намагаємось так швидко запозичити й алгоритмічно перенести в Україну, може призвести не тільки до руйнації вищої школи України, а й самої державності України. Саме таку ідею сповідує Острозька академія. І вже досвід нашої академії говорить, що це успішно можна здійснювати. Про своїх випускників я можу говорити не тільки як про людей, що є носіями високих знань, але й як про високоморальних і високодуховних людей із чітко сформованим світоглядом. Попит на ринку праці випускників Острозької академії настільки високий, що практично з третього-четвертого курсів ми вже маємо замовлення на всі спеціальності.

— Чи відчуваєте підтримку з боку держави?

— Сьогодні українська школа позбавлена ефективної виховної дієвої ідеології. Сьогодні школа вчить, але не виховує. Хто є ідеалами наших дітей? Кого ми хочемо бачити в майбутньому? Якими повинні бути цін-

ності українців? На ці питання немає однозначних відповідей. Багато людей вважають, що християнські цінності мають бути покладені в основу ідеології нашого суспільства. Це не означає, що ми прагнемо, аби всі діти стали християнами. Важливо, щоб вони були високоморальними людьми. Тому роль християнської етики на сучасному етапі є досить значною. Ми намагаємось через предмет християнської етики виховувати дітей і, звичайно, відчуваємо певну підтримку держави щодо цього: наприклад, держава дала гриф погодження для підручників 5–6 класів. На рівні областей, місцевих громад також відчутні певні зрушення у свідомості, однак цього недостатньо, адже предмет християнської етики — лише факультативний курс і то не у всіх областях, бо вводиться у навчальні плани досить-таки обережно. Загалом можна сказати, що держава не заважає так, як раніше, і певна підтримка відчувається, однак вона не є достатньою.

— Чи є в Україні вузи, які мають подібні кафедри, факультети, чи підтримуєте з ними зв'язки, співпрацюєте?

— Кафедр релігієзнавства в українських вищих навчальних закладах є чимало, зокрема, у Чернівцях

кому національному університету імені Юрія Федьковича, Київському національному університету імені Тараса Шевченка, Національному педагогічному університету ім. М. П. Драгоманова та інших. Однак вчителів християнської етики готують лише декілька вищих навчальних закладів. Це, звісно, Національний університет «Острозька академія», Український католицький університет у Львові, а також Інститути післядипломної освіти Тернополя та Івано-Франківська.

— Який вплив на суспільство чинять конференції християнського спрямування, які проводяться в академії? Якщо можна, розкажіть більш докладно про найяскравіші з них, про плани на майбутнє.

— За час існування Національного університету «Острозька академія» було проведено 13 конференцій християнського спрямування під гаслом «Виховання молоді на загальнохристиянських засадах». У них взяло участь понад дві з половиною тисячі науковців, педагогів-практиків. Були прийняті ухвали, які згодом надсилалися посадовим особам, видано публікації та наукові записки вчених, педагогів. Як на мене, проведення такого роду конференцій стало поштовхом для викладання християнської етики в школах та підґрунтям для утвердження в суспільстві християнських цінностей.

Розмовляв Олександр Бондарчук

ЛІКИ

від фальші

Що за час сьогодні? Як усе змінилося за останні роки? Що це за країна? Яким жакливим світ став тепер? Чим усе це закінчиться? — Це ті запитання, які сьогодні все частіше звучать із вуст наших співвітчизників. Що ховається за цими питаннями? Що можна зрозуміти, зазирнувши глибше? Чи справді ми хочемо отримати чесну відповідь на ці запитання, чи просто шукаємо таких же збентежених людей, які зрозуміли б нас і пожаліли? Ми страждаємо від страхів і відчаю, від порожнечі та безнадії. Як же далі нам жити? Ми прагнули справжнього, ситого, у гарному достатку і повному спокої життя. Це життя було омріяне і виплекане в нашому серці, часто воно оспівувалося в поезії як уже досягнуте, а не як бажане. Тепер ми ніби ошукані і з поспіхом, на емоціях шукаємо, кого звинуватити в нашому горі, в нашій біді.

Чи є яке-небудь пояснення подібному стану речей, такому перебігу подій? Звичайно, є. І початок відповіді у тому, що це не є випадковістю. Всі людські біди, кризи і страждання не є випадковими. Всі, хто вірить у Живого Великого Бога, Який відкрив Себе через Ісуса Христа, мають знати, що всякі кризові явища приходять до нас із руки Всевишнього. Вони є прямим підтвердженням Його вічних слів, записаних у Писанні. «Господні слова — слова чисті, як срібло, очищене в глинянім горні, сім раз перетоплене!» (Пс. 11:7). Вони незмінні, вони тверді, наче кремінь, вони як вогонь і як молот. Бог пильнує за кожним словом Своїм. Тому лише в Його Слові — в Біблії — можемо відшукати відповіді на наші, сповнені відчаю і страху, запитання, які роздирають наші душі, бентежать розум, не дають спокійно спати і жити. Саме через Боже Слово можемо дізнатися і переконатися, що коли збираємо гіркі плоди, ми колись посіяли відповідне насіння. Коли сьогодні нам подано щось несправжнє, фальшиве, то це плід нашої сівби, ніщо інше, особливо у сфері виховання. Ми з обуренням сьогодні дивимося на владу,

на зухвалих корумпованих дрібних чиновників, на розбещену молодь і «некерованих» дітей і часто думаємо, що це хтось із них, або всі вони разом отруїли наше життя і зробили його несправжнім, не таким, як ми мріяли й очікували.

Але ж стривайте! Не кваптеся! Хто ж вони, всі вищезгадані? Звідки вони? Вони всі наші діти, внуки, брати і сестри, вони всі навчалися в наших школах і вузах, вони майже всі запевняють про свою віру в Бога і про виконання Божих Заповідей, вони — частина нашого суспільства. Вони такі, бо ми такі. Хоч прикро, але це правда. І чим швидше ми почнемо це визнавати, тим швидше настануть зміни. Особливо нам, священнослужителям, учителям, вихователям, варто замислитися над цим. Адже напевно не тільки батьки, а й ми зробили свій фальшивий посів у серцях тих, на кого нині обурені. Напевно всі ми сіяли фальшиві цінності, лицемірну віру, правильну на словах, а фальшиву по суті, сіяли фальшиву ситуативну етику, яка дозволяла, коли вигідно, нехтувати Божою правдою.

Зовсім недавно почув розповідь про одну молоду пані, до рук якої потрапила п'ятдесятигрівнева фальшива купюра, яку вона відразу «спихнула», не моргнувши оком, а ввечері вдома весело розповіла про вдалу грошову операцію. На подив молодшого брата мама відповіла: «А що тут такого? Я на її місці вчинила б так само». Тож зовсім не дивно, що наше хворе суспільство вже звикає до всього фальшивого: до «фальшивих» товарів, зате з фірмовою етикеткою, до «фальшивих» напоїв і неякісних продуктів харчування, якими самі себе (свій народ) напуваємо і насичуємо, навіть до «фальшивих» ліків уже звикли, до фальшивої моралі з подвійними стандартами також. Тому й не дивно, що в силу вступає закон Творця: «Що посіє людина, те й пожне» (Гал. 6:7). Саме так. Кожен з нас зокрема і суспільство в цілому не може пожати нічого іншого, лише те, що було посіяно.

Коли навесні ми сіємо добірні зерна пшениці у гарну українську землю, то справедливо очікуємо, що будемо збирати саме пшеницю. Чому ж ми здивовані та обурені, коли «фальшиве» насіння приносить свої гіркі плоди?

Крім того, важливо не забути, що ми не тільки збираємо те, що посіяли, але й збираємо його набагато більше, ніж сіємо. Це незаперечна річ, як і незаперечне те, що наша духовна нива, чим би вона не була засіяна, обов'язково вродить, на відміну від звичайної, де іноді насіння вимерзає, висихає або не проростає.

Але ключовою і, на мій погляд, найжахливішою проблемою є те, що, спостерігаючи за загальною і страшною хворобою, ми ставимо фальшиві діагнози, причому кожен на свій лад. Чому ж дивуватися, що лікування не допомагає!

У недалекому минулому наше суспільство вже намагалися вилікувати. Нам говорили, що коли серед нас не буде багатих і всі будуть соціально рівні, ось тоді ми і будемо здоровою нацією, бо ці нові умови виховують нову людину, всі стануть і чесними, і порядними, і добрими. Коли це не спрацювало, додавалися ще деякі «ліки» — голодомор, репресії тощо. Коли це все та багато іншого перепробували, залишилось ще одне: «прогнати» Бога і знищити віру. Тому говорили і робили вигляд, ніби Бога немає, хоча й самі в це не вірили. Адже апостол Павло написав, що Бог усім Себе відкрив, і те, що можна знати про Бога, відоме навіть усім атеїстам (Рим. 1:19–20). Тому й вони є віруючими, вони знають, що Бог є, і тремтять перед Ним в очікуванні суду, але, захищаючи своє безбожне і гріховне життя, вони свідомо грішать проти правди. На жаль, і сьогодні наші співвітчизники продовжують «кадити» їхнім богам, свято шанують їхніх героїв і символи, забавляються їхніми матеріалістичними цінностями, пропонуючи їх в інших «упаковках» із сучасними «лейбами». Якби не так, то в наших шко-

лах давно б перестали тріти дітей дарвінізмом, роблячи цей злочин за людські податки. Враховуючи це та багато іншого, адже про все не напишеш, тривожно за те, чи стане християнська етика справжніми ліками для дітей та молоді і для суспільства в цілому, чи ми вправно обійдемося без неї, підмінивши її на етикетку. Адже ми вже звикли до всього фальшивого, нас уже задовольняють брехливі фірмові етикетки, бо змінити все одно нічого не можна.

На щастя, можна, хоча і непросто, і, можливо, не так швидко, як хотілося б. Але для того нам потрібно чітко побачити мету, бути переконаними, що вона не фальшива, і йти до неї наполегливо і навіть самовіддано.

Що ж нам тепер робити? Як же нам зберегти християнську етику від фальші? Що робити, щоб наш посів був справжнім, щоб зерна були чисті, щоб врожай зібрати славний? — Це питання, які мають турбувати всіх: і освітян, і батьків, і священнослужителів, а з грудей вчителів християнської етики вони мають просто вириватися, багаторазово підсилені великою відповідальністю. Саме так, говорити дітям про Бога — неоціненна честь і колосальна відповідальність. При цьому хочу підбадьорити вчителів словами з Писання, що ті, хто зі слезами посіють своє насіння, збирати будуть з радістю (Пс. 125:5–6). Як бачимо, Бог не тільки кладе на нас тягар відповідальності, але й підбадьорює нас і заохочує, підтримує і допомагає, та ще й нагороджує. Невже ж це не нагорода — дивитися на наших дітей, збережених істиною від розпусти і п'янства, від наркоманії та всякої іншої «манії», від насильства і зрадливості, і бачити в їхніх очах віру і любов до Бога. Невже не нагорода бачити порядних і вірних громадян Батьківщини, які усвідомлюють, що вони не мавпенята, а Божий образ і подоба, що всюди поширюють славу Богу і догоджають Богові, а не плазують перед людьми, торуючи ногами власну гідність і принижуючи таким чином Творця.

Тому вчитель християнської етики повинен нести своїм учням Боже Слово, не розмیشане і не розбавлене сучасною світською філософією. Бо тільки Слово спроможне вилікувати жахливі рани нашого суспільства, наших сімей, наших дітей і нас самих. А для того, щоб нести це Слово, потрібно його знати, вивчати, досліджувати і, як сказано в Писанні, перебувати у ньому. До речі, це, за словами Христа, ознака справжніх Його учнів: «Як у слові Моїм позостанетеся, тоді справді Моїми учнями будете...» (Ів. 8:31).

А починається все з того, що вчитель знає Автора. Не тільки знає про Нього, а знає особисто. Це означає, що він не тільки вірить в Його існування, а довіряє Йому, спілкується з Ним, поклоняється і любить і серцем, і силою, і всім розумом своїм (Повт. Зак. 6:4). Щоб знати Бога краще — досліджує через Слово, Хто Він і Який Він. А Він — Незбагнений і Таємничий, але відкриває Себе тим, хто Його шукає. Він Святий і Справедливий, а це значить, що ненавидить гріх і всяке зло і не залишає його без покарання. Він Могутній і Грізний та водночас Добрий. Він не потурає злу, але милість і любов Його більша за суд. Влада Його абсолютна і суверенна, поширюється на всіх і на все, але безмежно мудра і досконала. Хто подібний Йому: Вічному, Живому, Всемогутньому Богу, Неперевершеному і Неосязному в любові, що за грішних віддав Праведного на розп'яття. Вчитель знає Бога як свого Пана, Якого любить і покоряється Йому як Царю і Покровителю. Його неможливо описати, сказати про Нього все за один раз. Якщо ж ми Його не знаємо, то й живемо без царя в голові, і життя наше пусте, безплідне і беззмістовне. У такому випадку наші учні не підуть далі, ніж ми самі.

Хто ж знає Бога, тому й Слово Його миле. Він його цінує. Воно його Вода і Хліб, воно його Світло і Сила. У сьогоднішньому фальшивому зрадливому світі, керованому постмодерністськими брехливими і пустими цінностями, люди живуть із відчуттям постійного дефіциту Правди, дехто вже й звикся з таким станом речей. Так от, зберегти християнську етику від фальші може лише Істина, що ототожнюється з Тим, Хто не тільки говорив Істину, Хто передав нам Істину, Хто жив за Істиною, але й Той, Хто окропив цю Істину Своєю Кров'ю. Ця істина немируша, вона вічна і незмінна, вона має незаперечну владу, вона авторитетна. Через призму авторитетної біблійної правди ми можемо правдиво оцінити будь-яку фальшиву ідею і визначити їй «достойне місце» у розмаїтті сучасних брехливих орієнтирів, які збивають людей з дороги і спрямовують їхнє життя у прірву. Тому саме вчитель має підпорядкувати своє власне серце авторитетній Божій правді, щоб не пустити звуками лоскотати слух школярів і студентів, відштовхуючи їх від Слова Правди — джерела віри і любові.

Завершуючи, не хотів би проминути ще однієї проблеми.

Вона поширена, але не сприймається як проблема, її не помічають. Найчастіше, це прояв невігластва. І це пов'язано з нашим нерозумінням того, що християнська етика не може бути порівняна з мораллю. Вищезгадані комуністи свого часу вже пропонували моральний кодекс, більша частина якого була співзвучна з Божими заповідями. У нас сьогодні також є спокуса і загроза їх наслідувати. Ця загроза не надумана. Ми сьогодні знову здатні і готові шукати закон без Законодавця, спадок без Заповідача, благословення без Дарувальника, божественне без Бога. Ми шукаємо Божої Руки і відвертаємося від Його Обличчя. Або забуваємо, або і не знаємо, що ми Ним і для Нього створені (Кол. 1:16), що для того, щоб бути не фальшивими, а справжніми, нам недостатньо знати Божий закон і заповіді, ми потребуємо єднання з Ним Самим, із Творцем і Спасителем, із Господом і Відкупителем. Ми потребуємо Його Самого, бо без Нього, навіть із Його святими і вічними заповідями, ми залишимося не справжніми, а фальшивими.

І кожен учитель має пам'ятати, що основою християнської етики є Сам Христос. Тоді і заповіді, і цінності будуть живими й актуальними, будуть змінювати не ззовні, а зсередини, з людського серця, що потребує змін через покайняння як зміну мислення. Ця переміна пов'язана зі зміною центру поклоніння. З народження людини грішна і егоцентрична. Покайняння — це докорінна переміна, що веде людське серце до богочентричного поклоніння і життя.

Метою вчителя є досягти цього самому і навчити учнів. Метою не фальшивою, а справжньою. Тоді й етика перестане бути етикеткою, і вчитель буде справжнім, і віра не фальшивою, і життя гармонійним і наповненим. Усе інше — шлях по бездоріжжю, дорога в нікуди. Бо є Один, Хто міг сказати про Себе: «Я — дорога, правда і життя». Лише Він — найбільша потреба людського хворого серця. Все інше — фальшиві ліки.

Тарас Прустпуна

Тарас Прустпуна, 1959 р. н., — головний редактор ХДПЧ «Слово вчителю», пастор церкви «Община Доброго Пастиря» м. Рівне, голова правління МГО «Надія — людям». Має шість дітей.

Слово надії

покоління без надії

Я працюю серед студентів вищих навчальних закладів уже близько десяти років. У мої безпосередні обов'язки входить розробка стратегії максимально ефективного донесення Євангелії сучасному поколінню студентів і викладачів вузів України. Зараз наша країна переживає переломний момент, стоїть на роздоріжжі, і нам необхідно розповісти сучасному поколінню студентів Благую Звістку, щоб уникнути поступового відходу в пост-християнську секуляризацію, що заповонила Західну Європу та США.

Вступ

Якщо вам доводилось колись будувати на березі моря замки з піску, то ви знаєте, що коли ви поверталися наступного дня до вашого замку, він мав уже зовсім інший вигляд. За ніч або хвили змивали частину замку, або вітер змінював його форму. Ця ілюстрація описує сьогодинішній постмодернізм. Постмодернізм змінюється кожного дня. Різні люди дають різне визначення що таке постмодернізм. Якщо ви подивитесь на ваш замок із піску з одного боку, ви побачите одну картину. Якщо ви подивитесь на той же предмет під іншим кутом зору, ви побачите щось абсолютно інше. Так само як замок із піску, що постійно змінюється під дією припливів і відливів, вітрів та інших явищ природи, постмодернізм перебуває у стані постійної зміни (руху). Вацлав Гавел (чеський письменник, драматург, дисидент, правозахисник і державний діяч, останній президент Чехословаччини й перший президент Чехії) у такий спосіб описав ситуацію постійних змін:

«Сьогодні ми перебуваємо в парадоксальній ситуації. Ми насолоджуємося досягненнями сучасної цивілізації, які зробили наше існування на цій Землі легшим у багатьох аспектах. Але незважаючи на це, ми точно не знаємо, що нам робити із самими собою, куди йти, куди звернути-

ся. Ми живемо у світі постмодернізму, де все можливо й немає нічого певного. Прірва між раціональним і духовним, внутрішнім і зовнішнім, об'єктивним і суб'єктивним, технічним і моральним, універсальним і унікальним стає усе глибшою й глибшою».

Такий стан постійної зміни, що характеризує епоху постмодернізму, і варто було очікувати, якщо ми перебуваємо на стадії переходу від одного етапу розвитку до іншого. Для того щоб завершити цей перехід, знадобляться десятиліття. Будь-який час змін супроводжується сум'яттям, розмаїттям думок і непевністю — нестабільністю. Деякі люди в наші дні реагують на ці зміни, намагаючись триматися парадигм минулого, незважаючи на те, що зміни неминучі. Замість того, щоб ревно відстоювати парадигми минулого століття, нам потрібно прислухатися до Олександра Солженіцина, який у своїй промові на асамблеї випускників Гарвардського університету (США) сказав наступне:

«Зараз світ підійшов якщо не до загибелі, то до повороту історії, який за значенням можна порівняти з переходом від Середньовіччя до Відродження, — і жадає від нас духовного спалаху, підйому на нову висоту огляду, на новий рівень життя».

Отож, який же вигляд має цей «замок із піску», який ми називаємо постмодернізмом?

Його чотири головні характеристики — це:

- переваги,
- громада,
- віртуальна реальність,
- людські страждання.

Переваги

Замість людського розуму, що веде до істини, постмодернізм позиціює кілька істин, що змушує віддавати перевагу тій чи іншій істині. Істину не стільки знаходять, скільки створюють. Щось є істинним тоді, коли ви вірите, що воно істинне. Приказка «Кожному своє» може бути девізом постмодернізму. Небагато людей вірять в абсолютну істину. Твердження «Не існує абсолютної істини» стало абсолютною істиною. Як результат, різниця між тим, що правильно і неправильно, добре і погано, губить свою значимість. Оскільки сучасне покоління не може знайти собі підґрунтя в об'єктивній істині, воно намагається знайти або дати визначення своєї сутності у своїй громаді.

Громада

Незалежну особистість епохи Просвітництва замінила громада. Громада вирішує, що є істиною. Істина відносна стосовно громади, у житті якої ми беремо участь. Лише приналежні до цієї громади мають право коментувати

або критикувати нашу істину. Постмодерністська думка поділяє людей на конфліктуючі угруповання, в яких окрема особистість губиться і влада стає контролюючим фактором. Руйнування сім'ї сприяло втраті національної ідентичності. Молодим людям особливо важко формувати взаємини з іншими людьми в той час як їхні сім'ї малостабільні або ж нестабільні. Зі зруйнованими сім'ями й втратою національної ідентичності ми стаємо культурою бездомних людей, які перебувають у постійному пошуку місця, до якого вони можуть належати.

Віртуальна реальність

Віртуальна реальність — це «переживання, реальне за своїм впливом, але якого немає в дійсності». Постмодернізм намагається звільнити світ від наукового авторитету за допомогою визначення істини методом наукового відкриття. Віртуальна реальність учиить нас довіряти тільки тому, що можна перевірити нашими почуттями. А оскільки наші почуття сприймають світ по-різному, індивідуальне сприйняття реальності кожною людиною буде унікальним. Віртуальна реальність веде нас до того, що в нас стираються межі між фактом і вимислом (фікцією). Така плутанина стає причиною пошуку багатьма молодими людьми стабільності серед хитких пісків сум'яття.

Людські страждання

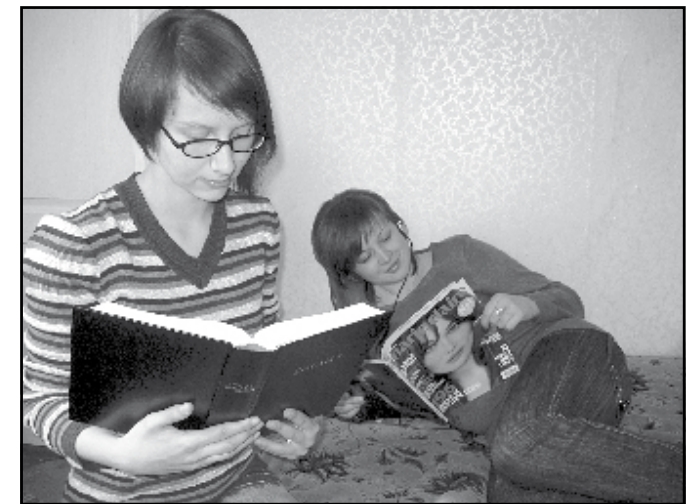
Людські страждання в цьому світі змушують людей відчайдушно шукати чогось, що дасть їм сенс існування. Відсутність спільної істини, яка б нас об'єднувала, спонукає нас шукати цю істину наосліп, у темряві. Оптимізм епохи модернізму і надія на Бога епохи, що передувала модернізму, забуті. Оптимізм поступився підозрілості й недовірі. Замість надії ми тепер відчуваємо відсутність безпеки й нестабільність.

Ми живемо у світі постмодернізму, де все можливо й немає нічого певного.

Отже, перевага, громада, віртуальна реальність і людські страждання — це ті чотири якості, які характеризують постмодернізм. Для чого нам розпізнавати ці риси постмодернізму й намагатися зрозуміти цю культуру? Бог готує людей у світі для того, щоб вони відреагували на Його Благую Звістку, і нам потрібно розуміти, як Він це робить. Нам потрібно розуміти не лише Євангелію, але й культурну реальність цього покоління. Карл Барт, швейцарський богослов, одного разу сказав, що ми повинні жити з Писанням в одній руці й газетою — в іншій, аби ефективно нести служіння серед людей, яких Бог приводить у наше життя. Апостол Павло беззастережно погодився б з Бартом (Афіни, Дії 17).

Тепер, коли ми розглянули риси постмодернізму, давайте змалюємо портрет студентів цього покоління і те, що вони думають про християнство.

Сучасних студентів усе більше й більше відштовхує церква й віруючі люди, з якими вони зустрічаються у своєму житті. В уяві цих молодих людей церква має негативний й осудливий імідж. Церква для них відома більше тим, проти чого вона виступає, ніж тим, що вона підтримує. Зі свого досвіду спілкування з багатьма віруючими

людьми сучасне покоління студентів переконане, що віруючі люди — лицеміри, що вони не мають адекватного уявлення про існуючу дійсність, до того ж — старомодні й нудні. Себе ж сучасне покоління студентів характеризує наступним чином:

- Приймають, а не осуджують інших; лояльні.
- Прагнуть щирості, непідробності, що не означає бездоганності, але означає визнання своїх помилок.
- Надмірне почуття відповідальності за соціальну несправедливість у світі.
- Прагматичні: більше зацікавлені в тому, що може бути зроблено, а не в шляхетних ідеалах; реалістичні: хочуть вижити серед змін цього світу; ключова навичка — не інновація, а адаптація.
- Приналежні до громади (групи), не індивідуалісти, хочуть бути частиною команди або групи.
- Не хочуть відчувати болю або чимось жертвувати; їм усе це набридло.
- Будуть працювати, але не боротися за блага справу.
- Глобальна інформованість, технічна грамотність, мобільні телефони, інтернет — для них звична річ.
- На перший план для сучасного покоління виходить нехайна винагорода.
- Епоха брендів.
- Невпевнені у собі: «Я не зможу зробити те, чого прагну, або те, чого від мене очікують інші».
- Непостійні, мінливі, хаотичні.
- «Що я з цього матиму: як це вплине на моє резюме, чого я навчуся?»
- Не поспішають дорослішати і брати на себе відповідальність.
- Діти розлучень та зруйнованих сімей; пізніше виходять заміж/одружуються.

Для того щоб нести ефективне служіння в культурі постмодерну, нам необхідно спочатку визнати, що ми перебуваємо, образно кажучи, в новому місті, й припинити витрачати даремно час на спроби повернутися в наше старе місто. Хоча постмодерністська культура продовжує формуватися, нам потрібно дізнатися про неї якомога більше — стільки ж, скільки ми могли б довідатися про нове місто, перебуваючи в ньому.

Варто особливий акцент зробити на те, щоб демонструвати істину у своєму житті, а не лише говорити про неї. Життя християн стає найвагомішим аргументом для невіруючих людей, коли вони вирішують — прийняти чи відкинути Христа. У такий же спосіб новонавернені зростатимуть у вірі, спостерігаючи, як інші християни живуть, а не лише слухаючи, що вони говорять. Важливою складовою християнського формування стає надання і наслідування прикладу. Тому підхід, що акцентує увагу лише на когнітивному (пізнавальному) способі навчання, але не включає в себе навчання через стосунки, не буде ефективним серед сучасного покоління молодих людей.

Більше того, ефективним є надання не лише індивідуального прикладу, але й через корпоративну спільність, — це стає усе більш важливим фактором у постмодерністській культурі. Життя в громаді (групі), не індивідуалістичне життя, стає центром християнського служіння. Що це означає на практиці?

Якщо ми хочемо цілеспрямовано служити постмодерністському поколінню, нам потрібно створювати місця, де б люди росли й знаходили допомогу. Важливою проблемою постмодерну стало прийняття — прийняття себе й прийняття іншими. Основною перешкодою до прийняття є почуття сорому. Церква повинна створити такі умови, у яких сучасне покоління буде відчувати себе як удома, приєднуючись до громади віруючих. Нам потрібно наголошувати на Божій любові до нас і на прийнятті нас Богом — як на наших богослужіннях, так й у наших домашніх групах. Малі або домашні групи надзвичайно важливі, тому

що це місце, де розвиваються близькі дружні стосунки, де розділяється радість і біль. Це також місце, де люди зростають у вірі, оскільки малі групи надають безпечний контекст (умови), у яких відбувається справжній діалог.

Життя християн стає найвагомішим аргументом для невіруючих людей, коли вони вирішують — прийняти чи відкинути Христа.

Висновок

Нам потрібно прагнути бути щирими й відкритими із сучасним поколінням студентів, пропонуючи їм приєднатися до справжньої громади віруючих. Нам потрібно запрошувати їх приєднатися до нашої духовної подорожі, не чекаючи, доки всі відповіді на питання будуть знайдені. Нам потрібно надавати їм можливості брати участь у проектах соціального євангелізму. Більше того, нам потрібно показувати біблійного Ісуса Христа, істинного, що піклується про нужденних, протистоїть лицемірству і закликає людей до покаяння й нового життя в Царстві Божому. Бог закликає нас бути народом надії, що пропонує Євангелію надії поколінню без надії. Ми починаємо піклуватися про це постмодерністське покоління як про реальних людей із реальними душевними ранами. Нам потрібно зустрічати сучасних молодих людей там, де вони перебувають, і слухати їхні історії. Нам потрібно молитися, щоб Бог дав нам мудрості, як продемонструвати Божу любов і словом, і ділом, і щоб Бог прикликав сучасне покоління молодих людей до Себе. І нарешті, нам потрібно ділитися своїм життям і надією Євангелії із сучасними молодими людьми, щоб вони почали розуміти, що Бог їх любить і бажає дати їм такий дім/сім'ю, яких у них ніколи не було, місце, де вони будуть відчувати свою приналежність. Їм також потрібно зрозуміти, що лише Бог може дати їм таку надію, яка розкриє їм сенс, мету і напрямок життя.

Сьогоднішнє покоління студентів чітко усвідомлює, що із сучасним світом щось негаразд. Ісус Христос прийшов, щоб відновити справедливість, але не за допомогою якоїсь соціальної програми, а за допомогою змін, які відбудуться в серцях людей через жертву й викуп, здійснені Христом. У цьому полягає сила Євангелії змінювати серця. Наше покликання в тому, щоб захопити серця й розум сучасного покоління студентів цією Благою Звісткою.

Олена Велч

Олена Велч виросла у Луцьку, на Волині. Закінчила Волинський національний університет ім. Лесі Українки, факультет іноземних мов. Живе і працює у Києві. Співдиректор Всеукраїнської громадської організації «Співдружність студентів-християн». Мета організації — нести Добру Новину студентам вищих навчальних закладів, створювати студентські осередки в університетах, спонукати віруючих студентів до активного духовного росту, читання Біблії і розповіді своїм невіруючим друзям про Христа.

Підміна понятъ

Упродовж усього часу незалежності України, а це вже сімнадцять років, велике значення надається відродженню духовної спадщини. І це не дивно, адже багато років українська мова, християнські традиції, звичаї, пісні були в опалі. Тож сьогодні, коли можна не боячись співати рідною мовою, читати твори репресованих письменників, вивчати історію рідного народу і святкувати церковні свята, духовному спадку українців надається виняткове значення. Держава впроваджує програми із збереження культурних цінностей, проводяться форуми українознавців, організовуються фестивалі, що популяризують етнічні українські досягнення.

Безперечно, ці програми сприяють єдності українського народу, бо вказують на нашу спільну долю, єдину душу, і допомагають самоідентифікуватися як нації. За сучасного стану суспільства і поляризації поглядів на шляхи подальшого розвитку держави подібні кроки однозначно є позитивними. Адже таким чином формується світогляд молодого покоління і закладається фундамент цілісної України.

Однак, коли ми відриваємо погляд від газетних статей або перестаємо слухати виступи наших державних мужів, діячів культури чи навіть священнослужителів і дивимось на конкретних представників цього молодого покоління, християнський світогляд і глибокий патріотизм якого мав би формуватися, то бачимо невтішну картину. Те, за що їхні діди йшли на смерть, що їхні батьки глибоко шанують, для них, у кращому випадку, — абсолютно байдуже, а в гіршому — викликає сарказм і зневагу.

Взяти хоча б наше місто. Богослужіння у численних храмах, річниці пам'яті видатних українців, благодійні акції чи, навіть, конкурс вишиванки... «Якщо за це не заплатять і якщо це не безкоштовна розвага, то що мені там робити?» — на превеликий жаль, це позиція багатьох молодих людей.

У чому ж річ? Де причина? Чому наша молодь така бездуховна, попри всі зусилля з боку батьків, школи, держави? Чому вищезазначені програми не додають їй «духовності»?

На сьогоднішній день у слово «духовність» вкладають великий спектр значень, більшість із яких не має ніякого відношення до головного змісту цього слова, а іноді цей головний зміст свідомо замовчується або й вилучається. Розділення, чи то пак правильне розуміння понять, вкрай важливе людям, котрі займаються вихованням молоді. Адже від правильно закладених основ залежить усе майбутнє життя. Від правильного розуміння поняття духовності залежить і духовний клімат держави.

Людина була створена Богом духовною істотою, тобто особистістю, здатною на духовне пізнання. Виходячи із Слова Божого, «духовність» — це розвиток стосунків із Богом, Який є Духом. Це слово завжди означало, в першу чергу, стосунки з Богом, підпорядкування людини заповідям Божим, що виявляється в повсякденному житті. Дух — центр Богопізнання, це його основне значення у житті людини. Саме тому термін «бездуховність» завжди означав низький рівень моральності, нерозуміння важливості Божих законів у житті людини і тотальний атеїзм.

Тому, виховуючи націю духовно, ми повинні чітко усвідомлювати, що потрібно прищеплювати в першу чергу, а це — прагнення до пізнання Бога і Його волі, бажання досліджувати Біблію та її неминущі заповіді. Звісно, потрібно вчити народних пісень, ремесел чи спадку, адже це невід'ємна частина життя будь-якого суспільства. Але це вторинне.

Господь сказав: «*Шукайте перше Царства Божого і правди Його, а все решту вам додасться*» (Мт. 6:33).

Зміст свята визначає форму його проведення, а не навпаки. Коштовний подарунок не замінить стосунків. Затишок в домі створює господаря, а не килимове покриття.

Дорослі люди іноді закривають на це очі. А ось діти, особливо підлітки, дуже тонко відчують фальш. Досить легенько постукати по плитці, щоб відчути за нею порожнину. Так і наші діти, швиденько «простукують» своїх наставників (батьків, вчителів тощо) і відчують, чи стоїть щось за їхніми гарними словами, повчаннями і закликами.

Моральна чистота нації впливає із пізнання Бога і Його Слова, а не із культурних здобутків народу; із виховання кожного окремого індивіда щирим християнином, а не з етнічного самоусвідомлення.

Біблія стверджує: «*Чим додержить юнак у чистоті свою стежку? Як держатиметься Твоїх слів!*» (Пс. 118:9).

Власне, виховання духовності починається із прищеплення дитині розуміння істинності Слова Божого, його цінності у житті людини, його дієвості і першості Бога у всіх сферах життя. Адже відношення до Біблії, як єдиного абсолютного авторитету, формує модель життя людини і її ставлення до усіх життєвих колізій. Виховання духовності починається із усвідомлення надзвичайної важливості для людини стосунків з Богом, центром яких може бути лише відроджений дух. Бо дитина змалку буде усвідомлювати, що існує справедливий Бог, Який бачить усе її життя і від Якого це життя залежить. Адже наші життєві ситуації — це відображення внутрішніх переконань і нашої віри у вищий справедливий суд, в Бога, Який знає усе і контролює усе. Сформований таким чином світогляд стає фундаментом для прийняття рішень протягом усього життя.

Духовне виховання молоді важливе тим, що дає чіткі орієнтири у житті. І наша власна історія має багато подібних свідчень: монахи-студити, випускники Києво-Могилянської академії, йшли в села до людей із бажанням навчити їх грамоти. Бо вірили, що людина повинна уміти читати «божественні книги». А Іван Вишенський, монах із гори Афон, розпочав полеміку із єзуїтом Петром Скаргою саме про важливість перекладу і видання Божого Слова українською. Він доводив, що неможливо духовно виховувати народ, не маючи Біблії на рідній і зрозумілій для українців мові. Куліш, Пулюй, Огієнко, будучи глибоко віруючими людьми, працювали все життя над донесенням Слова Божого, як єдиного джерела духовності, до українського народу.

Отже, людина — особистість духовна, створена для пізнання Бога. Тому наша духовність міститься лише в Ньому. І виховувати її потрібно лише у світлі стосунків з Господом. Проте будь-який учитель, який бажає бачити своїх учнів високодуховними особистостями, повинен пам'ятати: для своїх вихованців він є прикладом тієї духовності, про яку розповідає, дзеркалом тих стосунків з Богом, до яких закликає дітей. І тут постає питання: чи кожен із вчителів насправді є тим дзеркалом і провідником Божих слів, чи має він стосунки з Богом, важливість яких неможливо переоцінити? Адже ми не можемо навчити більше того, ніж ми знаємо... Досвід показує, що відсутність духовного зв'язку поколінь, коли батьки не передають вповні свої віри і переконань дітям, приводить до

гіркого результату: перше покоління — шанує Бога, друге — обмежується традиціями, третє — абсолютно відкидає духовні цінності. Збережи нас від цього, Господи!

Олег Блощук

Олег Блощук — пастор церкви «Скеля», м. Рівне. Закінчив Рівненський інститут культури (диригент хору, викладач), Українську біблійну семінарію (магістр теології). Координатор відділу молодіжного служіння МГО «Надія — людям». Одружений, має двох дітей.

Святитель Микола Сербський про світову кризу

Питаєш мене, чоловіче Божий, про причину і значення нинішньої кризи. Хто я такий, що ти питаєш мене про цю велику таємницю? «Говори, якщо маєш щось більше від мовчання», — сказав святитель Григорій Богослов. І хоча я вважаю, що зараз мовчання вище всякого слова, але з любові до тебе напишу, що я думаю з цього приводу.

«Криза» — слово грецьке, в перекладі воно означає «суд». У Святому Письмі

слово «суд» вживається багато разів. Так, ми читаємо у псалмспівця: «Ось тому то не встоять безбожні на суді» (Пс. 1:5). Відтак: «Я виспівувати буду про милість та суд» (Пс. 100:1). Мудрий цар Соломон пише, що «від Господа суд для людини» (Пр. 29:26). Сам Спаситель сказав: «Бо Отець і не судить нікого, а весь суд віддав Синові» (Ів. 5:22). Апостол же Петро пише: «Бо час уже суд розпочати від Божого дому» (1 Пет. 4:17).

Заміни слово «суд» словом «криза» і читай: «Я виспівувати буду про милість і кризу», «від Господа криза для людини», «Отець... всю кризу віддав Синові», «Бо час уже кризу розпочати від Божого дому».

Колись європейці, коли траплялося їм якесь лихо, вживали слово «суд» замість слова «криза». Зараз слово «суд» замінили на слово «криза», зрозуміле слово — на менш зрозуміле. Траплялася засуха, говорили: «суд Божий!», повинь — «суд Божий!». Починалась війна чи епідемія — «суд Божий!», землетрус, саранча, інші біди, завжди одне — «суд Божий!». Отож, криза через засухи, криза через повені, через війни й епідемії. І на нинішню фінансово-економічну катастрофу народ дивиться як на суд Божий, але називає її не «судом», а «кризою». Щоб примножилось лихо від нерозуміння! Адже доки вико-

ристовувалося зрозуміле слово «суд», була зрозуміла і причина, яка призвела до біди, і Хто є Суддею, і мета, заради якої біда була допущена. Після підміни слова «суд» словом «криза», малозрозумілим для більшості, ніхто не може пояснити ні від чого вона, ні від кого, ні для чого. Лише цим і відрізняється теперішня криза від кризи, пов'язаної із засухою і повінню, війною або епідемією, сараною чи іншою напастю.

Ти питаєш про причини нинішньої кризи чи суду Божого? Причина завжди одна. Причина всіх засух, повеней, епідемій та інших бід та ж, що і нинішньої кризи, — боговідступництво. Гріх боговідступництва призвів і до цієї кризи, і Господь допустив її, щоби пробудити, протверезити людей, щоби вони спам'яталися і повернулися до Нього. Які гріхи — така й криза. Справді, Господь використав сучасні засоби, аби напоумити сучасних людей: Він ударив по банках, біржах, по всій фінансовій системі. Перекинув столи мініялам усього світу, як колись Він зробив це у Єрусалимському храмі. Вчинив небувалу паніку серед торговців і мініялам. Обурив, скинув, змішав, збентежив, навів страх. І все задля того, щоб пихаті європейські й американські мудреці пробудились, опам'ятались, згадали Бога. Для того, щоб вони, заколисані в гавані матеріального благополуччя, згадали про душі, визнали свої беззаконня і поклонилися Богові Вишньому, Богові живому.

Скільки триватиме криза? Доки гордовиті винуватці не визнають перемоги Всесильного. Доки люди не здогадаються незрозуміле слово «криза» перекласти своєю рідною мовою і з покайним зітханням не вигукнуть: «Суд Божий!».

Назви і ти, чесний отче, «кризу» «судом Божим», і все тобі стане зрозуміло.

Вітання тобі і мир від Господа!

Святитель **Микола Сербський**

Лист до священника К. про світову кризу 1929 р.

Джерело: <http://www.taday.ru/text/140161.html>

Християнство і суспільство: прямі, що перетинаються?

Роздуми над книгою Р. Нібура «Христос і культура»

Гельмут Річард Нібур народився 3 вересня 1894 р. в Америці, в містечку Райт-Сіті, штат Міссурі. Його батько, Густав Нібур, емігрував з Німеччини в 1878 р. і став пастором Німецького євангельського синоду Північної Америки. Його мати, Лідія Нібур, що також походила з сім'ї німецьких емігрантів, була дочкою євангельського священика. Вона любила музику і літературу, вирізнялася щирістю, інтелектом й артистичністю. Річард Нібур успадкував темперамент матері і сформувався як особистість під впливом благочестя, набожності, шанування Біблії, що сповідувались у рідній домівці.

1924 р. він закінчив Йельську богословську школу, де здобув ступінь доктора філософії. Декілька років обіймав адміністративні посади в різних навчальних закладах. 1931 р. стає професором християнської етики Йельської богословської школи, яку не покидав до самої смерті — 5 липня 1962 р.

Свою життєвою програмою-максимум Річард Нібур вважав церковне служіння, вдосконалення богословської освіти в Америці, реформацію Церкви.

Представник неортодоксальної протестантської теології.

Спостерігаючи за розвитком сучасного суспільства, культури та буття Церкви, рефлексією теологічної думки, доходиш висновку про певні суперечності розуміння місця Церкви в суспільному розвитку людини та соціуму. В соціальних концепціях церков наголошується на тому, що Церква як Божественний інститут стоїть вище за державу, що на неї Богом покладені особливі функції духовного оновлення, моральної оцінки діяльності суспільних інститутів, інтеграції людини (громадянина) в духовне та суспільне буття. Але прості віряни, пересічні християни, які в своєму щоденному житті переважно не знайомі з настановами соціальної доктрини Церкви, часто не знають, якої соціальної етики має дотримуватись християнин.

На ці та інші питання у своїй хрестоматійній праці «Христос і культура» ("Christ and Culture", 1951) намагається дати відповідь Річард Нібур. Виділені теологом п'ять типів відносин між Христом та суспільством (Христос проти суспільства, Христос — частина суспільства, Христос над суспільством, Христос і суспільство в суперечності, Христос — реформатор суспільства) вважаються в наукових колах загальноприйнятими, і на них посилаються навіть тоді, коли намагаються запропонувати щось цілком інше.

Про свою працю Річард Нібур сказав: «Книга є спробою розібратися в подвійному положенні Церкви: вона перебуває у підпорядкуванні Господа Бога, а жити повинна в соціокультурному середовищі людського суспільства» [1, с. 5].

Релігійні переконання Річарда Нібура в зазначеній праці можна назвати консервативними, сповненими євангельських ремінісценцій і риторики. Він намагається

повернути Церкві пророчу роль, спираючись на вплив Євангелія, і перш за все на його етичний зміст. Складається враження, що йому не цікава релігійна метафізика. Християнська віра служить каталізатором й ідеальною формою прагнення до «соціального Євангелія», життя за переконанням, в щирому відчутті любові, в спілкуванні.

Як реформатор Церкви, Нібур закликав Церкву взяти на себе місію об'єднання рас, націй, класів, грати помітнішу роль у соціальній політиці, вийти з самоізоляції, якій сприяла секуляризація суспільства, і сформувати «єкumenічну Церкву». Він розвінчує самовдоволення Церкви, яка, як звичайна людина, інколи вірить у свою непогрішність, лицемірить, байдужа до людських потреб, відвертається від дійсності, зводить на п'єдестал «маленьких богів». Нібур переконаний, що оновлена Церква повинна узяти на себе відповідальність за людство.

Спробуємо розібратися в поняттях, якими в своїй праці оперує Річард Нібур. По-перше, він ставить питання: «Хто такий християнин?» — і відповідає: «Послідовник Ісуса Христа». Але конфесійно Церква надзвичайно «багата», тому і розуміння поняття «Христос» зазнає різного роду модифікацій. Так, для одних Христос — це великий вчитель та законодавець, для других — Одкровення Боже, для третіх — засновник нової спільності — Церкви. Але, як підкреслює Нібур, це одна конкретна Особистість. І, незважаючи на величезний християнський досвід взаємодії з Христом, йдеться про одну й ту ж саму Особу.

Друге поняття, яким оперує в своїй роботі американський теолог і яке винесене в заголовок, — суспільство

(культура). В розумінні Річарда Нібура суспільство має кілька основних характеристик. По-перше, суспільство завжди пов'язане з соціальним життям людей. По-друге, культура — це сума досягнень людства, яка відрізняється від природи тим, що несе знаки творчої діяльності людини. Третій аспект: світ цінностей переважно пов'язаний із тим, що є добро для людей, і надзвичайно актуальним є зберігати ці цінності. І, нарешті, для кожного суспільства характерним є багатоманіття: люди намагаються реалізувати в просторі і часі велике число цінностей, у суспільстві існують багато інститутів, які мають інтереси та цінності, що інколи перетинаються.

На початку статті ми вже називали п'ять типів відносин між Христом та суспільством, які виділяє Нібур. Розглянемо їх детально.

1. Христос проти суспільства

Цей погляд ґрунтується на біблійному вірші: «Не любіть світу, ані того, що в світі» (1 Ів. 2:15). Світ — це зосередження зла, царство темряви, в ньому торжествують брехня, ненависть, вбивство. Сини світла не повинні туди входити. Це безбожне суспільство; у «язичницькому суспільстві неминуче преваляють чуттєвість, амбіції, жага до наживи, егоїзм» (К. Додд) [1, с. 54]. Така культура (суспільство), побудована на прив'язаності до мінливих цінностей, протистоїть Христу. Як діяти? — Христос прийшов у світ, щоб зруйнувати діла темряви, і віра в Нього є «перемога, що світ перемогла» (1 Ів. 5:4). Відтак перед християнином стояв вибір (значно детермінований історичними реаліями гоніння та моральної деградації Римської імперії): людина може бути або християнином, або ж навіки втраченим лиходієм. Таким чином здобутки культури, можливості суспільних інститутів апріорно відкидаються як гріховні. Подібні погляди простежуються в Дідахе, «Пастирі» Ерми, Посланні Варнави, Першому Посланні Климента, працях Тертуліана, Льва Толстого.

2. Христос — частина суспільства

Християни, які дотримуються цього погляду, належать до Церкви не тільки тому, що називають Ісуса Христа єдиним Господом неба і землі, але й тому, що вони шукають миру з усіма віруючими в Нього. Водночас, вони чудово почувають себе в соціокультурному середовищі світського суспільства. Ці християни дивляться на Христа очима суспільства, вибираючи в Його проповідях і вчинках те, що ближче до кращих досягнень цивілізації. Відтак вони приводять Христа і суспільство у відповідність, при цьому певним чином жертвуючи вченням Нового Завіту і поступаючись багатьма його принципами. Цей тип в історії теології закріпився за терміном «лібералізм», і це не тільки породження ХХ століття. На сторінках Нового Завіту ми зустрічаємо описи конфліктів апостола Павла з християнами-юдеями, які відображають цю тенденцію. Та й зміст апокрифічних Євангелій християнських гностиків намагається примирити Христа та культуру.

3. Христос над суспільством

Цей погляд представляє позицію Церкви «золотої середини». Найважливішим тут є не питання відносин між Христом та світом, а між Богом та людиною. Людина має бути слухняною Богові через Христа. Цей послух повинен знаходити відображення у конкретних, реальних сторонах життя культурної (в значенні тієї, що перебуває і живе в культурі) людини. Бог створив людину й облаштував її життя, але та через свободу повинна досягнути того, що їй не було дано; корячись Богові, люди шукають істинні цінності [1, с. 121]. Такі християни сприймають Христа як Логос та як Господа. А питання «або Христос, або суспільство» для них не стоїть, бо так чи інакше в обох випадках ідеться про Бога. Такі твердження ґрунтуються на подвійності природи Христа, людини, світу, закону, призначення та положення. Погляд синтезу поділяли Климент Олександрійський, Тома Аквінський та інші мислителі.

Ця теорія в практичному житті вчить християнина того, що він не вільний від обов'язків перед законом, як би високо не піднімався його дух над земними турботами; закон не просто винайдений людьми, а він містить волю Божу. Відтак ідея синтезу дає християнам розумну основу для спільного життя та праці з невірними на благо суспільства. Християнське життя — це служіння, як його заповідав своїм послідовникам Ісус Христос.

Відзначимо, що не тільки Церква, але й суспільство багато чим зобов'язане цьому напряму «синтезу». Наука й мистецтво, філософія та юриспруденція, управління та освіта, економіка й господарство набули звичного для нас виду завдяки синтезу. Проте ця теорія має одне суттєве зауваження: її прихильники починають більше турбуватися про християнізоване суспільство, ніж про саме християнство. При цьому Євангеліє видається настільки з'єднаним з культурою, що його вічна природа починає загрозовувати тлінній природі суспільства [1, с. 148]. Водночас складається враження, що спроби синтезу приводять до перетворення Христа і Благі Звістки в офіційну установу.

4. Христос і суспільство у протиріччі

Це певною мірою ще один погляд «золотої середини», проте він містить в собі низку відмінних від попереднього акцентів. Визнається наявність конфлікту між Богом і людиною, між праведністю Бога та нашою власною. «На одному березі стоїмо ми всі зі своєю суетою: держава і церкви, язичництво та християнство, а на другому — Бог у Христі, Христос у Богові», — говорить Нібур [1, с. 151]. У такому разі це є питанням радше не людини, а Бога і людини. Вирішення цієї проблеми в тому, що завдяки безмежному прощенню, яке дарує Христос, війна між небом та землею може закінчитися надією на примирення. Особливий акцент робиться на благодаті Бога, що задовольнила Його святість.

Основна теза цього погляду: світ безбожний, людина (віруюча) є частиною цього світу, вона не може не жити в ньому, Бог допомагає через Свою благодать людині, а також самому суспільству, адже, якби Господь з милості Своєї не підтримував людей, то вони б не існували й жодної миті. Такі думки ми знаходимо в апостола Павла, М. Лютера, Ж. Кальвіна, С. К'єркегора. Суспільство може змінитися, але тільки коли духовно відродиться кожна людина як частинка соціуму. Проте духовної досконалості людина може досягти тільки потойбіч.

5. Христос — реформатор суспільства

Головна тема для реформістів — це творча сила Бога і Христа. Христос як Слово бере участь у створенні світу, і не тільки в одномоментній події, яка відбулася в далекому минулому один раз, але і в кожен хвилину теперішнього життя світу, який Бог безперервно творить своїми розумом та силою. З іншого боку, викупна діяльність Бога виражається не тільки в смерті, воскресінні і майбутньому пришестві Сина, але й у великому чуді Його Боговтілення.

Ця тема особливо підкреслена в Євангелії від Івана. Августин Блаженний у творі «Про град Божий» стверджує, що Бог править людьми і підкоряє Собі їхнє спотворене особисте та суспільне існування. Людська природа зіпсована, суспільство гріховне, але Христос явився в світ, щоб зцілити смертельну хворобу, яка вразила людей, і відродити їх до нового життя. Проживши серед людей, Він відкрив людям велич любові Божої та глибину людського гріха. Через одкровення та настанови Він повертає людей Богові, відновлює споконвічний порядок любові. Моральні якості, які виховує суспільство, не замінюються на нові, а перетворюються (реформуються) любов'ю.

Послідовником цієї теорії є теолог ХХ ст. Ф. Моріс, який говорив: «Ми живемо в стані війни, але одночасно переживаємо перемогу. Йдеться не про суспільний прогрес, а про перетворення (реформування) духа людини, з якого бере початок суспільство. Царство Боже починається всередині нас, але виявляється в наших вчинках... Воно пронизує почуття, звички, слова, справи своїх підданих. Нарешті, воно заповнює собою все наше життя, як життя соціальних істот» [1, с. 226]. Царство Боже — це реформоване суспільство, адже воно повертає дух людини від безвір'я та користі до пізнання Бога та служіння Йому.

...Яку дорогу обере сучасний християнин і Церква?

Світлана Филіпчук

Джерела:

1. Нібур Р. Христос и общество. — Новосибирск: Посох, 1999. — 256 с.

Світлана Филіпчук — викладач кафедри релігієзнавства Національного університету «Острозька академія», заступник декана з виховної роботи гуманітарного факультету. Разом із чоловіком Мирославом виховує сина Захара.

НОВИЙ ПІДРУЧНИК З ХРИСТІАНСЬКОЇ ЕТИКИ

Навчально-методична база предмета «Основи християнської етики» поповнилась новим навчальним виданням. Наприкінці 2008 р. у видавництві «Літера ЛТД» побачив світ комплекс із християнської етики для 6 класу, до складу якого увійшли підручник, хрестоматія та зошит для учня, підготовлений авторами: Жуковським В. М., Николиним М. М., Филипчук С. В., Лахман Н. М. і рекомендований Міністерством освіти і науки України.

Учні запропоновано 30 уроків, кожен з яких вміщує біблійну історію — переказана в художній і доступній формі євангельська притча, оповідання чи вірш повчального змісту, запитання і завдання для практичного застосування морально-етичних знань у повсякденному житті.

СЕМІНАР-ПРАКТИКУМ «УРОКИ ХРИСТІАНСЬКОЇ ЕТИКИ В СУЧАСНІЙ ШКОЛІ»

18 березня 2009 р. на базі Департаменту освіти та гуманітарної політики Черкаського міськвиконкому було проведено семінар-практикум з питань морального виховання учнів у контексті викладання курсу «Християнська етика» для керівників навчальних закладів і вчителів християнської етики. Для обміну досвідом з колегами прибули методист управління освіти м. Рівне Л. В. Гуменюк, завідувач відділу освіти МГО «Надія — людям» О. М. Бондарчук, учителі християнської етики з різних шкіл Рівного: З. В. Наконечна і Н. О. Рихлюк (ЗОШ № 19), О. К. Прокопович і Л. В. Савчук (НВО № 18), Л. Р. Тивончук (НВК «Колегіум»), Н. М. Чорнобай (РГТ), які провели дванадцять відкритих уроків. Відбулося представлення досвіду роботи церковських освітян та презентація навчальних закладів м. Черкаси — ЗОШ № 8 та колегіуму «Берегиня». Була досягнута домовленість про подальший розвиток співпраці між педагогами Черкаської і Рівненської областей, спільну участь у літніх таборах-семінарах для педагогічних працівників.

Не бійся — тільки віруй

Відкрийте, будь ласка, Біблію і прочитайте уривок із книги Суддів, 6-й розділ, перші десять віршів.

А Ізраїлеві сини чинили зло в очах Господніх, і Господь дав їх у руку мідіянітян на сім літ. І зміцніла Мідіянова рука над Ізраїлем. Ізраїлеві сини поробили собі зо страху перед мідіянітянами проходи, що в горах, і печери, і твердині. І бувало, якщо посіяв Ізраїль, то підіймався Мідіан і Амалік та сини Кедему, і йшли на нього. І вони таборували в них, і нищили врожай землі аж до підходу до Гази. І не лишали вони в Ізраїлі ані поживи, ані штуки дрібної худоби, ані вола, ані осла, бо вони й їхню худобу та їхні намети ходили, і приходили в такий кількості, як сарана, а їм та їхнім верблюдам не було числа. І вони приходили до Краю, щоб пустошити його. І через Мідіяна Ізраїль дуже зuboжив, і Ізраїлеві сини кликали до Господа. І сталося, коли Ізраїлеві сини кликали до Господа через Мідіяна, то Господь послав до Ізраїлевих синів мужа пророка, а він сказав їм: Так сказав Господь, Бог Ізраїлів: Я вивів вас із Єгипту, і випровадив вас із дому рабства. І Я спас вас з руки Єгипту, і з руки всіх, хто вас тиснув. І Я повиганив їх перед вами, а їхній Край віддавав вам. І сказав Я до вас: Я Господь, Бог ваш! Не будете боятися аморейських богів, що в їхньому краї сидите ви. Та ви не послухалися Мого голосу!

У тогочасному ізраїльському суспільстві процвітало зло і єдність із Богом була порушена. Господь допустив поневолення Ізраїлю, й він опинився в жалюгідному становищі: народ ховається і не може скористатися тим, що виростив на власній землі. Влада нищила врожай, худобу. Автор порівнює ці часи з нашествиям сарани. Що залишається після неї? Гола земля. Це винищення призвело до страшної вбогості, і древні ізраїльтяни чинять за приказкою: «Як тривога, то до Бога». Але Писання дає більш глибоке пояснення того, що відбувалося. Пророк указав на головне — люди мають визнати Господа Богом. У цьому уривку написано: «Я Господь, Бог ваш!». Тільки визнаючи цю істину, можна

позбутися страху перед лжебогами. Коли я думаю про це, на думку приходять Голодомор 1932–1933 рр. в Україні — чи не та сама тема впливає на перший план? Свою книгу про голодомор Олесь Воля починає з цитування біблійної фрази «бережіться ідолів» (1 Ів. 5:21), і розвиває цю тему, показуючи, до чого доводить нехтування тим, що каже Єдиний Живий і Істинний Господь¹.

Ваал і Ашера — з ними пов'язана уява древніх людей про Божественне. Ваал і Ашера (в укр. перекладі «святе дерево») — це найпопулярніші боги пантеону, а чому, здогадайтесь самі. Ось вся сімейка:

Ел — йому відводили роль батька, який уже «не при ділах».

Ашера — богиня родючості, дружина Ела.

Ваал — з євр. «пан», їхній старший син, який виконує роль батька.

Астарта — донька, поклоніння Астарті та Ашері, які відповідали за родючість, супроводжувалося оргіями.

Амот — богиня любові та війни (в грецькій міфології — Венера).

Ям — з євр. «море», він забирає вашу землю, тобто ваш дім. Ізраїльтяни ніколи не освоювали моря і навіть боялись його.

Мод — з євр. «смерть», у цього брата великий рот, весь замурзаний глиною. Він забирає ваше ім'я. Тому його, так само як і Море, не любили.

Ось такі були часи і такі проблеми. В історії, яка описана в наступних віршах, можна побачити принципи, які містять відповідь на запитання, як вийти з цих проблем. Бо ж сьогодні тема «ідолопоклонства» стоїть для нас так само актуально, як для ізраїльтян періоду суддів, чи українців, що жили

в 30-ті роки. Нехтування головним може призвести до тих самих наслідків, тому що Бог не змінився. Подібне відбувалося не тільки в Ізраїлі періоду суддів, а й протягом усієї біблійної і всесвітньої історії. Люди відступають від віри, не заперечуючи існування Бога. Не постає питання, чи є Бог, постає інше: «Хто є Бог?».

Читаємо далі, 11–24 вірші:

І прийшов Ангел Господній, і всівся під дубом, що в Офрі, який належить авіезрянину Йоашеві. А син його Гедеон молотив пшеницю в виноградному чавилі, щоб заховатися перед мідіянітянами. І явився до нього Ангел Господній, і промовив йому: Господь з тобою, хоробрий мужу! А Гедеон сказав до нього: О, Пане мій, якщо Господь з нами, то нащо прийшло на нас усе це? І де всі Його чуда, про які оповідали нам наші батьки, говорячи: Ось з Єгипту вивів нас Господь? А тепер Господь покинув нас і віддав нас у руку Мідіяна. І обернувся до нього Господь і сказав: Іди з цією своєю силою, і ти спасеш Ізраїля з мідіянської руки. Оце Я послав тебе. І відказав йому Гедеон: О, Господи мій, чим я спасу Ізраїля? Ось моя тисяча найнужденніша в Манасії, а я наймолодший у домі батька свого. І сказав йому Господь: Але Я буду з тобою, і ти поб'єш мідіянітян, як одного чоловіка. А той до Нього сказав: Якщо знайшов я милість в очах Твоїх, то зроби мені ознаку, що Ти говориш зо мною. Не відходь же звідси, аж поки я не прийду до Тебе, і не принесу дарунка мого, і не покладу перед лицем Твоїм. А Той відказав: Я буду сидіти аж до твого повернення. І Гедеон увійшов до хати, і спорядив козень, і опрісноків з ефи муки, м'ясо поклав до коша, а юшку влив до горщика. І приніс він до Нього під дуб, та й поставив перед Ним. І сказав до нього Ангел Божий: Візьми це м'ясо й ці опрісноки, та й поклади на оцю скелю, а юшку вилий. І той так зробив. І витягнув Ангел Господній кінець палиці, що в руці Його, і доторкнувся до м'яса та до опрісноків, і знявся зо скелі огонь, та й поїв те м'ясо та опрісноки, а Ангел Господній зник з його очей. І побачив Гедеон, що це Ангел Господній. І сказав Гедеон:

Ах, Владико, Господи, бо ж я бачив Господнього Ангела обличчя в обличчя. І сказав йому Господь: Мир тобі, не бійся, не помреш! І Гедеон збудував там жертівника для Господа, і назвав ім'я йому: Єгова-Шалом. Він іще є аж до цього дня в Офрі Авіезеровій.

Господній Ангел з'являється Гедеонові і посилає його воювати з мідіянітянами, переконуючи в тому, що не він (Гедеон), а Сам Господь буде запорукою перемоги над ворогами. Ми бачимо, що Гедеон переконаний: з Ним говорив Бог, його посилає Бог і Бог обіцяє бути з ним.

Усі великі історії починаються з ініціативи Бога, Який Сам відкриває Свою волю. Дуже просто і ретельно Господь пояснює, що Він хоче. Він ніби спускається і йде назустріч вірі, виявленій у проханні Гедеона: «Якщо знайшов я милість в очах Твоїх, то зроби мені ознаку, що Ти говориш зо мною...» (Суд. 6:17). У результаті Гедеон розуміє, що має справу з Самим Богом.

А з чого починається служіння Богові сьогодні? З того самого — з покликання. Досвід зустрічі з Богом не заміниш нічим. Не кожен грає роль вождя, лідера, як Гедеон. Але і ті, кому в цій історії відведена роль послідовників Гедеона, — теж свідомі учасники того, що робить Бог. Ролі різні, але суть покликання однакова — це покликання від Живого Бога. Провідником нашого спасіння є Ісус Христос, Він наш Гедеон (Євр. 2:10). Слідуючи за Ним, ми йдемо за Тим, Хто кличе. Саме з Божого поклику починається визволення. На місці зустрічі з Богом збудовано жертовник. Це відповідь Гедеона. Ісус приніс Себе в жертву, ставши запорукою нашого миру з Богом. Отже, справа покликання — це принцип № 1, який ми виводимо для себе з цієї історії. Про покликання багато сказано і в Новому Завіті, віруючих називають покликаними (див. Рим. 1:6; 8:30; 1 Кор. 7; Еф. 1:18; Дії 13:2).

Продовжуємо читати 25–32 вірші:

І сталося тієї ночі, і сказав йому Господь: Візьми бичка з волів батька свого, і другого бичка семилітнього, і розбий Ваалового жертівника

Юліус Шнорр фон Карольсфельд «Гедеон і Ангел Господній»

батька свого, а святе дерево, що при ньому, зрубай. І збудуєш жертівника Господеві, Богові своєму, на верху цієї твердині, у порядку. І візьмеш другого бичка, і принесеш цілопалення дровами з святого дерева, яке зрубаєш. І взяв Гедеон десять людей зо своїх рабів, і зробив, як говорив до нього Господь. І сталося, через те, що боявся дому батька свого та людей того міста, щоб робити вдень, то зробив уночі. І встали люди того міста рановранці, аж ось жертівник Ваалів розбитий, а святе дерево, що при ньому, порубане, а другого бичка принесено в жертву на збудованому жертівнику. І говорили вони один одному: Хто зробив оцю річ? І вони вивідували й шукали, та й сказали: Гедеон, син Йоашів, зробив до оцю річ. І сказали люди того міста до Йоаша: Виведи сина свого, і нехай він помре, бо розбив Ваалового жертівника та порубав святе дерево, що при ньому. І сказав Йоаш до всіх, що стояли при ньому: Чи ви будете обставати за Ваалом? Чи ви допоможете йому? Хто буде обставати за ним, той буде забитий до ранку. Якщо він Бог, то нехай сам заступається за себе, коли той розбив його жертівника. І він назвав ім'я йому того дня: Єруббаал, говорячи: Нехай змагається з ним Ваал, бо він розбив його жертівника.

Служіння Богові — це не просто зустріч з Ним на нейтральній території, а вторгнення на територію во-

рога. Жертва Єдиному Богу принесена, але в домі батька стоїть інший жертовник. Як це нагадає сучасне християнство, коли люди, не задумуючись, говорять про «віру батьків» і не хочуть її критично переосмислити. Більшість людей думає, що готова до поклоніння. Тільки право визначати, кому поклонятися часто залишається за людьми. Чи маємо ми це право? Ні, тому що є тільки один Бог і Він наказує: «Господу, Богу Твоєму вклоняйся і йому Одному служи...»

Гедеон отримує наказ про жертовник Ваала, тому що причетність до язичницького поклоніння дискредитує поклоніння Живому Богові. Хто такий Ваал, що за дерево там росло і чому було важливо зруйнувати все це? Ізраїльтяни жили на землі, і це була «канонічна територія» певних ідолів — тих, від кого залежали люди, які жили на цій території (див. довідку). З Біблії ми знаємо, що ті, хто вклоняється ідолам, мають справу з бісами (1 Кор. 10:20). Тобто з Ваалом і деревом пов'язане не просто поклоніння шматку дерева, а пов'язаність цих людей із духовним світом зла. Щоб родили поля і не було проблем із вагітністю у жінок, щоб ми процвітали, були в безпеці, треба заплатити ціну — щось принести у жертву. Серед людей було поширеним переконання, що Ваал і Ашера реально допомагають тим, хто цю ціну платить. Але ж цим ми зраджуємо Богу Всевишньому, Який став Господом Богом Ізраїлю!

¹Олесь Воля. Мор: книга Буття України — Канада: Дорога правди, 1993.

І все ж люди часто намагаються примирити непримириме. Як? Корінь євр. «Ел Еліон» — «Бог Всевишній» — це частково ім'я Бога, існування якого не заперечували ті, хто поклонявся Ваалові й Ашері. Згідно з їхньою уявою, Ел — Батько, який має владу над усім. Але зіпсоване людське серце припустило, що Ел поділив свою славу зі своїм старшим сином — Ваалом. Звичайно, Бога, в якого є дружина і діти, легше собі уявити, так легше його зробити учасником наших планів. Що ж виходить на ділі? Ніхто формально не змінив віри предків, але в практичних питаннях життя ізраїльтяни звертались до Ваала. Ось чому Ісус говорив своїм релігійним сучасникам: «ваш батько — диявол». Ні ті, хто поклонявся тоді Ваалові, ні релігійні діячі сучасності не хочуть цього визнати. А стратегія сатани — маскуватися, обманувати. Йому вигідно залишатись непоміченим. Суть же проблеми проста: ідолопоклонник не хоче покоритись і любити понад усе тільки одного Бога. Тому «дає місце» дияволу. Замисліться — чому Гедеона збираються вбити і він повинен ризикувати власним життям? Важко не зробити висновку, чим умотивовані наші «християнізовані» релігійні сучасники, які не бачать гріха в тому, що «допомагає». Маю на увазі звертання до бабок, які викачують пристрій яйцями, віру в ворожбу й гороскопи, які озвучують по радіо в громадському транспорті тощо. Вірити в Бога і не довіряти Йому стало загальноприйнятим.

Батько, через якого Гедеон був сам причетний до поклоніння Ваалу, вступився за сина. Я думаю, що він це зробив не тільки через родинні почуття. Його слова треба розуміти в контексті того, що відбувалося довкола. Всі чекали захисту від Ваала, і тому заклик батька: «Якщо він бог, хай сам за себе заступиться» прозвучав переконливо. Гедеон отримує нове ім'я — для перших читачів Біблії цей факт говорить про важливу перемену. Тепер він Єруббаал — ворог Ваала. Для Гедеона настав час діяти.

Ця історична біблійна історія допомагає нам зрозуміти, куди мають бути спрямовані зусилля тих, хто бореться зі злом сучасному суспільстві. Хоча наше ідолопоклонство не таке грубе і не очевидне для більшості, по суті, воно нічим не відрізняється від древнього. Його прояви залишаються незмінними протягом усієї історії, бо невірність Богові, зрада і відступ-

Юліус Шнорр фон Карольсфельд «Перемога Гедеона над мідіянітянами»

ництво походять із серця. Наше поклоніння пов'язано з тим, про що ми думаємо, коли лягаємо спати і коли прокидаємось, з тим, куди ми кладемо сили і гроші, на що тратимо час. Я не бачу ніякої різниці між древнім ізраїльтянином, який настільки осліплений, що приносить свою дитину в жертву Молохові, і сучасним прихильником абортів, який вважає аборт суто медичною справою. Якщо ви на хвилину замислитесь над тим, що відбувається, то жажнете від думки, що наші «правовірні» сучасники мають справу з бісами, навіть того не підозрюючи. Точнісінько, як ідолопоклонники минулого.

«Не можете служити двом панам» (Мт. 6:24). Служіння «двом панам» виявляється в клопотах, переживаннях про завтрашній день і хліб насущний. Христос каже: «завтра саме про себе потурбується» (Мт. 6:24–34). У таких простих речах, що стосуються нашої безпеки і прожиття, виявляється наша віра і сьогодні. В житті покликаної Богом людини настає період випробування, очищення. Нечиста сила, яка стоїть за сучасними ідолами, змушує нас, так само як Гедеона, боятись людей і догоджати їм, надіятись на себе, а не на Бога Живого. Тільки прикривається це сьогодні такими гарними словами, як «сучасний спосіб життя», «справжня демократія» і «релігійний плюралізм і толерантність». Біблія називає невірність — невірністю, зра-

ду — зрадою. Це «служіння творінню замість Творця» (Рим. 1:25). Звучить архаїчно, не по сучасному? Зрештою, у давнину більшості теж не подобалося (Рим. 1:25 пор. Дії 17:15–34). Але для Гедеона це протистояння — шлях, яким треба йти не проти людей, а проти «духів злоби піднебесної», які заволоділи людьми (Еф. 6:12).

Виводячи з цього другий принцип, який можна застосувати у сучасному житті, зауважу, що **нам важливо зайнятися не просто моральним вихованням молоді, а спрямувати зусилля на викорінення духовного зла** в найближчому своєму оточенні. Розсадники похоті, пияцтва, байдужості — це реальність сучасного життя. Наші сусіди і родичі часто втягнуті в це ідолопоклонство. І тільки позбавляючись ідолів у власному серці, у власному домі, ми маємо право на те, щоб стати для них достойним прикладом. Інколи зробити крок не вийде, якщо ти не готовий ствердити свою вірність зреченням. Звичка ходити перед людьми заважає йти за Богом. Саме таким кроком є для сучасного віруючого вчинок, здійснений у страху Господньому, для новонаверненого — хрещення. Усі великі справи завжди починаються з малого.

Дух Господній зійшов на Гедеона і його сурма зібрала народ. Гедеон отримує ознаки, що додають йому впевненості (див. Суд. 6:34–40).

Читаємо 7-й розділ, 1–21 вірші:

І встав рано-вранці Єруббаал, це Гедеон, та весь народ, що з ним, і таборували над Ен-Хародом. А мідіянітянський табір був із півночі від Гів'ат-Гамморе в долині. І сказав Господь до Гедеона: Численний той народ, що з тобою, щоб Я дав мідіянітян в його руку, щоб не запишався надо Мною Ізраїль, говорячи: Рука моя спасла мене. А тепер поклич до ушей люду, говорячи: Хто боїться й тремтить, нехай вернеться й відійде від гори Гілеад. І вернулося з народу двадцять і дві тисячі, а десять тисяч позосталося. І сказав Господь до Гедеона: Ще численний цей народ. Зведи їх до води, і Я там переберу його тобі. І буде, як Я скажу тобі: Цей піде з тобою, той піде з тобою, а кожен, що скажу тобі: Цей не піде з тобою, той не піде. І привів він народ до води. І сказав Господь до Гедеона: Кожен, хто буде хлестати воду язиком своїм, як хлеще пес, поставиш його окремо. А кожен, хто припаде на коліна свої, щоб пити, поставиш його окремо. І було число тих, що хлестали, носячи рукою своєю до уст своїх, три сотні чоловіка, а вся решта народу припали на коліна свої, щоб пити воду. І сказав Господь до Гедеона: Трьома сотнями мужів, що хлестали, спасу тебе, і дам мідіянітян у твою руку, а весь народ піде кожен на своє місце. І взяли вони в свою руку поживу народу та свої сурми, а всіх інших ізраїльтян він відпустив, кожного до намету свого, а три сотні мужа затримав. А мідіянітянський табір був під ним у долині. І сталося тієї ночі, і сказав до нього Господь: Устань, зійди до табору, бо Я дав його в руку твою. А якщо ти боїшся зійти, зійди ти та Пура, твій слуга, до табору. І почуєш, що вони говорять, а потім зміцняться твої руки, і ти зійдеш до табору. І зійшов він та Пура, слуга його, до краю озброєних у таборі. А мідіянітяни й амалікітяни та всі сини Кедему лежали в долині, як сарана, щодо численности. А верблюдам їх нема числа, як пісок на березі моря, щодо численности. І прийшов Гедеон, аж ось один оповідає другові своєму сон. І він казав: Оце снів мені сон, а ото буханець ячмінного хліба котиться в мідіянітянському таборі. І докотився він аж до намету, та й ударив його, а той упав, і перевернув його догори, і намет той бухнув. І відповів його друг та й сказав: Це ніщо інше, як меч Гедеона, Йоашового сина, мужа Ізраїльського, Бог дав у його руку

мідіянітян та весь табір. І сталося, як Гедеон почув оповідання про той сон та розгадку його, то вклонився, і вернувся до Ізраїлевого табору та й сказав: Уставайте, бо Господь дав у вашу руку мідіянітянський табір! І поділив він три сотні тих мужів на три відділи, і дав у руку їх усіх сурми, і порожні глеки, та смолоскипи до середини тих глеків. І сказав він до них: Що будете бачити від мене, то й ви так зробите. А ось я піду до краю табору, і буде, як я зроблю, так зробите й ви. І засурмлю в сурму я та всі, що зо мною, то засурмите в сурми й ви навколо всього табору, та й скажете: меч за Господа та за Гедеона! І прийшов Гедеон та сотня мужів, що з ним, до краю табору, на початку середньої сторожі, коли тільки не поставили сторожу. І засурмили вони в сурми, і побили глеки, що в їхніх руках. І засурмили три відділи в сурми, і поторожили глеки, і тримали рукою своєї лівиці смолоскипи, а рукою своєї правиці сурми, щоб сурмити. І кричали вони: Меч за Господа та за Гедеона! І стояли кожен на своїм місці навколо табору, а весь табір бігав, і вони кричали й утікали.

Далі події розгортаються дуже стрімко. Бог Сам дбає про те, щоб ізраїльтяни не запишались перемогою, яку Він мав намір дати. Люди повинні розуміти, чому покора перед Богом є такою важливою. Саме гордіня — це те, що зробило їх рабами, тому тільки покора лягає в основу звільнення. Гедеон бачить на власні очі, як більш як половина його армії, 22 000 чоловік, повернулася додому. Тільки уявіть — іде війна, а потенційних солдатів не викликають до армії... Більше того, коли бажаючих воювати все ще чимало — 10 000, їх навмисне відправляють додому. Залишається 300 проти 135-тисячної армії². Якими ж героями ви повинні стати, щоб наважитися змагатися!?

Ще перед тим, як усе почнеться, Бог дає Гедеону останню ознаку, бо бачить страх, який у серці Гедеона. Він дає йому почути чутки, які поширилися серед ворогів. Народ цей був марновірним, і напевно вони багато чули про несподівані перемоги, які

ставалися, коли Бог воював за Ізраїль. Після того, як Гедеон почув про поразку з уст самих ворогів, він сказав: «Господь дав у вашу руку мідіянітянський табір». Зважте, що це говорить людина, яка не зробила нічого розумного з точки зору військової справи, коли готувалася до битви. І ось починається (я навіть не знаю, як це назвати, бо війною це не назвеш) акція, демонстрація, парад. Вислів «Я дав їх у вашу руку» повторюється тут тричі. Із вуст Бога, потім із вуст ворогів, потім ми бачимо, як Гедеон передає ці слова народу. У Бога вже все здійснено! Це і стало вирішальним. Хтось скаже — переляк, який учинився серед оточених, зробив своє діло. Сонні вороги кинулись один на одного, намагаючись прорватися через оточений з усіх боків табір, і не помітили головного — ніхто з ними не боровся, всі стояли на місці. Зброя — вогні і сурми. Божа логіка перемогла. Вороги побігли, і їх просто добивали.

Тут ми бачимо третій принцип. **Бог усе робить так, щоб уся слава належала тільки Йому**, а ми стали учасниками процесу. Бог прославляє Своє Слово.

На що надіятись нам? У XXI столітті можна просто знехтувати цими принципами, а можна взяти їх на прапор, сповідувати. Якщо ви помітили, всі вони пов'язані між собою, бо історія Гедеона цілісна. Всі три епізоди закінчуються жертвою. Гедеон убиває нечестивих царів в ім'я Господа, раніше він приносив бичка на місці, де був жертвник Ваалу, і ще раніше — став свідком, як вогонь пожирає те, що він поклав на камінь. Жертва вказує на поклоніння — Гедеон віддає славу Тому, Хто стоїть за перемогою в духовній боротьбі, Хто Один може так спасати. Жертва Ісуса Христа досконала (Євр. 10:14), і сьогодні «Той, Хто в нас, більший за того, хто в світі» (1 Ів. 4:4). Бог сказав: «Звершилось». І у цьому слові — перемога над гріхом, над смертю, над дияволом! (Ів. 19:30).

Юрій Ліщинський

Юрій Ліщинський народився 1974 р. в м. Рівне. Магістр мистецтв за спеціалізацією «Міжкультурні дослідження». Викладач біблійних дисциплін. Одружений. Батько трьох дітей.

²Це ми бачимо з Суд. 8:10, тобто 450 ворогів припадало на одного ізраїльтянина.

Передмова

Писати автобіографію — важко. По-перше, як виділити головне і не потонути в подробицях? По-друге, як обійти увагою подробиці, якщо з них якраз і складається життя? По-третє, як побороти бажання перебільшити і хоч трохи похвалитися? Дай Боже, щоб написане мною було благословенням для вас! Якщо ж захочете познайомитись ближче, приїздіть до Харкова — поспілкуємось за чашкою чаю...

«Ніколи не буду вчителем!» (мої шкільні роки)

Мої батьки не були вчителями. Принаймні, за дипломом. Утім, з чотирьох моїх дідусів та бабусь троє вчителювали. І, напевно, якусь частку їхніх генів дав Господь успадкувати і мені. Шкільні роки були для мене світлою смугою, оскільки навчання було цінністю нашого дому. Батьки не передали нам (мені та моєму молодшому братові) всілякого майна (за винятком старенького «Запорожця», що залишився після дідуся — інваліда війни), але їхнє ставлення до освіти, до здобуття знань передалося дітям «на всі сто». Як і всі звичайні хлопці, я збирався стати то пілотом, то авіаконструктором, то моряком, то хірургом, навіть — вченим-істориком, але ніколи — вчителем. У школі якось (після чергового опитування «мрію стати...») зізнався, що професія вчителя — не для мене (аргументи були залізні: «зарплати мало, нервувань — забагато!»). Шкіл, до речі, в моїй біографії було три. Перша — неподалік від дому. До другої я перейшов, аби вчитися в спортивному класі (займався плаванням). Третя — з фізико-математичним класом при Харківському державному університеті. Впродовж шкільних років на мене справляли вплив, по-перше, мої батьки (щоправда, глибину цього впливу я усвідомив пізніше, після школи), а по-друге, гарні вчителі. Перші — вдома, а другі — в школі вчили мене, в принципі, одного і того ж — мислити самостійно і не шаблонно, не боятися ставити питання, не відступати перед труднощами, вчитися будувати стосунки з іншими, багато читати, бути дисциплінованим і не нарікати на сюрпризи долі.

«Новий Завіт» (Бог шукав мене, даючи мені знайти Його)

Ясна річ, я не був ідеальним хлопцем, хоч зовні і мав подібний імідж. «Не пив, не палив, не бешкетував, до поганих компаній не встрявав». Зразковий фарисей. І таким лишився б надалі, якби не... букіністична крамниця. Саме там (через прищеплену батьками пристрасть до читання) я, шукаючи на що «спустити» отриману стипендію, побачив невелику книжку з коричневою палітуркою і золотистим написом: «Новий Завіт». То був час, коли ще не так просто було знайти Біблію, тому відразу придбав коштовну знахідку... Проте, читання не принесло одразу ж очікуваного ефекту. Текст здавався важким і малозрозумілим. До цього я вже шукав для душі поживу і ковтав різну мішанину — від Поля Брега з його «Чудом голодування» до «Бхагавад-Гіти»... Хтось тоді підказав мені простий, але дієвий рецепт — молитися щоразу як сідаю читати Євангелію, аби Бог відкрив мені її розуміння. Мало-помалу справа зрушила з мертвої точки, а потім, з приходом до церкви (то була церква євангельських християн-баптистів), я зазнав нового поштовху в моєму Богопізнанні.

Досьє за власним бажанням...

Олександр В'ялов – засновник і директор приватної школи «Початок мудрості» у м. Харкові

Схема знову-таки була простою: за тиждень я накопичував у своєму блоку запитання, які виникали в мене під час читання Нового Завіту, і тоді я йшов до церкви, де після служби просив пастиря сісти зі мною та розтлумачити мені що до чого. Наступний тиждень народжував новий список і так далі. Паралельно з Новим Завітом я читав різні (в основному апологетичні) християнські книги. В той час я вчився на фізичному факультеті університету і шукав точки дотику віри та академічного знання. Коли точно в моїй душі настав «поворотний момент», сказати важко, але офіційною точкою відліку нового життя вважаю свою молитву покаяння після проповіді на великому християнському зібранні в липні 1992 року.

«Люблю пригодницький жанр...» (про вплив Біблії на мене)

У дитинстві мене захоплювали пригодницькі книги. В житті ж від пригод намагався триматись осторонь. Проте, відколи Бог надав нового сенсу моєму життю, пригоди не забарилися! Оскільки не можна осягнути неосяжне, зупинюсь лише на одній події... Працюючи вже директором християнської школи, час від часу я стикався зі збігом таких обставин, подолання яких здавалося мені безнадійною справою. І тоді хотілося здатися, кинути все, припинити боротьбу. Одного вечора, сповнений таких депресивних почуттів, я повернувся додому... Дружині, яка відразу ж відчувала негаразд, сказав: «Нема сил про щось говорити, зранку все розповім...». Зайшов до своєї кімнати, сів на ліжко і взяв у руки Біблію. За звичкою відкрив наступний розділ (намагаюся читати послідовно — розділ за розділом) і поринув у... 41-й розділ книги Буття. Знайома в подробицях історія Йосипа, чи може в ній бути щось надзвичайно нове? Втім, мою увагу привернули до себе... два числа. Перше — «І сталося по закінченні двох

літ часу, і сниться фараонові...» (Бут. 41:1). Це — про час після звільнення з тюрми начальника чашників, якого Йосип, несправедливо засуджений, просив поклопотатися за нього перед фараоном. Друге — «Йосип був віку тридцяти літ, коли він став перед лицем фараона» (Бут. 41:46). Це про «хеппі-енд» Йосипових страждань... Ніколи раніше не помічав цих двох чисел і тим більше не намагався їх узгодити. Того ж вечора мій стомлений розум виконав банальне віднімання — тридцять мінус два... Двадцять вісім. Саме стільки було Йосипу, коли він, як то кажуть, дійшов до самого дна своєї біди. Проданий братами в рабство, несправедливо засуджений, він зараз просить про допомогу начальника чашників, не знаючи, що той за хвилину забуде про нього і не згадає ще впродовж аж двох років... І тут мене пройняла, вразила в саме серце думка: «Мені ж зараз двадцять вісім!» І далі — більше. Чи можна зрівняти мої труднощі з Йосиповими? Чи знав Йосип, що чекає його за два роки? Чи знаю я моє майбутнє? Бог тримав долю Йосипа — тримає і мою! Йосипові нічого не лишалося, як втішатися Богом і задовольнятися Ним Самим. Така ж і моя доля, і це — Божий шлях! У цю мить трапилося надприродне — моя втома, депресія зникли, і серце сповнилося подякою і величанням Бога.

Найбільший вплив на мене Бог справляє і сьогодні через Своє Слово. Воно справді «живе та діяльне» (Євр. 4:12), «світло для стежки моєї» (Пс. 118:105)!

«Мені здається, що в тебе дві жінки: школа і я... І першу ти любиш дужче!» (як почався «Початок мудрості»)

Те, що моє покликання (всупереч шкільним очікуванням) — бути вчителем, я зрозумів ще коли був студентом ХДУ. Відтак, додатково до профільної спеціальності — «фізик» — попросив дозволу отримати другу спеціальність — «вчитель фізики». Дозволили. Але бути вчителем — одне, а бути засновником і директором школи — інше. Подібна перспектива не приваблювала мене, і в душі я пообіцяв собі, що вже ким-ким, а директором (і тим більше — засновником школи) не хочу бути в жодному разі! Втім Бог не радився зі мною і не питав про мої плани. В свої 25 років я стаю, по-перше, батьком (народилася Маргарита — наша старша дочка), а по-друге, засновником школи. Оглядаючись назад, я і досі до кінця не розумію, як на таке наважився! Маючи в той час лише три роки педстажу, практично ніякого досвіду, починаючи з нуля — без дітей, без учителів, без обладнання, без документів... Безумство! Розумію, що це Бог закрив мої очі на труднощі, подолавши частину котрих, я сказав якось: «Знав би, що зустріну таке, ніколи б не погодився!». Перший рік у школі було 11 (!) учнів, але організаційний клопіт змушував мене працювати часом по 12–14 годин на добу. Ясна річ, що в першу чергу при цьому страждали мої рідні — дружина, донька... Якось Лія, моя кохана, виплеснула мені: «В тебе дві дружини — школа і я. І першу ти любиш більше!» При-

кро, але проти фактів не підеш... Час минає, і сьогодні ми маємо гарні сімейні стосунки. Наші діти (Господь доповнив нашу жіночу команду ще одною донькою — Веронікою) вчать в уже згадуваній школі, Бог дав мені розуму і сил перелаштувати свій час і пріоритети, щоб не обкрадати увагою ближніх, а мою дружину зробив терплячою до моїх робочих навантажень і здатною підтримувати мене в них. Школа стала в першу чергу школою життя, зростання і змін для мене. Сьогодні в ній вчать понад 100 дітей, працюють більше 20 працівників, ми збагатилися меблями, обладнанням, але... Бог продовжує нагадувати мені, що наше найбільше багатство — це Христос!

Олександр В'ялов з дружиною Лією

«Сіль та світло» (про християнські школи)

Часом доводиться чути (до речі, від самих християн), що християнські школи не потрібні. Не поринаючи в затяжну дискусію, хочу сказати, що християнська школа — це...

Можливість зберегти дітей від згубного впливу оточуючого зла, що переповнює багато масових шкіл і проявляє себе в бруднослів'ї, алкоголі, палінні і навіть наркотиках. Певна річ, школа не є «інкубатором для янголів», оскільки гріхозна натура проявить себе скрізь, де лише є «homo sapiens», але ми ставимо за мету для себе — навчитися і навчити дітей долати конфлікти, реагувати на зло за Божими стандартами, як вчить Євангеліє.

Можливість навчитися мислити з позицій євангельських цінностей. Якщо ті, хто щодня ковтає рекламні слогани, поступово починають жити під впливом сучасних заповідей на кшталт «Слухайся своєї спраги — пий «Спрайт», то, вочевидь, ті, хто чує щодня Боже Слово, починають змінюватись під його впливом. Нове мислення не формується за день, тут потрібна системна робота, і перевага школи — в тому, що вона впливає на дитину, на її цінності впродовж тривалого часу, що створює сприятливі умови для змін.

Якщо піти ще далі і замислитися над тим, що Біблія називає вихованням, то ми побачимо не просто «виховні заходи», а потребу у докорінній зміні — трансформації серця. Грецьке слово «метаное», що в перекладі означає «змінювати думку, розкаюватися», Христос вживає як наказ, вказуючи людям на волю Божу стосовно них: «Збулися часи, і Боже Царство наблизилось. Покайтеся, і віруйте в Євангелію!» (Мк. 1:15). Звісно, школа це школа, і батьки (серед яких багато таких, що поки не відвідують церкву і не живуть духовним життям) незавжди налаштовані на такий результат. Тим не менш, я, прагнучи бути чесним, кажу: «Обіцяю не примушувати ваших дітей ставати християнами. Втім не обіцяю, що вони ними не стануть!». Зміна життя — Боже чудо, і ми не можемо вимірювати його цифрами. Незважаючи на це, маємо досвід, коли наші учні свідомо і щиро наворачталися до Бога, демонструючи собою новий рух, новий ціннісний потенціал, нові пріоритети і цілі життя.

«Вгору сходами, що ведуть долу?» (про суспільство і його перспективи)

Особливої значущості служіння дітям — освіта, виховання — набуває тоді, коли бачиш деградацію нашого (в широкому значенні) суспільства. Погляньте на сім'ю — вона сьогодні найчастіше або неповна, або зайнята проблемою виживання (заробітку грошей), або некомпетентна у вихованні дітей, або під впливом алкоголю (варіант — наркотиків), або містить комбінацію зазначених «надбань». Погляньте на школу. Хто сьогодні чує про те, що професія вчителя — це престижно? Кого, пробачте, ганяють на мітинги в підтримку «народних обранців»? Де вчителі-чоловіки? Чи стали ми краще виховувати дітей, ніж раніше? У радянські часи існував бодай формальний перелік піонерсько-комсомольських «чеснот», а сьогодні ключові чесноти — «бути успішним», «бути стильним», «бути просунутим», «бути адаптованим до ринкових умов життя»... Сьогодні ті, хто сумлінно присвятив себе вихованню дітей, заслуговують на слово «герой», а сам процес (слово не відбиває всієї його глибини і напруженості) заслуговує на слово «подвиг»! Дякую Богові, що дав мені цей привілей — бути причетним до виховання дітей, і бажаю всім, хто йде цим шляхом, бути не просто вчителем, а Вчителем!

«Хай трошки, та гарненького!» (про уроки християнської етики)

У деяких школах (на Західній Україні їх багато, на моїй Батьківщині — Східній — поки що мало) введено новий предмет — «Християнська етика». Хороша ознака. Повертаємось до історичних витоків, коріння, першоджерел нашої освіти. Просто згадайте, що перші школи були створені при церквах, першими вчителями були священнослужителі, а першим підручником — Євангеліє. Після епохи безбожності мало-помалу приходимо до тям. Але, насправді, один урок християнської етики — чи здатен він щось змінити? Як на мене, це теж саме, що спитати, чи слід ходити в церкву щонеділі, чи дасть година перебування в церкві якийсь результат?.. Пробували не ходити. Сімдесят років експериментували. Результат — без коментарів. Сіяння — процес, який триває недовго. І коли Некрасов закликав: «Сейте разумное, доброе, вечное», він теж знав, що сіють тиждень, а врожаю чекають місяцями. Сьогодні — час сіяння Слова в душах дітей. Результат прийде у

Сестрички Маргарита та Вероніка В'ялови

свій час, і тоді відповіддю на всі питання щодо продуктивності, ефективності і результативності стане переконливе «так», але наберімося терпіння і почекаймо!

«Бути духовним батьком для своїх дітей» (я і мої власні діти)

Хто я? Часом буває важко розібратися... За освітою — вчитель, за посадою — директор школи, за паспортом — громадянин України, за свідоцтвом про одруження — чоловік і за свідоцтвами про народження своїх дочок — батько. Зупинюся на останньому. Девізом мого батьківства обрав один-єдиний рядок із молитви «Отче наш»: «Нехай прийде Царство Твоє!». Прагну в першу чергу зрозуміти Царство Боже у власному серці, думках, словах і житті. Наступне — намагання прищепити паростки цього Царства в душах, думках, уподобаннях своїх дітей. Коли запалюю свічки і вмикаю спокійну музику перед тим, як сідаємо вечеряти (це в нас така сімейна традиція), коли обіймаю і цілую свою дружину і дочок, коли читаю з ними книгу про героїв християнства в той час, як вони сидять поруч і колють горіхи, щоб назбирати повну банку з колишньої «Нутелли», коли встаю рано і прокрадаюся поміж моїми сплячими красунями в іншу кімнату, щоб там помолитися і попросити Бога благословити мою сім'ю на цей день, я думаю про одне: «Нехай прийде Царство Твоє!» Хочу запалити серця своєї сім'ї, передати їм свою спрагу за Богом, освітити темряву непривітного світу світлом Божим. Напевно, я не передам своїм дітям красивого і коштовного будинку, машини чи сімейного бізнесу, але хочу залишити їм свій найбільший скарб — Царство Боже. Господи, допоможи мені!

«Побажання...»

Оскільки читачами цього журналу можуть бути і батьки, і вчителі, то хочу побажати вам найголовнішого. Не банального «щастя-здоров'я», а того, що Сам Христос назвав найважливішим. Коли Його запитали, яка заповідь найбільша в Законі, Він сказав: «Люби Господа Бога свого всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією своєю думкою. Це найбільша й найперша заповідь. А друга однакова з нею: Люби свого ближнього, як самого себе» (Мт. 22:37–39). Нехай все у вашому житті стає проявом любові до Бога і ближнього — кожна думка, намір, бажання, слово, справа, — усе!

ВІРА І НАУКА

Частина 4

Продовження, початок див. №№ 3, 4/2008, 1/2009

Творіння: день третій

Бут. 1:9–13: «І сказав Бог: Нехай збереться вода з-під неба до місця одного, і нехай суходіл стане видний. І сталося так. І назвав Бог суходіл: Земля, а місце зібрання води назвав: Море. І Бог побачив, що добре воно. І сказав Бог: Нехай земля вродить траву, ярину, що насіння вона розсіває, дерево овочеве, що за родом своїм плід приносить, що в ньому насіння його на землі. І сталося так. І земля траву видала, ярину, що насіння розсіває за родом її, і дерево, що приносить плід, що насіння його в ній за родом його. І Бог побачив, що добре воно. І був вечір, і був ранок, день третій».

Третій робочий день Бога був надзвичайно насиченим, сповненим чудес. І не дивно, бо що б не робив Бог — це було вперше, такого ніде і ніхто не робив; не було ще славновісних «законів природи», якими прикриваються матеріалісти; не було і «мільярдів років», якими прикриваються дарвіністи. Було бажання Бога, Його воля проявити Себе, Свою премудрість і могутність. І Бог творив, творив захоплено і з насолодою. Третього дня Бог вирішив прикрасити нашу планету, а Біблія лише окреслює нам головні напрямки Божої творчості, чудові акти прекрасного Божого дизайну.

Вода на поверхні Землі

По-перше, вся вода, яка була під небом, тобто вкривала поверхню Землі, зібралась в одному місці. Не зникла безслідно, а «збиралась». Ви можете уявити собі цю колосальну масу води? І вона покірно, за словом Божим, почала переміщатись по поверхні планети (Бут. 1:9а).

Біблія нічого нам не каже про те, якою була ця вода — прісною чи солоною. Логічно припустити, що це була прісна вода, в якій під час її руху розчинялись солі тих порід, які були під водою. Сучасна океанічна вода містить приблизно 35 г різних солей в літрі води, з яких 85 % припадає на хлорид натрію NaCl. Крім солей, у воді розчинені також гази, а найбільше в ній міститься вуглекислого газу (приблизно в 60 разів більше, ніж в атмосфері). Солоність води не скрізь однакова. Біля берегів, де в океан впадають річки або стікають води танучих льодовиків та снігів, солоність менша (32 г солі на 1 л води). Азовське море, наприклад, має лише 12–14 г солі на 1 л води, а ось Червоне море має аж 42 г солі на 1 л води. Найсолонішим є Мертве море: через інтенсивне випаровування води вміст солей в ньому настільки високий, що життя в ньому практично неможливе. Щорічно всі річки світу виносять в океан понад 3 млрд. тонн солей! Найкаламутнішою річкою у світі вважається

Хуанхе (Китай). За рік вона виносить у море 1,3 млрд. тонн зруйнованих гірських порід. Потрапляючи в Жовте море, вони забарвлюють його води у жовтий колір. Стікаючи під дією гравітації, вода захоплює з собою нерозчинні мінеральні частинки. Там, де річка зустрічає на своєму шляху стійкіші до руйнування породи, утворюються пороги і водоспади. Найвищий водоспад у світі — Анхель у Південній Америці, його висота 1054 м. Вода здатна переміщуватись навіть всередині певних типів порід, наприклад, піску чи по тріщинах і кавернах вапняку. Вуглекислий газ, що міститься у воді, вступає в реакцію з вуглекислим кальцієм, з якого складається вапняк, і розчиняє породу, збільшуючи тріщини і пустоти. Таким чином формуються карстові колодязі та величезні підземні печери.

Зараз на планеті існує чотири сполучені між собою морськими течіями океани: Тихий, Атлантичний, Індійський та Північний Льодовитий. Тихий океан домінує на планеті, покриваючи понад третину її поверхні. Океани Землі здатні поглинати у величезних кількостях сонячну енергію. Морські течії, розносячи більшу частину цього тепла по планеті, утеплюють материки і нижню частину атмосфери над океанами. Одна з основних морських течій, Гольфстрім, несе тепло до берегів Північної Європи, пом'якшуючи тамтешній клімат. Поверхневі течії Тихого океану, як правило, переміщують теплі води в західному напрямі — від Південної Америки до Австралії. Зворотну течію, яка періодично виникає в Тихому океані, назвали Ельз-Нін'яо (з іспанської «хлопчик»). Вона переміщує теплі води в східному напрямі, викликаючи при цьому повені в Південній Америці, а в Південно-Східній Азії зменшуючи кількість опадів та призводячи до засухи. Морські течії спричиняються тертям вітру з поверхнею моря, а також нерівномірним розподілом температур і густини води.

Як вважають учені, приблизно 97,6 % запасів усієї води на Землі зосереджено в океанах. А де ще містяться запаси води? Однією з таких «комор» є сніг та лід, які вкривають суходіл майже на 10 %. Льодовики — величезні скупчення льоду, що повільно переміщуються. У світі їх налічується близько 100 тисяч. Вони поширені на всіх континентах, крім Австралії. Льодовики найчастіше формуються в горах, де снігу випадає більше, ніж встигає розтанути, та за Полярним колом. Ущільнюючись під масою шарів снігу, що постійно накопичуються, утворюється крижана зерниста маса — фірн. Подальше нашарування снігу, багаторазове чергування замерзання і танення призводить до перекристалізації фірну, його максимального ущільнення і перетворення на льодовик. Як тільки товщина льодовика сягає критичного значення (близько 30 м), вся його маса під дією гравітації починає повільно сповзати в долину. Швидкість його руху невелика, переважно від 1 см до 1 м за добу. Ковзанню льодовика по гірських

породах сприяє також «плівка» води, що утворюється з нього за рахунок тепла, яке виділяється внаслідок тертя з породою та величезного тиску, якого зазнають нижні шари. Відомо, що деякі льодовики «пульсують», тобто раптово зростає їх швидкість — навіть до 112 м за день. А пакистанський льодовик Кутіа в 1953 році перемістився на відстань 12 км протягом трьох місяців. Цікавим є те, що ці явища, ймовірно, відповідають глобально холодним, а не теплим періодам. Останній період похолодання, названий Малім льодовиковим періодом, припадає на XVII ст. Рекордсменом щодо довжини є льодовик Беринга на Алясці — 220 км. Антарктида вкрита льодом товщиною до 4 км; в ньому міститься майже 90 % льоду всієї планети. Покривні льодовики Антарктиди та Гренландії сповзають під дією гравітації у навколишні води морів та океанів, відколюються і утворюють величезні брили льоду — айсберги, що дрейфують в океані, — кілька десятків кілометрів завдовжки та близько 200 м заввишки. 90 % об'єму айсберга перебуває під водою. Вчені підраховали, що якби розтанув весь сніг та лід, що є на Землі, то рівень води на планеті піднявся б на 60 м.

Іншою «коморою», в якій зберігається вода, є озера. Всі озера Землі займають 1,8 % площі суходолу. Їх мільйони — від маленьких, площею в кілька квадратних метрів, до гігантів — Каспійське та Аральське. А озеро Байкал не тільки одне з найглибших озер світу (1620 м). У ньому зберігається 20 % запасів прісної води озер усього світу, а прозорість води сягає 40 м. Перше місце у світі за кількістю озер посідає Швеція — 9 % її території вкриті озерами. В Україні цей показник лише 0,3 %, хоч озер у нашій країні понад 3 тисячі. В українських Карпатах тече гірська річка Тербля, яка нещадно підмиває береги. Та в одному місці вона затихає: в її річищі після великого обвалу скелі виникло озеро Синевір, яке місцеві жителі називають Морським Оком. На його дні на глибині 24 м видно навіть дрібні камінчики. А перлина Волині — озеро Світязь — має найбільшу глибину 58,4 м. Мертве море має найбільшу глибину 356 м, а Каспійське — 1025 м.

Раніше вважалося, що болота — це «хворобливі лишаї» на тілі планети, тому багато з них осушувалося. Це призводило до обміління річок, уповільнення росту дерев, загибелі птахів та звірів, зникнення цінних ягід, зниження рівня води в колодязях. Тепер уже є розуміння того, що болота відіграють роль «губки», що накопичує воду при її надлишках та віддає під час посух; вони є фільтрами, які очищують воду річок та струмків. До речі, чи знаєте ви, що найдовшими річками в світі є:

Амазонка (Південна Америка) — 6437 км,
Міссісіпі (Північна Америка) — 5971 км,
Ніл (Африка) — 6671 км,
Янцзи (Азія) — 6300 км,
Дунай (Європа) — 2857 км,
Дніпро (Європа) — 2200 км.

Океани за своєю глибиною також різні. У місцях зіткнення літосферних плит можуть формуватись глибоководні жолоби (западини). Найбільшу глибину має Маріанська западина у Тихому океані — 11022 км, западина Уперто-Ріко в Атлантичному океані має глибину 8742 км, а в Індійському океані Зондський жолоб має глибину 7209 км.

«Воду морську збирає Він, мов би до міху, безодні складає в коморах. Буде боятися Господа ціла земля, всі мешканці всесвіту будуть лякатись Його, бо сказав Він і сталося, наказав і з'явилося» (Пс. 32:7–8).

Формування суходолу

Друге чудо, яке сталося третього дня за наказом Божим, нерозривно пов'язане з першим чудом — це утворення суходолу в одному місці (Бут. 1:9б). Саме так, в одному місці. На даний момент це вже твердо встановлений факт, що в минулому всі континенти були з'єднані в єдиний надконтинент Пангею. Був і океан один — Теніс. Пізніше Пангея розділилась на Лавразію і Гондвану, яка ще розкололась на три «шматки». Жодна наукова гіпотеза не пояснює, чому так сталося і коли. Біблія також цього не пояснює, але фіксує це як факт: **«А Еверові народилося двоє синів: ім'я першому Пелег, бо за днів його поділилась земля, а ймення його брата Йоктан» (Бут. 10:25).** Слово «пелег» в давньоєврейській мові означає раптове розділення чогось або прорізування земної поверхні масами води. Безперечно, розділення суші могло викликати глобальні катастрофи. Крім того, новоутворені континенти не були на таких великих відстанях один від одного, як тепер. Географія нашої планети змінювалась також і в процесі наступних глобальних катастроф. Однак, якщо глянути на глобус нашої планети, то легко помічаєш подібність берегових ліній Південної Америки й Африки, Північної Америки і Африки з Європою. Крім того, берегові лінії Африки та Південної Америки складені з однакових геологічних шарів, які містять ідентичні скам'янілі рештки рослин і тварин.

Земна кора — це не єдине ціле, а система «блоків», що повільно переміщуються по поверхні планети. Ці блоки називали літосферними плитами. Всього на земній кулі є сім великих і дев'ять менших плит. Системи лазерного зондування і космічні зйомки Землі підтверджують, що відомі нам континенти продовжують переміщуватись із швидкістю від 1 до 10 см за рік. За рахунок руху плит почали утворюватися гори. Найвищими вершинами на землі є:

в Азії — гора Еверест (Джомолунгма) в Гімалаях, висотою 8848 м над рівнем моря;
в Європі — Ельбрус на Кавказі, висотою 5642 м;
у Південній Америці, в Аргентині — Аконкагуа, 6960 м;
у Північній Америці, на Алясці — Мак-Кінлі, 6194 м;
в Африці — Кіліманджаро, 5895 м;
в Антарктиді — масив Вінсон, 5139 м;
в Україні — Говерла в Карпатах, висотою 2062 м.

Якщо ж вимірювати висоту гори від підніжжя, то найвищою буде гора-вулкан Мауна-Кеа на Гавайських островах. Вона піднімається з океанського дна на висоту 10203 м, але більша її частина схована під водою, тому ви-

сота гори над рівнем моря становить лише 4205 м. Вчені підраховали, що якби зруйнувати найвищі гори світу (Гімалаї), а каміння розсипати по всій Землі, то поверхня планети піднялася б на 18–20 м.

Гори можуть утворюватись, як уже зазначалось, за рахунок виверження вулканів. До найвищих діючих вулканів належить Льюльяйльяко в Південній Америці висотою 6723 м. Останнє його виверження було в 1877 році. Нині він вкритий снігом і не подає ніяких ознак діяльності. Найактивнішим вулканом світу є Ісалько в Сальвадорі висотою 1885 м. З часу відкриття вулкана протягом ось уже 200 років він діє майже безперервно. Виверження повторюються через кожні 2–10 хвилин. При цьому на висоту більше 300 м викидається стовп пари, каміння й попелу; виливається лава. Ісалько є своєрідним маяком для моряків, бо немеркнучу рожеву заграву розпеченої лави видно на великій відстані. Нині на планеті діє 2 тисячі вулканів. Виверження вулкана — це катастрофічне явище. У 79 р. вулкан Везувій знищив разом з населенням три міста Стародавнього Риму: Помпею, Стабію та Геркуланум. Під час вибуху вулкана Кракатау в 1883 р. в Індонезії загинуло 40 тис. чол. і 213 островів зникло на дні Зондської протоки, а вибухова хвиля тричі обігнула земну кулю.

Рух літосферних плит призводить також до виникнення землетрусів, яких щороку реєструють, в середньому, 300 тисяч. Приблизно кожні 5 хв. відбуваються відчутні (силою 4–5 балів) землетруси, а раз у 3–4 дні трапляються руйнівні (силою 8 балів). Найбільшу кількість землетрусів у світі зареєстровано в Японії та Чилі. У кожній із цих країн щороку відбувається понад 1 тис. землетрусів різної сили, тобто приблизно по три на день. А ось в Антарктиді поки що не було зареєстровано жодного землетрусу. І єдиний материк, на якому немає діючих вулканів, — Австралія.

На висоту суходолу над рівнем моря може також впливати руйнівна дія води, вітру та льоду, які переносять та перевідкладають зруйнований матеріал.

Поява рослинного світу

Але повернімося до Слова Божого — адже третій день ще не закінчився: **«І сказав Бог: Нехай земля вродить траву, ярину, що насіння вона розсіває, дерево овочеве, що за родом своїм плід приносить, що в нью насіння його на землі. І сталося так» (Бут. 1:11).**

Отож, третім чудом стала поява рослинного світу на землі, тобто на суходолі: трави, кущів, дерев в усьому їх різнобарв'ї та різноманітності. Цікавим є те, що саме зем-

ля «вродила» ці рослини, а не вода, як стверджують прибічники гіпотези еволюції. І вже видається зовсім неважливим, як саме відбувався цей процес: рослини з'явилися у «готовому» вигляді за словом Божим чи вони з'явилися в землі у формі насіння, а потім уже проходив їх розвиток згідно з законами, закладеними Богом. У будь-якому випадку Бог, Всезнаючий і Премудрий, знав усе про кожну рослину, а тому «Бог побачив, що добре воно».

Події третього дня добре узгоджувались з усім створеним першого і другого дня. Адже парниковий ефект, який виник другого дня внаслідок розділення води атмосферою і утворення озонового шару, створював оптимальні умови для всіх видів життя, яке з'явилося одразу повністю розвиненим (бо в насінні вже була закладена повна інформація про той чи інший вид рослин) і вражаючи різноманітним (на сьогоднішній день відомо більше 600 тис. видів рослин).

У літописі викопних скам'янілих решток рослин трапляються хвощі висотою понад 15 м (тепер їх максимальна висота 1,0–1,5 м), моховидні рослини метрової висоти (тепер їх розміри 5–8 см), папороті висотою понад 16 м (тепер їх висота не перевищує висоти кущів). На північній околиці острова Ванкувер (Канада) були знайдені скам'янілі відбитки листків пальми. В Росії, на островах за Полярним колом, скрізь були знайдені рештки тропічних лісів, гігантські плодові дерева з плодами і листям, які вмерзли в лід. Тепер в цих районах немає таких субтропічних рослин.

Важливим є також те, що з самого початку кожен «рід» рослин існував окремо і приносив плід за родом своїм — і це так до цих пір. Тому що Бог для кожної форми життя окреслив певні генетичні межі, які б визначали межу змін роду, враховуючи тривалість життя і зміну одного покоління наступним. Факти доводять, що всередині роду (виду, типу) можуть відбуватись значні зміни, але не настільки значні, щоб один «тип» став іншим. З самого початку всі знання, здібності та якості (тобто необхідна інформація), які потрібні для виконання різних функцій живими організмами, були закладені (запрограмовані, закодовані), а не набувались протягом довгих періодів методом спроб та помилок. Генетична інформація, закладена, наприклад, у траві, передбачає розвиток найрізноманітнішої трави, пристосованої до різних умов. Але ця ж генетична інформація обмежила різноманітність трав, тобто селекція не може бути безмежною. Будь-яка природна різноманітність обмежена генетичною інформацією, вкладеною в основний вид. Саме ця обставина заперечує один з пос-

тулатів гіпотези еволюції про перехід одного виду в інший — з плином часу генетичний код не ускладнюється, а випадкові мутації не створюють нової генетичної інформації: все це може призвести лише до її втрати.

Таємниця живої клітини

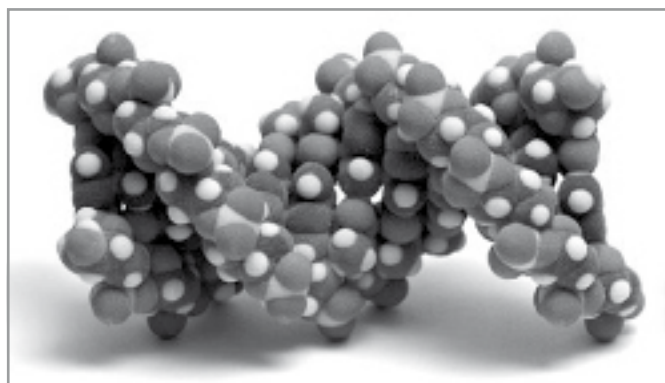
Третього дня сталося таке чудо, що за своєю якістю незрівнянне з іншими, — за словом Божим атоми і молекули утворили живі системи — клітини, з яких утворилось насіння, а потім і самі рослини. Що ж таке клітина? Як вона побудована і живе? Голландський дослідник Антоні Ван Левенгук (1632 — 1723) вперше відкрив існування мікроорганізмів у дощовій воді, і для цього він сконструював майже 400 мікроскопів. А Роберт Гук (англійський природодослідник XVII ст.) відкрив існування живих клітин. Та лише з винайденням електронного мікроскопа стало можливим їх детальне дослідження. Та сама клітина, яка вченим минулого здавалась такою простою, виявилася надзвичайно складним молекулярним утворенням: в ньому міститься власна «енергетична система» та «інформаційний центр». Тому клітина виконує дві основні функції: підтримує життя і виготовляє свої точні копії.

Клітина — найменша з відомих нам живих структур; її діаметр менший за 0,01 мм. Клітина вкрита оболонкою, а всередині містяться білки — основні компоненти всіх живих клітин. До білків належать ферменти, гормони, антитіла — речовини, які необхідні для нормальної роботи всього організму. Ядро клітини містить дуже важливу речовину, яка називається дезоксирибонуклеїновою кислотою (ДНК), а також ядерце — зернисте тіло, що складається з білка і рибонуклеїнової кислоти (РНК). ДНК разом з білком утворює хромосоми. Функціональні частини молекули ДНК називаються генами. Ген містить у собі закодовану інформацію, яка передається з покоління в покоління. Молекула ДНК дуже довга і закручена в подвійну спіраль. Саме вона визначає форму і функцію клітини, бо є невід'ємною частиною всіх живих організмів.

Генетичний код — інформація, що зберігається в ДНК, визначає формоутворення, відтворення і обмін речовин усіх живих організмів. Тому, очевидно, одним із найбільших досягнень наукової думки XX ст. вважається розгадка таємниці структури ДНК і відкриття генетичного коду. Білл Клінтон, тодішній президент США, так прокоментував цю подію: «Вчені вчать мову Господа!» Виявляється, що

генетичний код функціонує точно так, як і мовний, — це справді код, бо є особливою системою молекулярної комунікації. Рівень цієї мови прямо пропорційний силі розуму, який створив кодовану інформаційну систему. Лейн Лестер і Раймонд Болін, дослідники інформаційних систем ДНК, так пишуть про генетичний код: «ДНК транскрибується в РНК. РНК транслюється в білки. Білок, в певному сенсі, кодується на іноземній мові, яка відрізняється від мови ДНК. РНК можна назвати діалектом ДНК. Всі ці позначення прийняті не просто для зручності. Це навіть не антропоморфізми. Це точний опис того, що відбувається... Генетичний код складається з чотирьох «букв» (нуклеотидів), з яких складається 64 «слова», по три букви в кожному (триплеті або кодони). Ці слова складають послідовності або «фрази» (гени). Кілька зв'язаних між собою «фраз» утворюють «параграфи» (оперони). Десятки і сотні «параграфів» утворюють «глави» (хромосоми), а повне зібрання «глав» містить всю необхідну інформацію для «книги» (організму).

Щоб усвідомити, яке чудо Бог зробив, створивши молекулу ДНК, можна скористатись такими порівняннями.

Якщо взяти металеву кульку діаметром 2 мм і розтягувати її доти, поки вона не стане такою ж тоненькою, як і «ниточка» ДНК, то тоді одержаною металевою ниткою можна було б обмотати Землю по екватору 33 рази! Відомо, що молекула ДНК має найвищу щільність зберігання інформації в певному об'ємі простору. Це означає, що в одній «ниточці» ДНК міститься стільки інформації, скільки її міститься в 1000 книгах, надрукованих дрібним шрифтом, і об'ємом 500 сторінок кожна. Загальна кількість інформації, якою володіють усі люди на Землі, дорівнює кількості інформації однієї людини, помноженій на кількість людей, які проживають на планеті. Так от, якби всю цю інформацію зберігати на ДНК в одному місці, то його розміри не перевищували б розмірів кількох таблеток аспірину.

Ольга Прокопович

Продовження у наступному випуску

Ольга Прокопович — учитель фізики, астрономії та християнської етики у Рівненській ЗОШ № 18, вчитель-методист. Народилась на Рівненщині. Закінчила Рівненський педагогічний інститут (фізико-математичний факультет) та Національний університет «Острозька академія» (факультет релігієзнавства). Мама двох дорослих дітей.

ЛЮДИНА У СВІТІ. РОЛЬ І МІСЦЕ ЛЮДИНИ У СВІТІ

3-й клас

автор Інна Кіндрат, вихователь-методист і вчитель християнської етики
Рівненського НВК №1

Мета

Освітня: познайомити дітей з біблійним розумінням ролі людини у світі, формувати розуміння алегоричного змісту притчі про сіяча.

Виховна: виховувати сприйнятливість до Божих істин, пошану і любов до Творця, бажання дотримуватись закону любові в своєму житті.

Розвиваюча: розвивати в учнів усвідомлення того, що роль людини у світі полягає у виконанні заповідей любові та добра.

Біблійна основа:

Бут. 1:26–27; 2:7; Пс. 118:73; Мт. 13:3–9; 18–23.

Ключовий вірш: «Руки Твої створили мене й збудували мене, — подай мені розуму, й хай я навчусь Твоїх заповідей!» (Пс. 118:73).

Обладнання: ілюстрації до притчі про сіяча (див. додатки 1–4 на кольоровій вкладці); демонстраційні картки із записаними висловами з Біблії та ключовими фразами з оповідання; олівець; індивідуальні картки із зашифрованими виразами.

Література:

- Дитяча Біблія. — К.: УБТ, 1992. — 542 с.
- Коельо Пауло. Олівець / Зернятко. — 2008. — № 3.
- Кониський О. Свята правда / Дивоцвіт дитинства. — К., 2006. — С. 34.

ХІД УРОКУ

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Вітання.
Налагодження контакту з класом.
Повідомлення теми уроку.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація знань учнів.

— Хто є найкращим і найулюбленішим творінням Бога?
— Чому, на вашу думку, людина є найкращим Божим творінням?

2. Виклад нового матеріалу.

Звернімось до Біблії і прочитаємо, яким був Божий задум стосовно людини. *Запропонувати учням зачитати записані на картках вірші з Біблії: Бут. 1:26–27; 2:7.*

Отже, чим відрізняється людина від усіх інших живих істот? *(Живою душею, духом, яким наділив її Господь).* Саме дух визначає особливість людини та її місце і роль у світі.

«І сказав Бог: «Створимо людину за образом Нашим, за подобою Насою, і хай панують над морською рибою, і над птаством небесним, і над худобою, і над усею землею, і над усім плазуючим, що плазує по землі. І Бог на Свій образ людину створив, на образ Божий її Він створив, як чоловіка та жінку створив їх» (Бут. 1:26-27).

«І створив Господь Бог людину з пороку земного. І дихання життя вдихнув у ніздрі її, — і стала людина живою душею» (Бут. 2:7).

І усвідомлення цього людиною ми також знаходимо в Біблії: Пс. 138:14.

«Прославляю Тебе, що я дивно утворений. Дивні діла Твої, і душа моя відає вельми про це!» (Пс. 138:14).

Бог не просто створив людину і залишив її напризволяще у цьому світі. Бог дав людині правила життя, яких кожен повинен дотримуватися, аби виконати своє призначення на землі. Де записані ці правила? *(У Біблії, Слові Божому до людей).* Саме там записано:

«Руки Твої створили мене й збудували мене, — подай мені розуму, й хай я навчусь Твоїх заповідей!» (Пс. 118:73).

Ці слова — **ключовий вірш** нашого уроку, і над ними ми будемо сьогодні міркувати.

Отже, Бог створив людину. Бог дав їй правила, закони життя. А чи кожна людина чує ці закони, ці заповіді? Чи кожна приймає їх у своє серце? Про це ми поговоримо, послуховавши одну з притч Ісуса Христа.

Зауважимо, що притча — це алегорична розповідь з повчальним змістом.

МОЛОДЕ ПОКОЛІННЯ — МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ

7-й клас

автор Антоніна Мельничук, учитель християнської етики ЗОШ № 14 м. Рівне,
магістр релігієзнавства

Мета

Освітня: пояснити учням, що той, хто йде за Ісусом Христом, є світлом для світу.

Виховна: виховувати в учнів прагнення освітити своє серце Світлом Христовим.

Розвиваюча: розвивати в учнів уміння керуватись у житті Словом Божим.

Біблійна основа: Чис. 24:17; Мт. 2:1–2; Ів. 1:4–12; Еф. 5:8–9; 1 Сол. 2:9; 5:5.

Ключовий вірш: «Ви світло для світу. Не може сховатися місто, що стоїть на верховині гори. І не запалюють світильника, щоб поставити його під посудину, але на свічник, і світить воно всім у домі. Отак ваше світло нехай світить перед людьми, щоб вони бачили ваші добрі діла та прославляли Отця вашого, що на небі» (Мт. 5:14–16).

Літературні піснеспіви:

Запрічасник: «Ми бачили Світло істинне, прийняли Духа небесного, знайшли віру істинну. Нероздільний Трійці поклоняємось, бо вона спасла нас».

Тропар Різдва Господа і Спаса нашого Ісуса Христа: «Різдво Твоє, Христе Боже наш, принесло Світло пізнання цілому світові: в нім бо ті, що зорям служили, від зорі навчилися поклонятися Тобі, Сонцю Правди, і визнавати Тебе, що Ти є Бог із Неба. Господи, Слава Тобі!»

Обладнання та наочність: таблиця «Основні види діяльності людини в різні періоди життя», картки з віршами з Біблії, аркуші жовтого і темно-сірого кольору і пакетики зі словами по одному на кожну парту, Святе Письмо, свічка на підсвічнику.

Міжпредметні зв'язки: історія, суспільствознавство, література.

Література до уроку:

1. Біблія/ Пер. проф. І. Огієнка. — К.: УБТ, 2002. — 1523 с.
2. Дирда М. Бог, Церква і молодь: проповіді. — Львів: Свічадо, 1998. — 232 с.
3. Липківський В. Слово Христове до українського народу. — К.: Пам'ятки України, 1996. — 198 с.
4. Притчі Ісуса. — К., 2002. — 47 с.
5. Опалінська Х. Ісус навчає притчами. — Катехитична комісія Львівської Архиепархії УГКЦ, 2001. — 103 с.

ХІД УРОКУ

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Вітання: — Слава Христу!
— Навіки слава!

Налагодження контакту з класом.

Молитва

Учитель: У шостому класі ми з вами вивчали притчі Христові, навіть проект у нас був «Моя улюблена притча».

Ісус розповів людям таку притчу: «Ось вийшов сіяч посіяти. І як сіяв він зерна, одні впали край дороги, і налетіли птахи та й повідзьобували їх. Інші ж впали на місце кам'янисті, де небагато було землі, і враз посходили, бо земля була неглибока. А як зійшло сонце, то зів'яли і, коріння не мавши, посохли. Ще інші впали у терен, і вигнався терен і поглинув їх. Інші ж впали на добру землю і вродили: одне в сто разів, друге в шістдесят, а інше — в тридцять. Хто має вуха, щоб чути, нехай почує!»

З'ясування змісту притчі (використовуємо ілюстрації серцець з кольорової вкладки)

■ Коли хто-небудь чує вістку про Бога і відкидає її, не розуміє і не хоче розуміти — це серце, з якого лукавий крадає зерно істини. Це — зерно, що впало при дорозі. І це серце, яке не почуло голосу Божого.

■ Зерно, що впало на кам'янистий ґрунт, — це про людину, яка чує Слово і відразу ж з радістю приймає його, але оскільки в цього зерна немає глибоких коренів (ґрунт — кам'янистий), воно довго не проживе. Це — про людину, яка непостійна: коли прийдуть труднощі, вона не зможе зберегти в собі почуте Слово.

■ Зерно, що впало в тернину (в бур'ян), — це про людину, яка слухає Слово Боже, але клопоти щоденні, омана багатства, різні спокуси заглушують його, і зерно не приносить плоду. Це — серце, яке заклопотане лише щоденними турботами, спокусами, і яке забуває про голос Божий.

■ Зерно, що впало на добрий ґрунт, — це про людину, яка чує Слово Боже, розуміє його і живе за ним. Тоді це Слово даватиме плід в житті людини: вона любитиме Бога, поставити його на перше місце у своєму житті, завжди молитиметься і служитиме йому, допомагаючи ближнім: нагодує голодного, напоїть спраглою, одягне роздягнутого, прийме в свій дім подорожнього, відвідає хворого, потішить сумного, пробачить образу, терпляче знесе особисту кривду.

Обговорення:

— Яке серце ви хотіли б мати?

Ви вибираєте серце, в якому проростає зернятко правди, зернятко істини. І тому життя людини, яка має таке серце, буде сповнене добром.

— Чи виконає така людина своє призначення на землі?

І тоді справдяться слова вірша: «Руки Твої створили мене... подай мені розуму, й хай я навчусь Твоїх заповідей!» (Пс. 118:73).

Закріплення знань

— Отже, чим маємо ми керуватись у своєму житті, аби наше серце було таким, як ми вибрали? (Заповідями Божими).

Учитель бере в руки олівець і говорить:

— Спробуйте відповісти на трохи дивне запитання: чи може людина бути схожа на олівець?

Учитель читає оповідання Пауло Коельо «Олівець».

Хлопчик уважно дивився, як бабуся пише листа. Раптом він запитав:

— Про що ти пишеш? Це історія про мене?

Бабуся перестала писати і сказала онукові:

— Так, я пишу про тебе, але набагато важливішим за написане є олівець, яким я користуюся. Сподіваюся, що коли ти виростеш, то будеш таким, як олівець.

Хлопчик здивовано глянув на олівець, а потім на бабуся:

— Це звичайний олівець... Як я можу бути схожим на нього?

Бабуся загадково всміхнулася і пояснила:

— Усе залежить від того, як дивитися на речі. Олівець має п'ять властивостей, якщо ти також їх матимеш, будеш людиною, яка приносить добро у світ.

По-перше, аби олівець писав, потрібна рука, яка ним водитиме. Ти можеш творити великі речі, але не забувай, що є Рука, яка тебе провадить. Це Бог.

По-друге, щоби олівець добре писав, його треба підстругати. Від цього він стане трішки коротшим, але набагато гострішим. Так само і нам іноді доводиться терпіти, але це робить нас кращими.

По-третє, написане олівцем можна стерти, якщо ти помилився. Це нагадування нам, що завжди можна виправитися, було б лише бажання.

По-четверте, насправді важлива не дерев'яна оболонка олівця, а його серцевина — графіт. Для тебе теж головним має бути те, що діється у твоєму серці.

І, нарешті, по-п'яте, олівець завжди залишає слід. Так само і ти пам'ятай: усе, що робиш у цьому житті, залишить якийсь слід. Тож старайся, щоб кожний твій вчинок був гарним.

У процесі читання вчитель закріплює на дошці написи:

- **Є Рука, яка тебе провадить. Це Бог.**
- **Нам іноді доводиться терпіти, але це робить нас кращими.**
- **Завжди можна виправитися, було б лише бажання.**
- **Головним має бути те, що діється у твоєму серці.**
- **Усе, що робиш у цьому житті, залишить якийсь слід.**

Завдання на картках. Розшифровування виразу.

Завдання: виписати кожну третю літеру та прочитати речення, що утворилося.

**І Р Ж А С И Б К В И А Е П Р М У С О Т О Л Х Ч И П И Ш Н А
Е С Б Т У Д О Ю М Д Л А І, У Н К Л И О Ц Х Л Я Р И Г Ж Л Д
З Ю Х Ч Б Щ Я И У Ц М П Т О.**

ЖИВЕМО ЛИШЕ ТОДІ, КОЛИ ЛЮБИМО.

Учитель читає вірш Олександра Кониського «Свята правда»:

«Люби других, як сам себе,
і ворогу не мисли злого;
чого не хочеш для себе,
не побажай того другому».
Уся наука в цих словах,
Святої правди тут скрижали;
Другої правди не бува,
Одну її я тільки знаю.
Не буде їй вівік кінця,
Вона не вмере і не загине,
І з-під тернового вінця
Вона й до нас колись прилине.

Висновок:

Дві заповіді любові — найголовніші заповіді нашого життя.

III. ПІДСУМОК УРОКУ

— Яке призначення людини у світі?

— Які найголовніші заповіді людського життя?

Найголовніші заповіді людського життя: «Люби Господа Бога свого всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією силою своєю, і всім розумом твоїм». Це є перша й найбільша Заповідь Божа; друга ж подібна до неї: «і свого ближнього, як самого себе» (Мт. 22:36–40).

Хто любить Бога, той вірить лише йому одному, не придумує собі інших богів і не називає Боже ім'я надаремно. Хто любить ближнього, той ніколи його не образить і ставиться до нього, як до самого себе.

Ісус Христос зазначав, що любов до Бога і ближнього — це найбільші Заповіді. На цих двох заповідях повинно будуватися наше життя.

Любі діти, назавжди запам'ятайте і збережіть ці слова Господа Ісуса Христа у своєму серці.

Тоді ви обрали три: про блудного сина, про сіяча і про багача та Лазаря.

Давайте пригадаємо, які повчання Ісуса Христа ми отримали, вивчаючи ці притчі, і чому саме притчами навчав людей Ісус Христос? (Відповіді дітей).

А як іще, крім притч, навчав людей Ісус Христос? (Відповіді дітей).

Так, будучи Богом, Він втілювався, щоб прийняти смерть і змити кров'ю наші гріхи, Він став людиною і мав змогу повчати не тільки Словом, але й безгрішним життям. Пригадайте, якими якостями характеру, поведінки Він навчав людей? (Учні називають терплячість, справедливість, відповідальність тощо).

Своєю поведінкою Він показував, якою має бути досконала людина. Він учив любити, вірити, молитись, терпіти. Як людина, Він навчав тих, хто його бачив, хто з ним спілкувався, хто до нього доторкався. А як Бог, Він навчав усе людство, всі свої творіння на всі часи — від створення світу до страшного суду. І коли ми беремо до рук Біблію, ми тримаємо його повчання, які писані нам на скрижалях, глиняних дощечках, на папірусах, пергаменті, папері. Тепер ми їх можемо прочитати на комп'ютерних екранах, прослухати на дисках. І невідомо ще, як розвиватиметься цивілізація і в яких формах буде передаватися Богом до людини його Слово.

Замалюйте в зошитах схему, як має поширюватись Слово Боже від однієї людини до людей всього світу:

Людина → родина → народ → людство

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Пояснення нового матеріалу

Учитель: Сьогодні ми продовжимо тему про безгрішне життя Ісуса Христа, намагатимось взяти його за основу, як фундамент нашого земного життя. Чому це так важливо?

Бо це єдиний шлях до спасіння і вічного життя в Небесному Царстві. Давайте прочитаємо біблійні вірші, які є на ваших картках:

1. «Я бачу його, та не тепер, дивлюся на нього, та він не близький! Сходить зоря он від Якова, і підіймається берло з Ізраїля, ламає він скроні Моава та черепа всіх синів Сифа!» (Чис. 24:17).

2. «Коли ж народився Ісус у Віфлеємі Юдейським, за днів царя Ірода, то ось мудреці прибули до Єрусалиму зо сходу, і питали: Де народжений Цар Юдейський? Бо на сході ми бачили зорю його, і прибули поклонитись йому» (Мт. 2:1–2).

3. «І життя було в Нім, а життя було Світлом людей. А Світло у темряві світить, і темрява не обгорнула його. Був один чоловік, що від Бога був посланий, йому ймення Іван. Він прийшов на свідоцтво, щоб засвідчити про Світло, щоб повірили всі через нього. Він тим Світлом не був, але свідчити мав він про Світло. Світлом правдивим був Той, Хто просвічує кожну людину, що приходить на світ. Воно в світі було, і світ через нього повстав, але світ не пізнав його. До свого Воно прибуло, та свої відцуралось його. А всім, що його прийняли, їм владу дало дітьми Божими стати, тим, що вірять у Ймення його» (Ів. 1:4–12).

4. «Ви бо були колись темрявою, тепер же ви світло в Господі, поведіться, як діти світла, бо плід світла знаходиться в кожній добрості, і праведності, і правді» (Еф. 5:8–9).

5. «Бо ви всі сини світла й сини дня. Не належимо ми ночі, ні темряві» (1 Сол. 5:5).

6. «Бо ви пам'ятаєте, браття, наше струднення й утому: день і ніч ми робили, щоб жадного з вас не обтяжити, і проповідували вам Божу Євангелію» (1 Сол. 2:9).

Учитель запалює свічку на свічнику.

Учитель: Ісус Христос Сам Себе називав «Я — Світло для світу. Хто йде вслід за Мною, не буде ходити у темряві той, але матиме світло життя» (Ів. 8:12). Біблійні вірші, прочитані вами, є підтвердженням того. Апостолів Ісус Христос теж називав світлом для світу в притчі «Світло на свічнику».

Учні читають ключовий вірш та попарно вивчають його напам'ять.

Учитель: У Ізраїлі кожна людина мала глиняний світильник. Були світильники і в Єрусалимському храмі. Головний світильник був із чистого золота, і горіло на ньому постійно, вдень і вночі, сім лампад. Ще було по п'ять світильників зліва і справа. Вони є і в сучасних храмах.

Ізраїльтяни, якщо бачили, що йде небажаний гість, накривали світильник кошиком або іншою посудиною. Таке накриття часто гасило світло. Ісус застерігає, що світло під посудиною згасне.

— Що, на вашу думку, в притчі Ісуса Христа «Свічка на свічнику» є тією посудиною, яка гасить світло нашої любові до ближніх? *(Відповіді учнів)*.

— А як можна пояснити слова Ісуса Христа про те, що не може сховатися місто, яке стоїть на вершині гори? *(Відповіді учнів)*.

У Святому Письмі гора — місце, де присутній Господь Бог (Синай, Фавор). Ми повинні бути містом на горі, де завжди можна мати зустріч з Богом. Наше світло має бути видне, як місто на горі. Щоб люди бачили наші добрі діла і прославляли Бога на небі. Свічник зі світлом завжди стояв перед ковчегом завіту і вказував, що Світло — Бог, присутній між людьми вічно. Ми маємо бути тим свічником, тією вічною лампадою, яка вказує, що Господь Ісус Христос, вічне Світло, присутній між нами.

Пригадайте, що відбулося після того, як розп'ятий Ісус Христос помер на хресті? *(Відповіді дітей)*. Так, погасло Світло світу, і людей огорнув морок і страх, бо вони усвідомили, яке зло вони вчинили.

Запишіть головну думку притчі: **«Свічник — наше життя, світло — наші діла».**

Гра «Світло — тьма»

На кожній парті лежать аркуші жовтого і темно-сірого кольору і пакетики зі словами, які виражають позитивні і негативні прояви поведінки, якості характеру, види захоплень і уподобань. Учні працюють у парах. Позитивні слова треба викласти на жовтих аркушах, негативні — на сірих.

Доброзичливість	Неправдомовність
Ввічливість	Бруднослів'я
Працьовитість	Ліни्वство
Справедливість	Розбещеність
Співчутливість	Вседозволеність
Мужність	Ненавість
Стриманість	Гнівливисть
Чесність	Жорстокість
Бережливість	Недбалість
Шанобливість	Хвалькуватість
Порядність	Безвілля
Уважність	Самовпевненість

Учитель: Кого, крім апостолів, можна було б назвати світлом на свічнику? Можливо, ви пам'ятаєте відомих історичних, релігійних діячів — українців, які самовіддано служили Богу, Україні, українському народові, і їх можна було б так назвати?

(Відповіді учнів: княгиня Ольга, князь Володимир, князь Ярослав Мудрий, князь Володимир Мономах, Григорій Сковорода, митрополит Іларіон, Тарас Шевченко та інші).

— А кого із сучасних державних, релігійних, культурних діячів українці шанують, люблять і вважають своїми світильниками? *(Відповіді дітей)*.

Сотні років бездержавності, неволі, безбожництва дуже негативно відбилися на долях багатьох людей і всього нашого народу. Навіть проголошення незалежності й утворення держави Україна не принесло сподіваного процвітання. А все тому, що понижена духовність народу, керівництво держави не розуміє, що політична, економічна кризи випливають з кризи духовної. Апостол Павло казав до християн: «Ніч минула, а день наблизився, тож відкиньмо вчинки темряви й зодягнімось у зброю світла» (Рим. 13:12). Це сказано і для нас, і про нас. Світло дня настане, коли ми всі станемо відображенням Божого світла. Побудувати міцну, процвітаючу державу зможуть люди, які в своєму житті керуються Заповідями Божими, беруть в собі образ і подобу Богу. Мабуть, ви погодитесь зі мною, що ні п'янички, ні наркомани, ні розпусники зовсім не піклуються про своє майбутнє, а тим більше про майбутнє своєї держави.

Ось перед вами таблиця про періоди життя людини й основні види діяльності в різні періоди життя:

Дошкільний вік	Шкільний вік	Зрілий вік	Похилий вік
Гра	Навчання	Праця	Відпочинок

Науковими дослідженнями доведено, що вже в дошкільному віці дитина, граючись, переймає досвід суспільного життя і в грі відтворює працю дорослих, виконуючи ролі мами, продавця, лікаря, будівельника. В шкільному віці людина збагачується знаннями, які стануть фундаментом для майбутньої професії; крім того, вона вчиться бути відповідальною перед Богом і ближніми за плекання своїх здібностей і талантів, які мають бути спрямовані на процвітання і добробут власного життя і життя свого народу. Кожна молода людина має навчитися сама себе контролювати і вдосконалювати. Всілякі лінощі, байдужість, безвір'я є гріхами, які ведуть до падіння і деградації. Народна мудрість гласить: «Неможливо те дерево, яке виросло кривим, зробити прямим». Це про тих, хто лінується вчитися, хто не шанує батьків, учителів, однокласників, своєю безвідповідальністю прокладає собі шлях до невтішного майбутнього.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Підсумок

Якщо ви християни, якщо Боже світло осяяло ваше життя, якщо Ісус Христос (Світло) живе у вашому серці, ви маєте своїм життям освітлювати шлях для української молоді, допомагати їм виходити з темряви гріхів. Чим більшою буде ваша любов до Бога і до ближніх, тим сильнішим буде ваше світло. Ваше життя без діл милосердя буде світлом, закритим посудиною. Девізом учня-християнина мають бути слова «Молись і трудись». Ви повинні завжди відчувати Божу присутність у своєму житті і всі свої думки та дії звирятати з Богом.

2. Домашнє завдання

Вивчити напам'ять ключовий вірш. Вміти пояснити його значення.

За бажанням намалювати ілюстрацію до притчі «Світло на свічнику».

ХРИСТИЯНСЬКА ЛЮБОВ — ОСНОВА СУСПІЛЬНОГО СПОКОЮ

Урок для старших класів

автор Наталія Дубовик, координатор проекту «Впровадження християнської етики в навчальних закладах Харкова і Харківської області»

Мета

Освітня: допомогти учням зрозуміти, що лише християнська любов може змінювати світ. Але найперше вона повинна змінити нас.

Виховна: показати учням, як важливо проявляти християнську любов до людей — це приносить користь навколишнім і радість нам самим.

Розвиваюча: розвивати в учнів здатність мислити, аналізувати, порівнювати, робити висновки і застосовувати їх у житті.

Біблійна основа: Ів. 13:34, 1 Ів. 4:7–8.

Обладнання: світильник; назва уроку і визначення християнської любові, роздруковані на кольоровому папері; для гри — чисті аркуші паперу за кількістю учнів, прості олівці, картинка для змальовування; для оформлення класу — паперові сердечка різного розміру, висловлювання видатних людей про любов.

ХІД УРОКУ

I. ВСТУП

Сьогодні на уроці ми поговоримо про любов...

Прикріпити на дошці назву тільки без слова «християнська»: «Любов — основа суспільного спокою».

Але перш ніж ми почнемо, я хочу розповісти вам притчу.

Притча «Безголові порадики»

Є у Всесвіті особлива планета. Особливість її у тому, що на ній живуть дуже дивні істоти. На перший погляд, вони нічим від нас не відрізняються, але проблема у тому, що всі вони безголові. Тому й назвали цю планету — Земля Безголових.

Одного разу в одному місті на одній чудовій вулиці трапилася біда — почалася пожежа. Навкруги паніка: одні люди бігають, метушаться, інші охають і голосять. Як завжди, коли трапляються екстремальні ситуації, люди, навіть безголові, відразу розділяються на дві категорії: спостерігачі й добровольці. Спостерігачі — це ті, у кого є багатий «досвід» і безліч порад, а добровольці — це ті, хто, може, й не знає як допомогти, але готовий діяти. От і цього разу з юрби лунає вигук: «Гей ви, безголові, хіба ви не знаєте, що вогонь потрібно засипати і тоді він згасне». Відразу добровольці біжать, хапають усе, що потрапляє їм до рук: хто дрова, хто якісь старі речі, хто придорожнє сміття — й кидають на вогонь. Полум'я, що потроху вже стихало, спалахує з новою силою. «О ні, засипати — це

нерозумно, — зітхають інші, — ми чули, що потрібно заливати вогонь чимось рідким». «Ну, звичайно, — погоджуються добровольці, — як же ми раніше не додумалися?» — і, схопивши каністру з маслом, вилили її вміст у вогонь. Полум'я вогню злетіло в небо й обпалило руки горе-пожежникам... Раптом з юрби донісся слабкий дитячий голосок: «Дядечки, а, може, краще водою спробувати?.. Я читала в книжці, що ті, хто з головою, гасять вогонь водою».

Я розумію, про що ви подумали: «Яке відношення має ця байка до нашої сьогоdnішньої теми?» Але чи не схожі ми з вами на цих безголових людей? Чому? Тому що занепокоєння і паніка, як пожежа, охопили наше суспільство. Політична нестабільність (постійно міняється влада), економічні проблеми (відсутність постійної роботи, все дорожчає), зростання злочинності, повені, тайфуни, торнадо (тепер це стало зачіпати й нашу країну, згадайте повінь, яка була минулого літа на Західній Україні), різні епідемії... І сьогодні наше суспільство, ми з вами, як ніколи потребуємо спокою. Але замість цілющої вологи, яка погасить занепокоєння, ми намагаємося засипати його різним інформаційним сміттям або залити спиртними напоями. Замість очікуваного спокою в наше життя приходить ще більше розпачу й безвихідності.

Зовсім не випадково наш сьогоднішній урок про любов, тому що Біблія пропонує суспільству лише одну єдину протитруту від ненависті й занепокоєння — любов! Ісус Христос говорить: «Нову заповідь Я вам даю: любіть один одного!» (Ів. 13:34).

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Що таке любов?

У кінці 2008 року було проведено соціологічне опитування серед 2000 респондентів, від 18 років і вище, що належать до економічно активного прошарку населення України, на тему «Що в наш час найчастіше розуміють під словом «любов»?»¹ За результатами цього опитування більшість українців (51 %) схилиються до думки, що любов — це роман із сильними почуттями, який не завжди переходить у сімейне життя,

21 % — багаторічний сімейний зв'язок, перевірений випробуваннями;

18 % — сексуальні стосунки;

2 % — християнська любов до ближнього.

А як би ви відповіли на запитання «Що таке любов?»

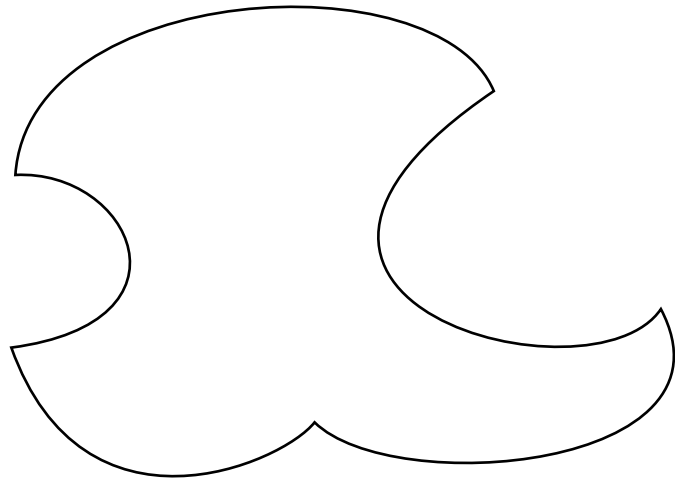
Дати учням можливість висловитися, записати варіанти відповідей на дошці.

Про любов багато говорять, але кожний розуміє її по-своєму.

¹<http://uucyc. /statistics/item/293>

Гра

Запропонуйте учням сісти по одному за парту так, щоб той, хто ззаду, не бачив, що робить той, хто перед ним. Роздайте їм аркуші паперу й олівці. Покажіть першому гравцеві картинку. Нехай він подивиться на неї кілька секунд і на своєму аркуші намалює те, що запам'ятав, потім нехай він свій малюнок на кілька секунд покаже своєму товаришеві, що сидить за ним. Нехай тепер той намалює, що він запам'ятав із показаної картинки, і так до кінця. Коли всі намалюють, повісьте на дошку оригінал, і нехай кожен учень порівняє свій малюнок з оригіналом. *(На картинці найкраще зобразити пазл або щось таке, що не так просто запам'ятати й у точності відтворити.)*

Обговорення гри

Подивіться, як сприйняття і передання картинки першим учнем відрізняється від оригіналу. А у тих, до кого малюнок дійшов в останню чергу, він взагалі дуже мало нагадує оригінал. Так і розуміння любові давно спотворилося і дуже мало схоже на оригінал. Назва залишилася, але насправді ми давно вже не знаємо, що таке справжня любов. Чи може така спотворена любов бути основою суспільного спокою? Сьогодні багато говорять про любов, але чому ж тоді навколо нас так неспокійно? Чому стільки хаосу й паніки? Тому що те, що ми сьогодні називаємо любов'ю, — не може бути основою. Романтичні почуття... Хіба бачили ви коли-небудь, щоб будинки будували на фундаментах з мильних бульбашок? Це абсурд!

Яка ж любов може стати цілющими ліками, справжнім фундаментом для міцного здорового суспільства? Про яку любов говорив Ісус? Давайте ще раз повернемося до того біблійного вірша, який уже читали, і прочитаємо його до кінця.

Любити як Христос

«Нову заповідь Я вам даю: любіть один одного! Як Я вас полюбив, так любіть один одного й ви!» (Ів. 13:34). Ця любов бере початок від Христа. Чому? В 1 Ів. 4:8 записано: «Бог є любов».

Прикріпити на дошці перед фразою «Любов — основа суспільного спокою» слово «Християнська».

Наочний приклад

Показати світильник (або настільну лампу).

— Що це? — Світильник.

— Для чого він потрібний? — Щоб світити, і цим він приносить нам користь.

— Чи може світильник (лампа) світити сам по собі, якщо він не підключений до джерела електричного струму? — Звичайно, ні.

Любов без Христа — це як лампа без електрики. Видимість є, а користі ніякої. Якої б форми не був світильник, яких би розмірів і потужності лампочка не була в нього вкручена — все даремно. Коли відключають світло, ваш будинок, хоч і наповнений різними світильниками і лампочками, все ж поринає в пітьму. Ось чому так темно в нашому суспільстві. Багато «лампочок», але вони не підключені до джерела струму. Тому Христос не просто говорить: «Любіть один одного». Він скеровує нас до джерела любові — до Себе: «Як Я вас полюбив». Апостол Іван говорить ще такі слова: «Улюблені, — любім один одного, бо від Бога любов, і кожен, хто любить, родився від Бога та відає Бога» (1 Ів. 4:7). Тому-то сьогодні маємо проблеми й розчарування в любові. Немає контакту з Богом, немає контакту з Любов'ю. А якщо немає з'єднання із джерелом, то, відповідно, ми не можемо любити так, щоб від нашої любові була користь навколишнім: рідним, друзям, країні...

III. ВИСНОВОК

Ви не зможете впливати на суспільство, якщо ви не «будете в контакті» з Богом (пробачте за таке порівняння). Самі по собі ми не є джерелами любові. І якщо ми не віримо в Бога, не спілкуємося з Ним через Біблію й молитву, то природно, що наше життя не принесе жодної користі суспільству. Але уявіть собі іншу картину. Наскільки змінилося б наше суспільство, якби ми всі або хоча б через одного підключилися до Джерела Любові й любили інших як Христос.

Одну за одною прикріплювати на дошку перші частини фрази «Християнська любов...», а другу частину договорювати.

Християнська любов жертвна, тому що Христос пожертвував Собою заради спасіння нас, грішників.

Християнська любов прощає, тому що Христос простив нас.

Християнська любов не пам'ятає зла, тому що Христос забув наші гріхи.

Християнська любов творить добро, тому що Христос творив добро.

Християнська любов не горда, тому що Христос не пишався, будучи Сином Божим.

Християнська любов милостива, тому що Христос нас помилував.

Християнська любов вічна, тому що Христос полюбив нас вічною любов'ю.

Християнська любов ніколи не пройде повз чуже горе, тому що так робив Ісус Христос.

IV. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Підготувати коротку доповідь на тему: «Люди, що змінили світ християнською любов'ю». *(Це може бути розповідь про відому людину, або ж про людину, чий приклад любові торкнувся особисто вас).*

БАТЬКІВСЬКІ СЛІДИ

Сценарій позакласного заходу, присвяченого татам

автор — Ірина Курченко

На свято діти запрошують своїх батьків, але справжніми «винуватцями» свята називають тат. На святі тати постійно перебувають у центрі уваги. Діти сидять поруч із батьками за святковим «солодким» столом.

На стенді розміщені вироби:

■ *сліди: два дорослих і два дитячі, що прямують услід за дорослими;*

■ *роздоріжжя: на роздоріжжі камінь, від нього простяглися дві дороги. Дві стрілки, які вказують на «добро» і на «лихо»;*

■ *слова: «Куди ведуть твої сліди?»;*

■ *вислів: «Ділом і словом шануй батька твого і матір, щоб прийшло на тебе благословення від них, бо благословення батька утверджує дома дітей...» (Сирах).*

На столику біля стенда лежить Біблія.

До початку заходу дітям дається завдання — написати твір-мініатюру «Мій тато — найкращий!»

1-й ведучий: Вітаємо Вас, дорогі наші батьки, шановні гості!

2-й ведучий: Вітаємо Вас, улюблені татусі!

1-й ведучий: Ви, можливо, трохи здивовані тим, що опинилися в центрі уваги.

2-й ведучий: Можливо, згадували сьогоднішню дату і думали, а яке відношення вона має до мене, як до батька?

1-й ведучий: Даремно шукати паралелі між датою та місяцем, не знайдете, адже ми вирішили зробити для вас, дорогі наші татусі...

1-й, 2-й ведучі (разом): Святковий вечір!

2-й ведучий: Тому, сядьте зручніше, залиште свої думи за порогом нашої зали і насолоджуйтесь відпочинком!

Вчитель (чоловік):

Чим зміряти свою любов до тебе?
Чи верховіттям зоряного неба?
Чи глибиною моря-океану?
Чи шириною сонячного лану?
Нема на світі ще такої міри,
Щоб зміряти могла криницю віри,
І вірності — джерельної святині,
І горя у малесенькій слюзині...
Я стверджую — собою і тобою:
Любов лиш можна зміряти любов'ю.

(Олександр Богачук)

во також взаємозалежне: яке кохання — така і сім'я, яка сім'я — такі і діти. Недаремно говорять, що діти — це наше відображення. Але хто не пізнав таємницю взаємного кохання, той не знає, як виглядає серцевина справжньої сім'ї.

Хлопчик:

Кажуть, схожий я на татка,
Хоч мале я ще хлоп'ятко:
Ніс і брови, і хода,
Ще й характер — вереда.
Тільки очі, й сам не втямлю,
Сині-сині, як у мами.
Та про це я не журюся,
Я ж люблю свою матусю.
Розказав татусь мені,
Що в небесній вишині
Другий Батько є у мене,
Він створив усю Вселенну:
Сонце, квіточку, пташину,
Котика й мене — людину.
Любить Бог Своє творіння,
Дощик шле, ясним промінням
Землю щед्रो зігріває —
Милість Господа безкрая.
Хочу бути на Нього схожим,
Я ж бо є подоба Божа!

(Ольга Міцевська)

Вчитель: Справжній шлюб — це поєднання не двох, а трьох особистостей: чоловіка, жінки і Бога! Саме це робить шлюб священним.

1-й ведучий:

Як прекрасно рости в християнській сім'ї,
Де у Господа вірують мама і тато,
Де залишивши справи щоденні свої,
Бере Біблію тато, щоб дітям читати...

Вчитель: «...що ми чули і знаємо, і що наші батьки розповідали нам... будемо звіщати майбутнім поколінням славу Господню, силу Його та чудеса, які Він учинив... про який наказав Він нашим батькам, щоб вони переказали дітям своїм... щоб на Бога покладали свою надію, не забували діл Божих і виконували Його заповіді» (Пс. 78:3–7).

Наочна ілюстрація з парасольками

Виходять троє хлопчиків *(двоє старшокласники та учень молодших класів)*, тримаючи в руках парасольки. Перший тримає найбільшу парасольку, підходить до тата і пропонує йому взяти її. Тато виходить до дітей, тримаючи в руках парасольку. Другий хлопець тримає меншу за розміром, а третій — найменшу, дитячу.

Вчитель: Молоді люди, готуючись увійти до сімейного храму, повинні пам'ятати, що в жодній із Божих будівель не повинно бути безладу і хаосу. Духовне благословення сім'ї починається з порядку в родинному храмі, а Слово Боже нам говорить, що «...всякому чоловікові голова Христос, а голова жінки — чоловік, а голова Христові — Бог» (1 Кор. 11:3).

Коли молода сім'я розуміє цю заповідь, дотримується і живе згідно з нею, вона, як сім'я, буде перебувати під покровом Бога (*хлопець, який тримає у руках парасольку середнього розміру, підходить до тата і стає під його парасольку, ніби ховається під нею зі своєю парасолькою*). А діти, які народжуються та зростають у такій сім'ї, перебувають під подвійним захистом: особливим та надійним Божим благословенням, а також батьківським (*найменший хлопчик підходить до друзів і ховається під парасольку середнього розміру*).

Пропонується всім присутнім заспівати пісню «Де згода в сімействі»:

Де згода в сімействі, там мир і тишина,
Щасливі там люди, блаженна сторона.
Їх Бог благословляє, добро їм посилає,
І з ними Він живе, і щастя їм дає.

Де згоди немає, там мир не царить,
Там Бог не витає, добра їм не дарить.
Руйнуються пожитки, добро їх, їхні дітки, —
Все марно пропаде, все марно пропаде...

Пошли, Боже, радість, усім помагай,
На нашу оселю, на наш рідний край,
І тихеє щастя, і в мислях согласся,
І щирюю любов, і щирюю любов.

Вчитель: Сьогодні стати батьком напрочуд легко, а ось бути батьком, навпаки, тяжко. Бути таким батьком, якого можна наслідувати, порада якого виведе дитину зі скрутного становища, допоможе визначитися в житті, а в його чоловічій грубій долоні син чи донька обов'язково знайдуть приховану батьківську любов.

1-ий ведучий: Якось зимового недільного вечора один чоловік вийшов із дому і, перетинаючи майдан, попрямував до пивного бару, залишаючи на свіжому снігові великі чіткі сліди. Майже біля самого бару він почув, що його хтось наздоганяє. Чоловік обернувся і, на превеликий подив, побачив свого п'ятирічного сина... «Ах ти, малий бешкетнику! Куди це ти чимчикуєш?» — сердито накинувся на нього батько. «Я йду по твоїх слідах, тату», — спокійно відповів хлопчик.

Хлопчик:

Куди ведуть твої сліди, мій любий тату?
Я за тобою вслід піду, я хочу знати.
Сьогодні хочу зрозуміти, чи та дорога,
Якою любиш ти ходити, веде до Бога?
Куди ведуть твої сліди, скажи, татусю?
Бо як не скажеш — все одно я придивлюся
І зрозумію, що і як, та чи не пізно,
Життя, мов океан шумить, сердито й грізно.
Куди ведуть твої сліди? Прямують в небо,
Де вже не буде більш біди, де всі потреби
Поповнить Сам Ісус Христос, Син Божий?
Як добре, тату, якщо ти на Нього схожий!

(Ольга Збірун)

Вчитель: «Серцем люби Бога, вустами говори про Бога, а вчинками прославляй Бога», — так говорить народна мудрість. Лише тоді будемо мати авторитет у сім'ї й успіх у вихованні своїх дітей. Лише тоді отримаємо найвищу нагороду і титул «Найкращий тато».

Конкурс «Найкращий тато»

Діти, переможці конкурсу, зачитують свої найоригінальніші твори-мініатюри «Мій тато — найкращий!»

«Найкращі» тати отримують «медалі», на звороті яких написані слова «Віруй в Господа Ісуса Христа, і спасешся ти і дім твій» (Дії 16:31).

Вчитель: Скільки у цих словах таємничості, скільки світла і захищеної в дитячому серці любові, скільки неземної лірики і Божественної музики...

А що відбувається, коли порушується сімейна гармонія, коли «глупота впила в серце дитини»? Коли лише «лозина виправна прожене її геть від нього» (Пр. 22:15)?

Один древній мудрець сказав: «Суворість батька — чудові ліки: в них більше солодкого, аніж гіркого». Чи насправді це так?

Сімейний блок: батько, двоє синів — молодший і старший.

1-ий хлопчик:

Я молюся до Ісуса
І кажу Йому: «Христе,
Ти все бачиш, як я плачу,
Коли тато б'є мене».

Тато каже: «Б'ю по Слову,
Як Господь заповідав».
— Ось скажи мені по правді,
Ти таке йому казав?

(Ірина Курченко)

Хлопчик розгортає Біблію і читає: «Різка і догана дають мудрість» (Пр. 29:15).

Батько: Сину, любий, послухай, що записано в Біблії (*читає*): «Нерозумний нехтує навчанням свого батька, а хто на картання зважає, стає мудрим» (Пр. 15:5). «Сину мій, коли серце твоє буде мудре, — моє серце буде радіти» (Пр. 23:15).

2-ий хлопець:

В грізний час тривоги
Ти звернись до Бога,
І у цю ж хвилину
В пам'яті знайди
Номер телефону
У Небеснім домі —
Книга Єремії,
Тридцять три і три.
«Покликуй до Мене — і тобі відповім...»
Плати не потрібно,
Відповідь надійна
І чекать не треба
Довго на зв'язок.
Необхідна віра,
Щирість і довіра,
Щоб засвоїть вчасно
Батьківський урок.

(Ірина Курченко)

Вчитель:

Одного вечора в кімнату
Синок до тата попросивсь.
Той відчинив, і син у кріслі
Швиденько зручно примостивсь.
— Дивись, як будеш заважати... —
Сказав йому суворо тато.
— Ні, ні, — у відповідь хлопчак
(бриніли сльози на очах), —
Я лиш в присутності твоїй
Побути хочу, тату мій...
І хоче син так небагато:
Лиш відчувати поруч тата.
Свята дитяча простота!
І хто осудить ці уста?
Пройшла хвилинка, друга... п'ята...
Чому ж не чути вже хлоп'яти?
Він засинав і вірив свято:
«Зі мною поруч любий тато».
Як добре, Боже, що Ти поруч
Вночі і вдень, у всяку пору,
Як добре знати, що Ти є,
І те, що я — дитя Твоє.

(Володимир Сад)

Під фонограму дитячої пісні діти дарують своїм батькам вироби — парасольки з найкращими побажаннями і медалі «Мій тато — найкращий».

Вчитель: Снилось мені, ніби йшов я з Господом берегом моря. У небі, немов на екрані, я побачив своє минуле життя — день за днем... На піску двома рядами відбивалися сліди — мої і Божі. Але у найважчі дні мого життя один слід десь губився. Вражений, я запитав у Господа: «Боже, коли я вирішив іти за Тобою, Ти пообіцяв, що завжди будеш поруч, що ніколи не покинеш мене. Тож чому у скруті я залишався сам?..» «Я люблю тебе, сину, — відповів Господь, — Я завжди з тобою. Я з тобою і радів, і плакав. А в час випробувань і страждань, коли ти був зовсім безсилий, Я ніс тебе на Своїх раменах».

1-ий ведучий: Дорогі батьки, ви щодня несете нас на своїх руках, ми захищені і нам комфортно, тепло і затишно.

2-ий ведучий: А вам бажаємо заховатися під Небесну парасольку, щоб ніяка життєва негода не принесла прикрості, адже «Хто живе під охороною Всевишнього, той під покровом Бога Небесного оселиться! Каже він до Господа: «Ти пристановище і захист мій, Бог мій, і я уповаю на Тебе» (Пс. 90). (Рекомендується прочитати напам'ять увесь псалом.)

Дидактичний матеріал до уроку «СКАРБИ ЗЕМНІ ТА СКАРБИ НЕБЕСНІ»

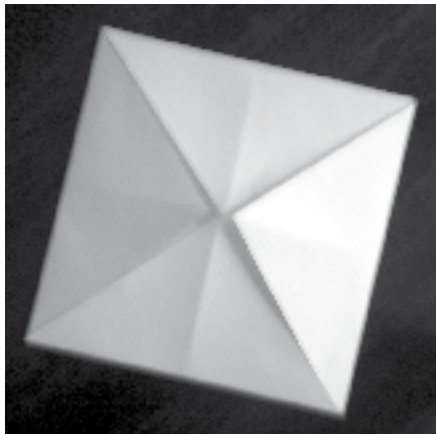
Запропонувала Інна Кіндрат, вихователь-методист та вчитель
християнської етики Рівненського НВК №1

Сьогодні на нас чекає незвичний урок — урок-роздум, урок-мандрівка сторінками Біблії та урок-сюрприз водночас. Сюрприз, тому що наша мандрівка буде супроводжуватися виготовленням цікавих виробів.

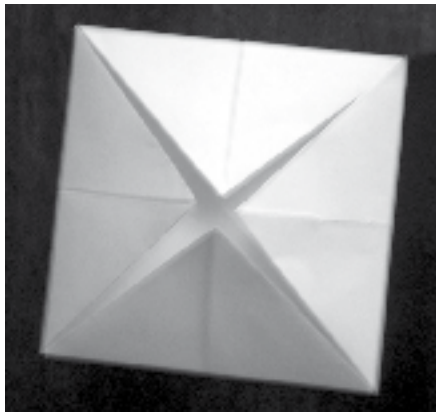
Отже, розпочинаємо нашу мандрівку... з чистого аркуша (у кожного учня — квадратний аркуш паперу).

Інструкція до виконання:

1. Покладіть перед собою аркуш паперу та намітьте дві діагоналі. Складіть всі 4 кути до центру.

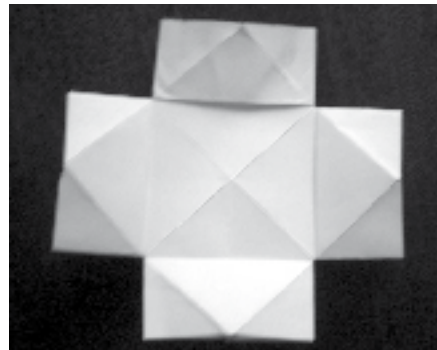
2. Переверніть складений аркуш і знову складіть до центру всі кути.

3. Знову переверніть і ще раз відігніть до центру всі кути.

4. Переверніть ще раз.

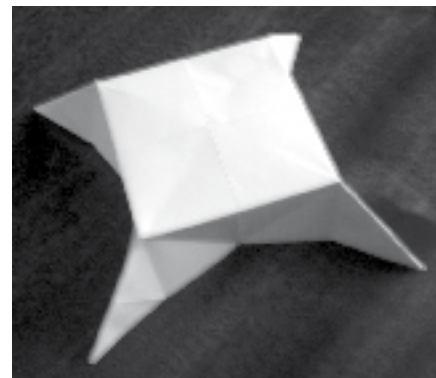
Розкрийте і розплющіть у 4 сторони кожен із загорнутих трикутників.

Утворюється **хрест**. Що символізує хрест?

Хрест — символ Христових страждань... Хрест — доля людини, її життєвий шлях. Згадаємо слова Ісуса Христа: «Коли хоче хто йти вслід за Мною, хай зречеться самого себе, і хай візьме свого хреста, та й іде вслід за Мною» (Мт. 16:24)

5. Із хреста утворюємо **намет**.

— Чи зустрічали ми таку річ, як намет, у Біблії?

Згадаємо, де у Святому Письмі зустрічаються події, пов'язані з наметом:

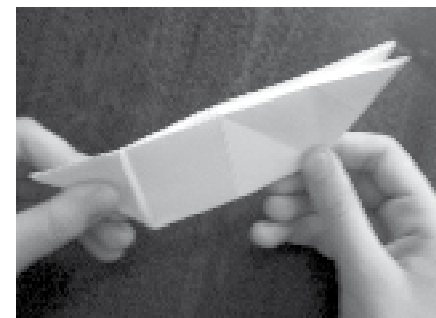
- ♦ Авраам і Сара приймають у своєму наметі трьох посланців Божих (Бут. 18:1–9);
- ♦ Яків повертається у землю Ханаанську, до міста Сихем, купує частину поля і ставить на ньому намет (Бут. 33:18–19);
- ♦ Скинія завіту — як великий намет (Вих. 33:7).

— Символом чого може бути для нас намет? (Наше житло, наш дім, наша церква...).

6. З намета утворюємо **парусний човен**.

А з парусного човна — звичайний човен.

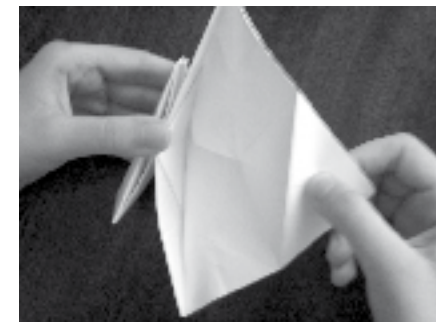
Далі пригадаємо події з Біблії, пов'язані з човном:

- ♦ Ноїв ковчег;
- ♦ проповідь Ісуса (коли Він стояв у човні) — Лк. 5:1–10;
- ♦ шість притч про Царство Небесне (Ісус стояв у човні) — Мт. 13:24–50;
- ♦ Ісус вгамовує бурю на озері — Мт. 8:23–27; Лк. 8:22–25;
- ♦ Ісус іде по воді — Мт. 14:22–23;
- ♦ явлення Ісуса учням у Галілеї після воскресіння (під час лову риби) — Ів. 21:1–17.

А для нас човен — це теж символ нашого земного життя, нашого «плавання»... А до якого берега припливе наш човен, залежить від того, що ми візьмемо з собою у наше життєве плавання, — які скарби є для нас найголовнішими.

Тому виготовимо з вами скарбничку.

7. З човна утворюємо **скарбничку**.

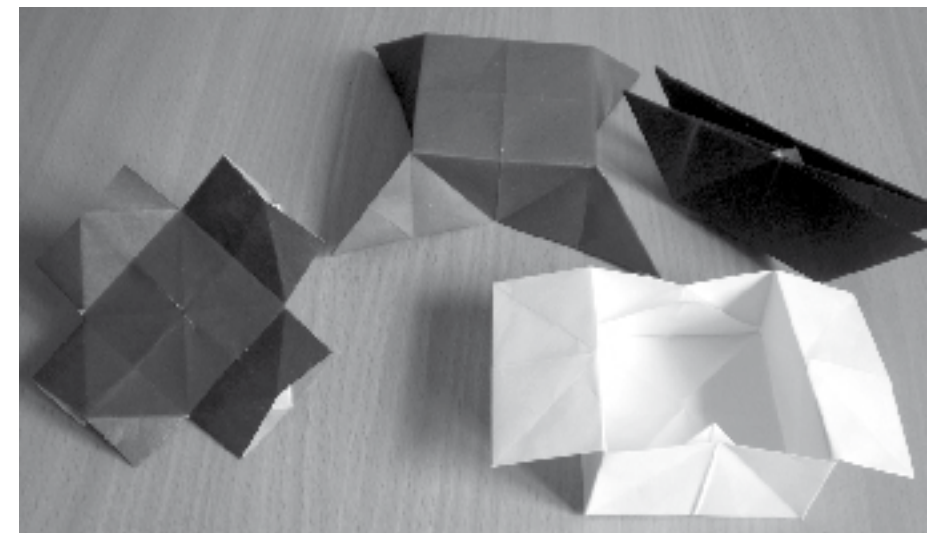

А тепер поміркуємо, які скарби є найголовнішими, що варто взяти з собою у життєве плавання.

Про які скарби сказано в Євангелії? Слова з Нагірної проповіді: «Не складайте скарбів собі на землі, де нищить їх міль та іржа, і де злодії підкопуються й викрадають. Складайте ж собі скарби на небі, де ні міль, ні іржа їх не нищить, і де злодії до них не підкопуються та не крадуть. Бо де скарб твій, — там буде й серце твоє!» (Мт. 6:19–21).

Отже, найголовнішими скарбами є скарби духовні: молитва покаяння, молитва подяки та чистота нашого серця, думок та вчинків, милосердя та співчуття...

Учитель дарує учням збірку «Скарби твоєї душі», в якій зібрано біблійні вірші, що вивчались протягом року, мудрі вислови, побажання учням тощо.

ДИДАКТИЧНИЙ МАТЕРІАЛ

ІНІЦІАТИВНІСТЬ І КМІТЛИВІСТЬ

Минаючи старий будинок у кінці вулиці, Борис почув щось схоже на кошаче нявкання. Він знав, що тут живе вдова Малиновська. Але рідко бачив її, хоча двічі на день — дорогою в школу і назад — проходив повз її будинок. Подейкували, що вдова має такий кепський характер, що її єдиний син вважає за краще давати їй гроші, але жити окремо від матері. Так чи інакше, але й більшість мешканців їхнього села перестала цікавитися справами цієї жінки.

Борис, по суті, лише один раз перекинувся з нею словом. Це було, коли він зупинився, щоб погладити білу кішку, що сиділа біля дверей дому. Варто було йому нахилитися до кішки, як двері розчинилися і вдова закричала на нього, щоб він залишив тварину в спокої. Борис тільки й спромігся на «вибачте», мовляв...

На цьому тижні він ще двічі чи тричі чув кошаче нявкання, а потім звернув увагу на те, що вечорами в будинку не вмикається світло. Однак нікому нічого не сказав. Минув тиждень, і раптом про Малиновську заговорили: виявляється, вона мало не померла. Її розбив параліч і вона втратила здатність рухатися. Увесь цей час вона і кішка були без їжі і пиття.

Запитання для роздумів і обговорення:

1. Як ви думаєте: як виправдовувався Борис перед самим собою за те, що навіть запідозривши лихе, залишився пасивним?
2. Що мав би зробити Борис? Як, на вашу думку, йому треба було діяти? Обґрунтуйте свою думку.
3. Наведіть відомий вам приклад, коли через чияюсь пасивність погіршилася ситуація в людини, яка потребувала допомоги.

*Недостатньо відмовитися від пороків,
треба замінити їх на чесноти.*

Відповідь із позиції християнської етики: будьте ініціативними і кмітливими

Деяким людям властиво, опинившись перед тією чи іншою проблемою, довго думати, замість того, щоб рішуче діяти. При цьому від них можна почути: «Шкода!» або «Я, справді, дуже за це хвилююся!» Але на цьому все закінчується: вони нічого не роблять для того, щоб якось полегшити ситуацію. Ці люди — безініціативні.

У Біблії ми читаємо цікаву історію про те, яку ініціативу проявили друзі, щоб допомогти своєму паралізованому товаришеві (див. Мк. 2:1–5).

Зрозумівши, що їм ніяк не вдасться пробитися з хворим крізь натовп до Ісуса Христа, вони не здалися і не повернулися додому. Але залізли на дах будинку, в якому в той час проповідував Ісус, і зробили в ньому велику діру; відтак вони, очевидно, скрутили з покривал своєрідні петлі і опустили свого друга просто перед Ісусом. Погодьтеся, неординарний вчинок! Ймовірно, що він не сподобався господареві дому. Але у цьому вчинку виявилось не лише їхнє співчуття до друга, але й сильна віра в те, що Христос зцілить його. І Христос оцінив їхню віру. Він не лише зцілив їхнього друга, але й простив йому всі гріхи.

Часто, зіткнувшись зі складними обставинами, ми розгублюємося, не знаємо, що робити. Але справі скоріше допоможе, якщо ми щось робитимемо, ніж якщо нічого не робитимемо.

Християнська етика вчить, що у складних випадках люди повинні просити у Бога, щоб Він дав їм мудрості і допомоги. І Він дасть, якщо Його попросити.

1. Чим зазвичай знайомі вам люди пояснюють свою бездіяльність у складних життєвих обставинах?

2. У світі стільки проблем, що ніхто не в змозі розв'язати їх усі. Однак, чи не існує якоїсь невеликої проблеми, у вирішенні якої ви могли б зараз взяти участь?

ОПТИМІЗМ

Протягом кількох місяців Дмитро не пропускав жодної можливості заробити гроші: він збирав на шахи. У батька вони були, але хлопчик дуже хотів мати свої. Однак йому здавалося, що сума збільшується занадто повільно і що він ніколи не назбирає скільки потрібно. Ну а якщо й назбирає, думав він, і купить шахи, а потім хто-небудь із приятелів загубить фігурку чи подряпає дошку? Такі й подібні думки вкрай засмучували Дмитрика.

Та все ж він зібрав потрібну суму і пішов до магазину спорттоварів. Ще до відкриття перед дверима вишикувалася довга черга. Та ось, нарешті, Дмитро опинився біля прилавка. «Останні шахи тільки що продали, — почув хлопчик від продавця. — Коли привезуть нові — невідомо».

Пригнічений Дмитрик пошкандибав додому, думаючи: «Все даремно... я так і знав. Просто мені не щастить, ніколи у мене нічого не виходить».

Запитання для роздумів і обговорення:

1. Як би ви охарактеризували почуття Дмитрика стосовно його самого та його життя?
2. Чи знаєте ви кого-небудь схожого на Дмитрика? Який настрій у вас, коли поряд така людина?
3. Через що у хлопця пригнічений стан? Чи була у нього можливість змінити обставини, які викликали такий стан?
4. Яким стане характер Дмитрика через рік, якщо він не буде дивитися на речі по-іншому?

Відповідь із позиції християнської етики: будьте оптимістами

Є багато речей, які можуть викликати в людей пригнічений стан. Інколи люди не мають змоги якось їх змінити. А іноді й можуть це зробити, але не хочуть докласти зусиль.

Християнство вчить нас оптимістично підходити до речей, навіть коли із запланованого нами нічого не виходить. Цей оптимізм або радість — не те ж саме, що відчуття щастя, тому що наше щастя часто залежить від інших людей, обставин чи подій. А радість, про яку тут іде мова, корениться у внутрішньому відчутті бадьорості, навіть веселості, що не залежить ні від обставин, ні від «везіння», ні від інших людей. Можна ще сказати, що християнська радість залежить не від того, що віруюча людина відчуває чи хоче, а від того, що вона знає. А знає вона, що Бог має для її життя певну мету, і цю мету Він здійснить, навіть якщо в теперішній час цій людині доводиться переживати великі труднощі.

У Євангелії від Марка, 10:46–52, ми читаємо про сліпого жебрака, який пізнав таку внутрішню радість. У цього чоловіка були всі підстави мати пригнічений стан. Здавалося, й промінь надії не світив йому. Але він повірив у Ісуса Христа, в те, що цей «син Давидів» допоможе йому. І Христос зцілив його від сліпоти і цим не тільки повністю змінив його життя, а й вселив у нього відчуття внутрішньої радості, яка приходить, коли людина зустріне Бога. Без неї ми можемо поринути в безутішний сум, і кожен наш день буде оповитий мороком та безнадією. А вона, ця радість, що приходить з пізнанням Ісуса Христа, має силу осяяти світлом усе наше життя.

1. Чи знаєте ви кого-небудь, хто завжди похмурий і всім незадоволений? Як ви себе почуваете поряд із такою людиною?

2. Чи знаєте ви радісну людину?

3. Що визнаєте за краще: бути похмурим чи радісним?

ДОБРОТА

У свої дванадцять років Родіон, ще недавно симпатична кучерява дитина, перетворився у злу, безсердечну істоту. «Не людина, а пацюк», — каже про нього сестра Анна. І всі сусіди погоджуються з нею. Кілька років тому Родіон, завдавши комусь болю, раптом відчув задоволення від цього. З того часу він щоразу прагне до такого задоволення, до того ж, мучить він не тільки людей, але й тварин, птахів. Так, коли побачить на дорозі собаку чи kota, неодмінно пожбурить у них камінь. Історії про його огидні вчинки сусіди переказують один одному і застерігають малих дітей, щоб трималися від нього якомога далі.

*Підлітків спонукає до бунту зовсім не утвердження батьківської влади, а недостатнє пояснення правил та незалучення до прийняття рішень.
Лоренс Стейндері*

Батько Родіона, тракторист, став інвалідом у результаті нещасного випадку. Мати працює у вечірню зміну на фабриці, що недалеко від їхнього селища. Вони не в змозі стримати хлопчика від неподобств, які він скоює. Це намагалися зробити сільські бабусі, але Родіон їх, звичайно ж, не слухав. Навпаки, він тільки й думає, як би допекти людям ще більше. І сьогодні Родіону ніщо не заважає діяти, як йому забажається. А найсильніше його бажання — ображати інших, робити їм боляче.

Запитання для роздумів та обговорення:

1. Чи знаєте ви кого-небудь схожого на Родіона? Чи подобається вам проводити час у його товаристві?
2. Що відчують сусіди, коли довідуються про витівки хлопця:
 - а) страх;
 - б) повагу до нього;
 - в) заздрість;
 - г) неприязність?
3. Кого найбільше ранить Родіон своєю безсердечністю?
4. Коли ніщо не примусить Родіона змінитися, що може статися з ним у його подальшому житті?

Відповідь із позиції християнської етики: будьте добрими

Ісус Христос навчав Своїх послідовників бути добрими та співчутливими. І навчав Він їх не тільки на словах, а й на прикладі власних дій. Перше з чудес, записане у Біблії, Він здійснив саме як добру справу. Запрошений на весілля, Він допоміг нареченому вийти зі скрутного становища, в якому той опинився, коли закінчилося вино. Воду, налиту в невеликі посудини, Христос перетворив на вино, тому що хотів допомогти людям. Він зробив це непомітно, не бажаючи відвернути увагу присутніх від тих, хто був у центрі свята — від наречених. Адже цей день був особливим для них, а не для Нього. Усе було зроблено так, що навіть наречений не міг відповісти, звідки взялося це чудове вино, коли його запитали, чому краще вино він залишив на кінець бенкету.

Доброту Ісус проявив і в багатьох інших випадках. Одного разу Він зупинився, щоб поговорити з жінкою-самарянкою (небагато знайшлося б у той час євреїв, які побажали б це зробити), бо Він знав, що цій жінці та її односельцям треба довідатися, яким чином можуть бути прощені їхні гріхи. Іншого разу Він зцілив слугу римського воєначальника, хоч римляни були в очах євреїв ворогами й окупантами. Доброту Ісуса Христа відчув на собі також збирач податків, якого ненавиділи його земляки за те, що обманював їх і служив римлянам (див. Мк. 2:14–17). І навіть у той момент, коли Христа схопили, щоб віддати на муки та смерть, Він допоміг пораненому рабові, приживши йому відрубане вухо.

Незавжди людині властиво від природи проявляти доброту в будь-якій ситуації, але саме цього вчив Ісус Христос Своїх послідовників. Християнство говорить нам, що з Божою допомогою ми можемо стати добрішими.

1. Яку користь приносить нам наша доброта?
2. Які зміни відбулися б на світі, якби все більше людей вибирало для себе шлях добрих справ і співчутливого ставлення до оточуючих?

© 1993 by David C. Cook Foundation
Cook Communications Ministries, 4050 Lee Vance View,
Colorado Springs, Colorado 80918 U.S.A.

Формула фарту

Кілька місяців тому я був слухачем семінару для футбольних тренерів, що проходив у Рівному. Матеріал нам викладав досить компетентний та відомий у футбольних колах фахівець з Києва. Коли мова дійшла до основних складових успіху футбольної команди, почалось найцікавіше для мене. Успіх у футболі, за версією викладача, залежить від кількох чинників, тому ми з нетерпінням занотувували в свої зошити основні складові перемоги. На першому місці стояв підбір гарних, кваліфікованих футболістів-виконавців або склад команди, на другому — гарна фізична підготовка тих самих футболістів, на третьому — авторитетний та досвідчений тренер, четвертим чинником успіху є тактика, на п'ятому місці — надійний воротар, шостим пунктом йшло суддівство, від якості якого також багато що залежить у футболі. Кожен з пунктів наш викладач досить детально розкладав «по полочках», іноді застосовуючи спеціальні формули, за допомогою яких можна зробити детальний аналіз усього, що відбувається на полі, оцінити рівень гри команди та дії кожного гравця в кожному матчі. Так послідовно мова дійшла до сьомої складової успіху, ним виявився... фарт. Наш авторитетний фахівець досить серйозно та компетентно заявив: яка б хороша команда не була, яка б гарна підготовка не велася, який би гарний тренер не вів команду, але без цього, так званого фарту або удачі, перемоги у футболі може не бути. Здивований таким серйозним підходом до такої несерйозної речі як везіння, я ледве втримався, щоб не спитати: а чи існує формула везіння або фарту, або, як тренувати удачу, щоб вона завжди тільки допомагала вигравати і ніколи не шкодила.

До речі, тема ця смішною на цьому семінарі була тільки для мене. На превеликий жаль, переважна більшість людей спорту, та й не тільки спорту, вивела свою особисту формулу фарту та щиро вірить у везіння. Вірять у те, що існують якісь певні сили, які можуть щасливо або нещас-

ливо впливати на їхнє життя, а дехто вірить навіть у те, що на це явище можна якимось чином впливати. Не вірите? Спробуйте уважно поспостерігати, як поведуть себе такі люди, коли, наприклад, дорогу їм перебіжить чорна киця або назустріч їм вийде хтось із порожнім відром, привітайтеся з ними за руку через поріг. Жаж! Не буде щастя! Потрібно обов'язково захиститися, виконавши певний ритуал: сплюнути три рази через ліве плече, перейти дорогу в іншому місці, постукати по дереву та інше... Наші спортсмени в цьому плані не менш вигадливі.

На поле треба виходити тільки з правої (тільки з лівої) ноги, бутси треба зашнуровувати тільки в певній послідовності і ні в якому разі не порушувати її, на матчі треба їздити сидючи в автобусі тільки на певних, постійних сидіннях, ні в якому разі перед грою не давати будь-яких інтерв'ю, обов'язково майже в кожного мають бути свої талісмани або особливі прикмети. Як то, наприклад, не голитися перед відповідальними турнірами та матчами, щоб разом з бородою не зголити фарту! Існує також фартова або нефартова форма. А як футболісти виходять на поле? Обцілюють і свої амулети, і саму траву, рясно хрестячи своє незавжди християнське тіло.

Хочете дізнатися, наскільки це все для них серйозно й має якийсь значення? Зробіть спробу їм завади-

ти під час виконання цих маніпуляцій чи просто поглузувати. Думаю, те, що ви почуєте на свою адресу, буде вам відповіддю. На превеликий жаль, всі ці речі, обряди та прикмети є не чим іншим, як звичайнісіньким ідолопоклонством та поганством, про що говорить Біблія, і що абсолютно нічого не має спільного зі справжньою християнською вірою. І займається цим в нашому футболі, в нашому спорті та взагалі в суспільстві більшість людей, іноді навіть не здогадуючись, якому богу таким чином вони поклоняються і які наслідки матимуть від свого поклоніння. Вони готові покладатися на безглузді маніпуляції та довіряти своє життя та щастя бездушним нікчемним ідолам, ставити себе в пряму залежність від обставин, щиро вірити у везіння або невезіння, фартові або нефартові предмети, не знаючи правди про те, Хто вирішує долі людей, Хто дає перемогу, в Чийх руках перебуває справжнє щастя та успіх у житті.

Я не можу не згадати, як після низки невдач нашої футбольної збірної по телевізору показували передачу про її головного тренера Йожефа Сабо, який сам називав себе нефартовим тренером. Але найбільше мене вразив епізод з телепередачі, в якому головний «суперфан» Києва на республіканському стадіоні чаклував над футбольними воротами перед важливим відбірковим матчем збірної. Як ви думаєте, допомогло? А можливо, якраз наше тотальне ідолопоклонство у спорті і є причиною більшості поразок? Як тут не згадати випадок, що стався напередодні фінального матчу чемпіонату світу 1998 року, коли лідер бразильської збірної, її головний бомбардир Роналдо вирішив відвідати чаклуна, щоб дізнатися, хто переможе. На наступний день зірка світового футболу був несхожий сам на себе, ледве пересуваючись полем, змарнувавши кілька гарних нагод забити гол. Його збірна несподівано програла фінал французам 0:3, і саме погана гра лідера стала однією з причин цієї поразки.

Що ж говорить про везіння Біблія? Чи існує взагалі таке поняття як фарт або удача. Відкривши книгу Приповістей Соломонових, 16 розділ, 33 вірш, читаємо: «За пазуху жереб кидається та весь його вирок — від Господа». 21 розділ, 31 вірш говорить: «Приготовлений кінь на день бою, але перемога від Господа!» Навіть з цих коротеньких уривків ми бачимо Того, Хто вирішує долі і Хто дає перемогу, іноді незважаючи на рівень підготовки сторін. Немає в світі жодної ситуації чи події, яка була б поза Божественною присутністю або поза Божественним провидінням. Творець Всесвіту все бачить, все контролює і все тримає в Своїх руках. Дуже показовим у цьому плані є при-

клад з життя царя Ахава, записаний в Першій книзі Царів, 21–22 розділах. За сплановане вбивство Навуфея він був покараний Господом. Пророк Ілля пророкує цареві, що той буде вбитий. Наляканий пророцтвом, напередодні битви Ахав вирішує «обдурити долю» і переодягається в одержу простого воїна, але стріла, випадково (як написано в 34-му вірші) випущена одним з ворожих воїнів, потрапила в незахищене місце між латами Ахава і вбила його. До речі, лати воїна складалися з безлічі захисних пелюсток, зроблених з металу або шкіри, і щоб стріла влучила в незахищене місце потрібно було, щоб воїн високо підняв руку. Саме в цей момент (!) «випадкова» стріла знайшла свою мішень. Слово «випадкова» я навмисне взяв у лапки, тому що з тексту Біблії

видно, Хто керував цим «випадковим» польотом для того, щоб виконати Власне пророцтво.

Можливо, ці тексти когось здивували, когось підбадьорили, а в когось викликали запитання: якщо все відбувається з Божої волі, що ж нам робити? Можливо, знайдуться люди, які скажуть: «Якщо все залежить від Бога, навіщо взагалі тренуватись, готуватись, чогось прагнути, бо все одно буде так, як вирішив Бог». Ця думка буде абсолютно неправильною, тому що вона ніяк не підтверджується Словом. Біблія ніде не закликає нас змиритися з обставинами і пасивно плисти за течією, байдуже спостерігаючи за подіями навколо. Ні! І тренуватись, і готуватись, докладаючи

Всемогутності та Всевладдям та жити, довіряючи своє життя Йому, покластися на Нього, жити за Його Волю, тому що це єдина правильна життєва дорога, яка завжди буде приводити до перемоги та щастя. «І знаємо, що тим, хто любить Бога, хто покликаний Його постановою, усе допомагає на добре» (Рим. 8:28).

Моя «Надія» в минулому чемпіонаті грала дуже важливий матч, ми мали ігрову перевагу, але не змогли втілити її в голи і зіграли внічию. Після матчу хлопці почули від мене багато зауважень з приводу нереалізованих моментів, особливо дісталось «на горіхи» кращому форварду Вані Павлову. Виправдовуючись, він сказав: «Я все робив правильно, і якби не влучив тричі у штангу, і якби ми реалізували пенальті...» Відносно трьох штанг та незабитого пенальті я сказав, що коли у футболіста християнської команди м'яч від штанги відлітає не у ворота, а в поле, це може означати, що у цього футболіста є певні проблеми у стосунках з Богом, і цей футболіст має проаналізувати своє ставлення до Слова та молитви, попросити у Бога прощення за гріхи та подякувати Йому навіть за такий матч, довірившись Його волі; тоді наступного разу м'яч обов'язково опиниться у воротах. Перед наступним матчем Ваня та ще кілька моїх хлопців визнали, що останнім часом нечасто заглядали в Слово, непостійно молились, каючись за погане ставлення до арбітра матчу. Ми разом молились перед нашою вирішальною грою і просили у Бога лише одного, щоб навіть у негативному для нас результаті матчу побачити Його славу. Гра була дуже напруженою, адже її переможець забезпечував собі вихід до фінальної частини чемпіонату області. За рахунку 0:0, за десять хвилин до кінця матчу Ваня Павлов після подачі кутового вдарив головою, і м'яч від бокової стійки воріт суперника влетів у сітку....

Олександр Гончар

Олександр Гончар народився 1964 р. в м. Рига (Латвія). З 2003 р. керівник спортивного служіння МГО «Надія — людям» (м. Рівне), старший тренер ХФК «Надія». Одружений, має доньку.

до цього максимум зусиль, треба. Бог закликає нас до активного способу життя, життя з надлишком, життя, в якому на нас обов'язково чекають не тільки перемоги, але й поразки, не тільки злету, але й падіння. Але реакція віруючих та невіруючих людей на всі життєві ситуації кардинально різниться. І саме через правильну чи неправильну реакцію на ті чи інші події в житті людини добре видно її сподівання та фундамент, на якому базується її життя. А для того, щоб мати правильне ставлення до життя, потрібно: визнати земну та небесну владу Творця та Його Сина своїм серцем, змиритися з Його

Євангеліє у камені

Усі ми читали в школі роман В. Гюго «Собор Паризької Богоматері», де знайомилися із величним собором у центрі Парижа і подіями, що вирували навколо цієї споруди. Особисто мене завжди цікавило, як можна жити в соборі (як горбань Квазімодо) і не зустрічатися із людьми? Як можна все життя провести в споруді і не відчувати дискомфорту? Напевне, такі думки у мене виникали тому, що я порівнював споруду собору із сучасними будівлями.

Саме цей твір спонукав мене звернути увагу на готику — стиль культових споруд, що домінував у середньовіччі і був основним для усіх соборів того часу. Чому так багато католицьких храмів побудовано в цьому стилі і що хотіли сказати для своїх нащадків ті, хто витрачав безліч зусиль і часу для побудови подібних величних споруд?

Призначення будь-якого храму — підкреслити і виявити велич і красу Бога (до речі, і наше тіло призначене для того ж. Бо у Біблії воно назване храмом Духа Святого. Тобто його призначення — теж прославляти Творця в цілому й у кожній деталі зокрема). Тому не дивно, що всі християнські храми, будь-яких стилів, будувались таким чином, щоби підкреслити велич Бога і важливість поклоніння Йому.

Одним із таких стилів є готика. Готика (від італ. gotico, буквально — готський, від назви німецького племені готів) — це стиль, що став заключним етапом у розвитку середньовічного мистецтва країн Західної, Центральної та частково Східної Європи (між XII і XV-XVI ст.). Термін «готика» був введений теоретиком мистецтва і архітектором Джорджо Вазарі і далі поширений італійськими гуманістами епохи Відродження як принизливе означення всього середньовічного мистецтва, що виникло не без впливу германських племен, котрі вважалися «варварськими». Незважаючи на таку принизливу характеристику, готичний стиль став вершиною архітектурної думки середніх віків.

Храми, побудовані в цьому стилі, поєднують у собі різні види мистецтва: архітектуру, скульптуру, мистецтво вітражів. Кожна деталь храму говорила про незрівнянність Бога, і коли людина входила в храм, то вона відчувала це відразу. Високі шпилі, що стрімко підносились догори, вказували на потребу спрямувати наше життя до неба. Хрестоподібність будови (коли основне приміщення

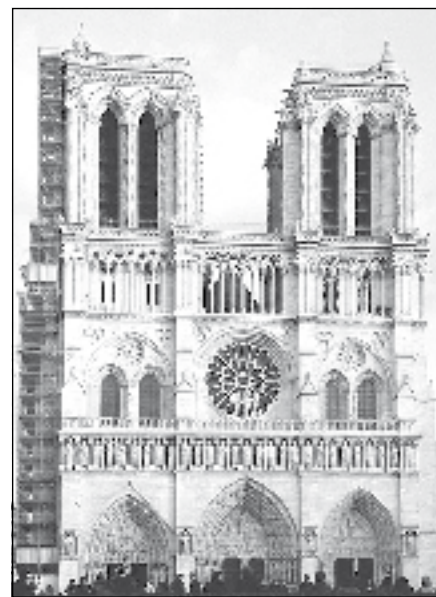
храму було побудоване у формі хреста) вказувало на жертву Спасителя, величезний внутрішній простір підкреслював велич Господа, а вітражні вікна змальовували віхи біблійної історії. Саме цей стиль використовував непропорційні скульптури, які у звичайних умовах викликали б здивування. Проте в загальному ансамблі вони лише підкреслювали якісь специфічні моменти. Зокрема, над входом часто зображали фігуру Бога, Який дивився згори на тих, хто входив до храму. Така деталь змушувала людей замислитись, для чого вони прийшли сьогодні у цей храм. Недаремно ці собори і до сьогодні називають «Євангелієм у камені».

Прекрасні зразки цього стилю можна зустріти по усій Європі — у Франції (Сен-Дені та Нотр-Дам де Парі), Німеччині (у Кельні), Нідерландах (в Утрехті), Іспанії (у Бургосі), Великобританії (Вестмінстерське абатство в Лондоні), Швеції (в Упсалі), Чехії (собор св. Віта і Карловий міст у Празі). Стиль готики досяг і України. Так, майже в усіх замках Закарпаття залишилися деталі готичного стилю. Культові будівлі в Мукачеві, Береговому, Виноградному, Ужгороді, що збереглися до наших часів, немовби свідчать про те, як люди хотіли звеличити Бога. У різних країнах готичні архітектурні прийоми одержали своєрідну місцеву інтерпретацію. Хрестоносці, під час своїх походів, донесли принципи готики до Родосу, Кіпру і Сирії.

Будь-який собор повинен концентрувати увагу людей на Богові і поклонінні Йому. Саме цій меті і була підпорядкована кожна деталь цього

стилю. Ці собори «кричали» до свідомості людей про те, що на цій землі неможливо жити без Бога. І саме це ставало причиною руйнації цих прекрасних споруд у періоди соціальних потрясінь. Яскравим прикладом є історія Собору Паризької Богоматері.

Собор Паризької Богоматері або Нотр-Дам де Парі (фр. Notre Dame de Paris) — один із найпрекрасніших витворів готичного мистецтва. Будівля храму споруджена на місці храму Юпітера, що стояв тут за часів римської влади. Собор був спланований у XII ст. У 1163 році Людовиком VII було закладено перший камінь фундаменту. Будівництво тривало понад сто років. За задумом, він мав вміщати всіх жителів Парижа (10000 чоловік), але за час будівництва кількість мешканців міста збільшилась у декілька разів. Розміри храму вражають ще й сьогодні: у довжину він має 130 метрів, а у висоту — 35, висота башт — 69 метрів, а діаметр вікна-розетки над входом складає 13 метрів. Фасади собору прикрашені скульптурами, які об'єднані однією ідеєю: розповісти історію християнства від гріхопадіння і до страшного суду. Усі вікна прикрашені вітражами із зображенням біблійних історій, які є прекрасними зразками тогочасного художнього мистецтва (чого варті лише 80 вітражів у вже згаданому вікні-розетці над входом).

Собор був місцем суспільного життя міста. Під час небезпеки в соборі знаходили притулок мешканці сусідніх селищ не тільки зі своїми пожитками, а навіть і з худобою. Тут професори читали лекції своїм студентам, роблячи перерву під час богослужінь. Перед собором проходили зібрання жителів міста, укладались торговельні угоди, відбувались всенародні свята.

Але, незважаючи на таку популярність у народі, більшість скульптур і вітражів не дожила до наших часів. Те, що ми бачимо зараз, — це копії, відреставровані у XIX ст. Неушкодженим залишилось лише вікно-розетка. Власне, собор також міг не дожити до наших днів: під час Французької революції, яка в свою основу поклала ідеї атеїзму й богоборства, усі зусилля були направлені на знищення будь-яких згадок чи символів богопоклоніння. А оскільки собор стояв у центрі Парижа, тобто безпосередньо у вирі подій, уся ненависть і злість людей була направлена на споруду. Цей історичний приклад свідчить про те, що будь-який бунт проти Бога штовхатиме людину на знищення будь-яких речей, що нагадуватимуть про Суверенного Владику.

Після вищевказаних подій храм прийшов у запустіння. І в ті роки, коли Віктор Гюго писав свій роман «Собор Паризької Богоматері», будівлі загрожувала повна руйнація. Лише у 1841–1864 рр. була проведена капітальна реставрація собору.

Історія собору в Парижі — це одна з тих історій, яка, з одного боку, засвідчує бажання людини прославити Творця у творах мистецтва, відобразити Його велич і могутність. А з іншого — розповідає нам про те, на які вчинки може штовхати людей бажання відкинути Творця і створити свій, заснований лише на егоїзмі, світ. Світ, в якому немає місця нічому, що нагадувало б про Того, Хто є Джерелом життя і суддею всіх людей.

Олег Блощук

Розпочинаючи нову рубрику розмовою про музику, ми не претендуємо на оригінальність. Мабуть, жодне з існуючих видань не обминуло цієї теми. І це через те, що музика займає дуже важливе місце у житті сучасної людини, особливо молоді. Іноді лише через музику чи завдяки музиці ми можемо зазирнути в серце нашої дитини, нашого учня і зрозуміти, що насправді його хвилює, чим він живе. Як свідчать учителі християнської етики, діти часто ставлять їм запитання: «А яку музику ви слухаєте? Вам подобається той чи інший музичний гурт? Чи можна слухати важкий рок?» Тому педагог просто зобов'язаний орієнтуватися в музичних уподобаннях своїх вихованців, мати чітко сформовану особисту позицію з цього питання і скеровувати молодь в тому чи іншому напрямку.

Один статечний чоловік так пояснював своїй дитині різницю між християнською і нехристиянською музикою: «Якщо ти слухаєш музику і тобі на очі навертаються сльози — це християнська музика, а коли дригається нога — це нехристиянська музика». Виявляється, все дуже просто... А як думаєте ви?

Пропонуємо два погляди на рок-музику і запрошуємо до конструктивної бесіди.

Чим небезпечна

**Музика має силу зло перетворювати на добро,
а добро спонукує шкодити.**
Вільям Шекспір

Незалежно від того, вірить у це людина чи ні, існує світ матеріальний (видимий для нас) і духовний (невидимий для нас, який поза простором і часом). А в духовному світі є дві протилежні сили: Божа і диявольська, два табори: добро і зло, світло і темрява.

Обидві ці сили мають вплив на людину. Але в той час, коли Бог працює з людиною відкрито, сатана намагається впливати на неї через підсвідомість. Якщо увесь мозок людини — це 100 %, то тільки невелика часточка є свідомістю, трохи більша частка — несвідомість і майже 50 % — підсвідомість.

У США провели такий експеримент. Відомо, що за секунду в кінострічці встигають змінитися 24 кадри. І ось у цю долю секунди, в один тільки кадр вставили рекламу напою «Пепсі-Кола». Для людей це було непомітно, тобто свідомо вони цього не сприйняли. Але наступного дня різко збільшився попит саме на цей напій при наявності широкого асортименту різноманітних тонізуючих прохолоджуючих напоїв. Тобто інформація поступила в підсвідомість і відіграла свою роль.

І саме через підсвідомість за допомогою музики сатана намагається чинити свій згубний вплив на людину. Так, на звичайний музичний запис сатаністи роблять свій особливий наклад, який непомітний для слухача. В цьому накладі вони пропагують ненависть, вбивство, кровожерливість тощо. Людина, послухавши таку музику, стає агресивною, роздратованою, злою. Вона сама не розуміє, що з нею діється. В такому випадку я раджу дітям перевірити, що вони слухають, відмовитися від такої музики.

Приблизно рік тому я потелебаченню слухала інтерв'ю з російським композитором Олексієм Рибніковим. Він говорив, що музику пише не він, він її отримує з космосу, він є тільки посередником між космосом і людьми. І коли тут же продемонстрували невеличкий фрагмент із його нової рок-опери, в мене не залишилося сумнівів, посередником якої сили він є. Це була відверта диявольська агонія.

Сама собою музика нейтральна. Але важливо знати, кому і чому ця музика присвячена.

Англійський маг Алістер Кроулі (1875–1947), один із найвідоміших сатаністів XX століття, в 20-і роки рекомендував учити молодь встановлювати контакт із демонічним світом. Для цього він пропонував три методи: музика, яка базується на сильному ритмі, повторенні і монотонності; наркотики; вільний секс.

РОК-МУЗИКА

Він був духовним наставником рок-гурту «Роллінг-Стоунз». І саме рок-музика базується на сильному ритмі, повторенні і монотонності.

В одній із клінік провели такий експеримент: посадили підлітка, підключили до нього відповідну апаратуру, яка фіксувала його психічний стан, і певний час давали йому слухати рок-музику. Через півгодини цей підліток був у стані, схожому на алкогольне сп'яніння.

У чому ж причина, що рок-музика здатна привести слухача в стан трансу і так негативно впливати на людину?

Перша причина — сила звуку, гучність. На рок-концертах і на дискотеках гучність може досягати 120 децибел (це дорівнює гучності двигуна реактивного літака в безпосередній близькості). Середня гучність у плеєра з навушниками складає 80 — 110 децибел. Велика гучність викликає неймовірний слуховий стрес. Під час цього з нирок надходить стресовий гормон — адреналін. Це відбувається під час кожної стресової ситуації. Але під час довготривалого стресу в організмі утворюється надлишок адреналіну, який перетворюється в адренохром. А це — психоделічний наркотик, тобто речовина, яка змінює свідомість. Тому не варто дивуватися, що публіка на рок-концертах п'яніє і втрачає самоконтроль. Дія адренохрому ще більш посилюється через гіпнотичну дію світлоустановок.

У класичній музиці теж може досягатися велика гучність, але тут відбувається постійний перехід від кульмінації (напруги) до розслаблення, до більш спокійних частин, так що слухач завжди може «відпочити».

У рок-музиці разом із гучністю надмірно застосовуються інші збуджувачі: монотонність і часті повторення, твердий, пробиваючий барабанний бій, синкопи, остинато, бідна на зміни гармонія, глісандо, брудні ноти (це звуки з нечистою інтонацією), скат (спів беззмістовних складів), екстатичні вигуки, електронно-розірвані звуки. Ці елементи стилю дозволяють ввести слухача в екстаз.

І в африканській культовій музиці застосовувалось і застосовується багато з цих елементів, щоб стимулювати агресію (войовничі танці) або сексуальну збудженість (груповий секс, культи плодючості) та ідолопоклонство!

Це ми розглянули вплив рок-музики на фізичний стан людини. А зараз подивимося, яка інформація розповсюджується через рок-музику. У першу чергу, це пропаганда окультизму (це загальна назва вчень і практик, в центрі яких стоїть сатана: ворожіння, чаклунство, телепатія, ясновидіння, ідолослужіння, астрологія тощо).

Гітарист гурту «Лед Зеппелін» Джеммі Пейдж сказав: «У дійсності рок-концерт — це не що інше, як магічний ритуал». Називаю декілька окультистичних, заражених сатанізмом, відомих гуртів: «Демон», «Кісс», «Айрон Мейден», «Дип Пьорпл», «Рейнбоу», «Іглз», «Юрай Хіп», «Назарет».

ХАРДКОР на

**Наша війна майже безнадійна, але кінцева мета
варта того, щоби битися все життя.**
Ігор Шемігон

Група хлопців грала мелодичний хардкор, публіка відривалася, танцювала: ту-степ, слем, мош, відчувалася єдність. Соліст давав можливість співати публіці, яка заздалегідь знала тексти пісень. Це не концерт чергового світського гурту, це — християни, які таким чином прославляють Господа і розказують іншим людям про Бога.

Християнська екстремальна музика (далі ХЕМ) з'явилась у середині 80-х років в Америці. Із самого початку свого існування вона була досить рідкісним явищем і негативно сприймалася більшістю християн. Як спосіб розказати людям про Бога, її використовували лише неопротестантські (харизматичні) церкви. Усі інші сприймали її як відступництво від біблійних принципів або, навіть, як чергову маску сатанізму. Навіть у наш час можна зустріти християн, які вважають, що ця музика не від Бога, але з кожним днем усе більше людей розуміє, що це не так і що через неї можна свідчити про Бога.

Повертаючись до історії, найвідомішими гуртами-засновниками ХЕМу були — «Stryper» (hard'n'heavy) і «The Crucified» (old school hardcore).

За наступні десять років кількість команд значно збільшилася. З'явилися невеликі лейбли (лейбл — це бренд, створений компаніями, які займаються виробниц-

службі у Христі

твом, розповсюдженням і «проштовхуванням» аудіо- й інколи відеозаписів), які почали займатися «розкручуванням» цих колективів. У цей час переважна більшість християнських лідерів змінюють своє бачення з цього приводу, і незабаром metal/hardcore-гурти ділять одну сцену з найпопулярнішими проповідниками.

Наближаючись до кінця 90-х рр., християнська музика стає конкурентоспроможною й комерційно успішною. У цей час з'явилися талановиті імена, вийшли культові альбоми: «P. O. D.», «Project 86», «Zao». Це час розквіту таких лейблів як «Solide Stat e records» і «Tool&Nail records». Починають з'являтися екстремальні гурти й в інших країнах, серед них і українські. ХЕМ перестає бути виключно протестантським явищем: хоч і в невеликій кількості, але вже є й католицькі, і навіть православні гурти. Найвідомішими гуртами-представниками ХЕМ є: «Underoath», «The Devil Wears Prada», «As I Lay Dying», «Emery», «xDeathstarx», «Zao», «Norma Jean» та інші. З українських прогресивних гуртів можна виділити: «ОПОЗИЦІЯ» (Київ), «Factor 150», «Recovery» (Київ), «Слід» (Луцьк), «Noiz» (Харків), «E-42» (Лубни), «Holy Blood» (Київ).

Які ж наслідки слухання подібної музики? Агресивність, лютість, гнів, депресія, страхи і вимушені дії, стан трансу різноманітної глибини, схильність до самогубства, безволя, нездатність приймати рішення, манія (коли людина не може жити без постійного прослуховування подібної музики).

Якби батьки побачили, що їхні діти принесли в дім сатанинську літературу, вони викинули б цю літературу, а ось диски, аудіокасети мало кого цікавлять. На обкладинках багатьох груп часто можна побачити окультні символи або зображення демонічних істот: перевернутий хрест, пентаграму тощо.

Тому перед нами, вчителями музики, стоїть надзвичайно відповідальне завдання — навчити дітей розумітися на музиці, вміти просівати її через решето і непотрібне відкидати, слухати таку музику, яка пропагує християнські цінності — любов, гармонію, красу, чистоту, святість, яка повертає людину до Бога, яка веде до спасіння її душі, а не до згуби.

Ми повинні пам'ятати, що «Бог є світло, і немає в ньому ніякої темряви» (І Ів. 1:5).

Людмила Савчук

Людмила Савчук, учитель музики і християнської етики ЗОШ НВО № 18 м. Рівне.

Для того щоб з'ясувати, як до такої музики ставляться служителі церкви, звернувся до диякона київської євангельської церкви «Святої Трійці» Ігоря Шемігона: «Ставлюсь позитивно. Дуже приємно, що сучасна молодь у такий спосіб може наблизитися до Бога. Добре і те, що ХЕМ вже не є маргінальним явищем, яке підтримують лише євангельські церкви. Є підтримка й історичних церков. Після того, як у Скандинавських країнах державними лютеранськими церквами почали проводитись рок-фести, то навіть наші православні створили схожі проекти — «День Хрещення Русі», «Рок до Неба». Це одна із хороших можливостей засвідчити людям про Бога».

Для музикантів, які грають цю музику, християнство — це смисл життя, і тому логічно, що їхня творчість тісно пов'язана з їхньою вірою.

«Ми не звертаємо уваги на прискіпування до нашої музики деяких християн, які не розуміються на цьому», — прокоментував обурення з боку віруючих музикантів барабанщик гурту «Factor 150» Rain.

«У цьому зрадливому світі, де все постійно руйнується й втрачається, ми маємо стосунки з Богом, Який ніколи не зраджує. І змінити Христа на нікчемних ідолів, щоб догодити натовпу, просто безглузда», — зауважив Олег — соліст гурту «Recovery».

Ідея, яку несуть християнські екстремальні гурти, — це вірність і чесність до кінця. Заклик — не підлаштовуватися під зрадливий світ, не опускати руки, боротися за свої мрії й за будь-яких обставин залишатися на боці Неба.

Як сказав для «Слова вчителю» Ліс, вокаліст гурту «ОПОЗИЦІЯ»: «Наша творчість орієнтована на людей, які думають, і які все ще шукають істину та правду. Якщо хтось думає, що ця музика — це набивання кишень, то поми-

ляється, адже це не так. Музиканти ще й свої кошти вкладають у це... Моє побажання людям, які читатимуть цей матеріал: «Благословень! До зустрічі на концертах. Сподіваюся, що наша музика зміцнить вашу віру. Шукайте свій унікальний шлях і не перебувайте в полоні міфів».

Юрій Тивончук

Юрій Тивончук народився 1 січня 1990 р. в м. Рівне. Студент Інституту журналістики КНУ імені Тараса Шевченка. Член рівненської церкви «Скеля». Займається музичним служінням.

ВЛУЧИТИ В ЦІЛЬ

Я «попав». Хоч ніколи не стикався з наркотиком, забув смак алкоголю і брився цигарок, я зрозумів, що «попав», але... не в ціль. Усе почалося з того, що у сусіда по університетському гуртожитку з'явився значно потужніший комп'ютер, ніж був на той час у мене.

Цікавість досліджувати можливості нової техніки взяла гору над інстинктом самозбереження, і переконавшись, що з фільмами та програмами проблем немає, ми встановили нашу першу іграшку «Серйозний Сем-2».

Цікавість, азарт, жага до перемог і гонитва за новими віртуальними пригодами стали причиною того, що, окрім мене, на «віртуальну голку» підсіли моя дружина і старший син. І якщо жінка була в захопленні від квестів, аркад і різного роду детективних головоломок, то ми з сином повністю поринули у світ 3D action «мандрівок» та «стрілялок», з кожною новою грою підвищуючи рівень і майстерність.

Поступово у пунктах прокату все складніше було відшукати таку гру, яка була б нам незнайома. У своєму оточенні я став профі, запросто даючи поради та чіт-коди всім бажаючим. Я бачив себе героєм невидимого фронту, борючись з фашистами, терористами, різного роду нечистю та рятуючи світ від чергової катастрофи.

Час спливав з неймовірною швидкістю, іноді з черговою грою вдавалося впоратися за 1–2 дні, з іншими минали місяці, це при тому, що я проводив за комп'ютером по 6–8 годин щодня. Я «попав», але... не в ціль.

Прагнучи перемагати, я витрачав сили, здоров'я, інтелект на те, щоб, вигравши у комп'ютерних іграх, зрештою програти власне життя.

Я «попав», стикаючись уві сні зі страховиськами, «попав», коли у троллейбусі у мене невідомо звідки виникло бажання виныти кольт 45 калібру і розстріляти того, хто наступив мені на ногу. Я «попав», коли, спостерігаючи з вікна як таксисты лялися на вечірній вулиці, уявив собі як постріл з віртуальної бази рознесе їх разом з їхніми проблемами.

Сьогодні з новин практично щодня надходять повідомлення про людей, які, як і я, «попали». Сумна статистика лавиноподібно зростає щомісяця. Проблема ускладнюється тим, що комп'ютерні клуби множаться, наче гриби після дощу, адже на їх утримання достатньо первинного капіталовкладення, а потім вони приносять прибутки власникам 24 години на добу. Але навіть якщо комп'ютерні клуби рано чи пізно підуть у небуття, як колись відеосалони, то персональні комп'ютери скоро стануть такою ж невід'ємною частиною побуту як телевізор чи холодильник.

того плану, який запропонований нам Богом. Я влучив у ціль, коли зрозумів, що перемогу в битві за мій розум вирвано з рук диявола.

Ознаки захворювання на ігromанію дорослі можуть виявити не лише в себе, але й спостерігаючи за життєдіяльністю своїх дітей. Якщо ваш син чи донька не робить уроки, сидить за грою годинами і дитину неможливо відірвати від монітора, якщо вона комп'ютерним іграм віддає перевагу над спілкуванням та прогулянками, якщо не має інших захоплень, окрім комп'ютерних ігор — час бити тривогу! У дитини може з'явитися агресія, замкненість, неухильність і апатія до реального життя. Якщо ви не хочете, щоб у вашій дитини були роздвоєння особистості, хвороби духу, душі і тіла, демонізація свідомості, то поцікавтеся, як вона проводить свій вільний час, що встановлено на вашому комп'ютері і який вплив це може мати на дитячу душу.

Дослідники вважають, що про синдром прихильності до інтернету та комп'ютерних ігор цілком можна говорити як про нову хворобу, подібну до наркотичної чи алкогольної пристрасі. А будь-яка залежність — це вже рабство.

Нашим душам загрожують не прибульці і всюдисущі терористи, не атомні війни і безробіття — все набагато простіше. Загроза йде передусім від наших з вами прихильностей, від щоденного вибору, від того, у що ми віримо, з ким йдемо по життю і на що його витрачаємо. Великий Учитель одного разу сказав: «І пізнаєте правду, і правда зробить вас вільними» (Ів. 8:32). Знання істини — свобода, це і є влучання у ціль.

В'ячеслав Артерчук

В'ячеслав Артерчук — викладач біблійних дисциплін, випускник богословського факультету Кубанського євангельського університету, академічний декан Рівненського біблійного коледжу «Слово благодаті». Одружений, має двох синів і доньку.

Віртуальна реальність: фантастика чи життя

Словосполучення «XXI століття» майже в усіх асоціюється з розвитком новітніх технологій. Якщо 15 років тому для пересічної людини комп'ютер був інопланетним гостем, то зараз ця річ стала невід'ємною частиною нашого життя.

Обережно: ігроманія!

Молоді комп'ютер виявився «до смаку», адже він не тільки допомагає в навчанні, але й дає широкий спектр можливостей для відпочинку. Одним із таких засобів для «боротьби з буденністю» є комп'ютерна гра. Як не дивно, але ця, на перший погляд, безневинна річ стала лихоманкою нашого часу!

Ігроманія або лудоманія (лат. ludus — гра) — це надмірне захоплення комп'ютерними або азартними іграми. Говорячи про віртуальні ігри, лудоманією страждає переважно молодь.

Психологи стверджують, що пристрастю до гри «уражено» близько 10 відсотків людей у світі. В багатьох із них вона перетворюється на хворобу. У зв'язку з цим ігроманію Всесвітня організація охорони здоров'я офіційно визнала хворобою XXI століття.

Навіщо грати?

Відповідь проста: дехто не може самореалізуватися, і страх перед цим змушує відмовитися від жорстокого світу, аби поринути в ілюзію, де легко завоювати авторитет і стати героєм. Деякі грають, щоб зменшити відчуття самотності: для них гра є альтернативою дружній компанії або улюбленій справі.

За даними дослідження Державного інституту розвитку сім'ї та молоді «Молодь України: червень-2007» (опитано 1800 респондентів в усіх регіонах України) 14 % дітей взагалі не займаються спортом та фізичною культурою, окрім уроків фізичного виховання. Ще 34 % не беруть участі в гуртках і не займаються ніякими видами творчості. Натомість вони проводять весь вільний час біля телевізорів та за комп'ютерними іграми (кожен третій підліток!). Як стверджує більшість підлітків, вони обирають «комп'ютерний світ» через те, що не мають теми для спілкування з ровесниками чи батьками.

Запеклих гравців можна легко помітити серед оточення через їхню дратівливість, неспроможність зосередитися і складність у спілкуванні. Професор Акіо Морі з Коледжу гуманітарних та точних наук університету Ніхон (Японія) виявив, що під час гри в людини працюють тіль-

Напрямки використання комп'ютерів	Захоплення	Крайність
Пізнавальний	Новими технологіями і програмуванням	Ігроманія
Ігровий	Комп'ютерними іграми	Хакерство
Комунікативний	Засобами мережевої комунікації	Інтернет-залежність

ки зорові та рухові нерви, що призводить до зниження розумової діяльності. Проаналізувавши мозкові ритми 240 осіб у віці від 6 до 29 років, які захоплюються віртуальними іграми, виявилось, що активність кори головного мозку, яка відповідає за емоційну та творчу здатність, практично дорівнює нулю. Тобто, мозок людини деградує в плані розумової та творчої діяльності.

Комп'ютерна залежність

Однак основною проблемою користувачів, які довго перебувають за комп'ютером, є формування мультимедійної залежності. В такому випадку дуже важливо вміти переключати свою увагу на інші види діяльності, такі, наприклад, як спортивні вправи або творче заняття. Якщо ж людина не може змусити себе відволіктись від монітора, то вона вже залежить від віртуального світу і варто почати боротьбу з цією хворобою. В США була розроб-

лена програма для боротьби з ігроманією, яка схожа на систему лікування наркоманії та алкоголізму. Такий «рецепт» уже розповсюджений по всьому світу, і Україна не є винятком. Уже рік у Києві працює медичний центр для лікування ігроманії (тел.: 8-050-997-16-35).

Ігра-бббббббб

Тисячі досліджень, проведених провідними інститутами та спеціалістами в сфері психіатрії, зібрали беззаперечні докази того, що причинно-наслідковий зв'язок між насилием на екрані та агресивною поведінкою певної групи молоді існує. Висновок лікарської спільноти, отриманий унаслідок більш ніж тридцятирічного наукового пошуку полягає у тому, що перегляд сцен насильства може призвести до розвитку агресивних почуттів, реакцій і поведінки молодих людей. Більше того, тривале спостереження жорстоких сцен веде до того, що людина стає нечутливою до насилля у реальному житті. Останнім часом стає відомо дедалі більше випадків, коли комп'ютерні ігри вбивали людей.

Квітень 1999

Двоє підлітків розстріляли дванадцятьох однокласників, вчителів і поранили ще декількох людей, розкидаючи саморобні гранати, після чого наклали на себе руки. Очевидно, що діти з'їхали з глузду не без сторонньої допомоги, однак у знятому ними перед останнім походом до школи фільмі один із них говорить, що всі наступні події будуть «чимось на зразок гребаного DOOMу». Саме ця фраза і схожість інциденту з сюжетом комп'ютерної гри DOOM дали привід для позову, який батьки загиблих дітей подали проти виробників комп'ютерних ігор.

Березень 2000

Китайський геймер — любитель комп'ютерних ігор — Ку Ченвей убив друга, який продав його віртуальний меч — зброю, якою Ку воював на віртуальних просторах рольової гри Legend of Mir 3. «Шаблю дракона» Ку Ченвей і його приятель виграли як загальний приз. Крута зброя і персонажі з розвинутими характеристиками, «прокачування» яких є основним сенсом існування гравців, можуть продаватися за реальні гроші, незважаючи на свою віртуальну сутність. Тож приятель китайця продав на одному з аукціонів в Інтернеті «шаблю дракона», отримавши за неї близько 900 доларів. Однак Ку Ченвей не погодився з тим, що партнер продав чарівний меч без його згоди. Спочатку Ку звернувся в поліцію. Однак поліцейські вказали, що в Китаї немає законів, що регулюють володіння віртуальними цінностями, знайденими на полях битв неіснуючих королівств. Після цього геймер прийшов до приятеля і зарізав його.

Усе більше і більше гравців, що проводять значну частину часу у віртуальних світах, намагаються в реальному суді вирішувати свої питання. Так, австралійський студент Девід Сторі купив собі цілий віртуальний острів, витративши на це 35 тисяч доларів. На острові є мальовничий замок, кілька пляжів і гарні угіддя для полювання на монстрів. Щоправда, існує він лише в комп'ютерній грі. Сторі хоче продавати ліцензії на полювання і на видобуток корисних копалин на своєму острові, сподіваючись виручити в найближчий рік до 40 тисяч доларів.

Квітень 2001

22-річний мешканець Таїланду помер під час гри у Counter-Strike. Відпрацювавши зміну на заводі, він вирушив до інтернет-клубу, а щоб зайвий раз не відірватися від комп'ютера, закупив провізію. Друзі знайшли його у критичному стані лише наступного дня. Юнака доправили у лікарню, але було запізно і він помер, не приходячи до тями. Причиною смерті стала серцева недостатність — геймер просто перехвилювався під час гри. Його смерть послужила причиною для розслідування діяльності комп'ютерних клубів: у поліції виникла підозра, що власники комп'ютерних клубів домішують у питну воду амфетаміни, щоб відвідувачі довше не відходили від комп'ютерів.

Вересень 2001

У Тюмені затриманий сімнадцятирічний юнак, який убив своїх батьків залізними стрижнями через те, що вони не пускали його до комп'ютерного клубу. Вбивство підліток скоїв удвох із приятелем, і за задумом злочинців ця розправа мала покласти початок серії вбивств у місті: горе-гравці збиралися продовжити грабежі, вбиваючи батьків інших фанатів комп'ютерних ігор.

Березень 2002

Американець Шон Вілі застрелився з 22-каліберної гвинтівки через втрату артефакту в популярній грі EverQuest.

Травень 2002

Двоє дніпропетровських підлітків зайшли у гості до приятеля і вбили його. Мати, яка повернулася ввечері додому, знайшла тіло чотирнадцятирічного сина зі слідами ножових поранень і ударів молотком по голові. Після затримання злочинці зізналися, що викрадені з квартири вбитого гроші та золоті прикраси пішли на оплату комп'ютерного часу в клубах.

Жовтень 2002

У туалеті одного з південнокорейських комп'ютерних клубів виявлено тіло 24-річного геймера. Причина смерті — виснаження і перевтомлення організму. Зважаючи на записи власників клубу, молодий чоловік провів за іграшкою понад 86 годин, не відволікаючись ні на прийом їжі, ні на сон.

Літо 2004

В англійському місті Лестері 17-річний Уоррен Леблан заманив свого товариша, 14-річного Стефана Пакира, в міський парк і зарізав. На суді обвинувачуваний заявив, що перебував під впливом комп'ютерної гри «Manhunt». За словами батька хлопчика, що загинув, спосіб, в який вбито їхнього сина, нагадує правила гри «Manhunt», у якій учасники діють за допомогою молотків і ножів.

Травень 2005

У Єкатеринбурзі 12-річний школяр помер від обширного інсульту після того, як 12 годин поспіль провів за комп'ютером в одному з місцевих ігрових клубів. Під час гри хлопчику раптом стало зле, він упав на підлогу і в нього почалися судими. З діагнозом епілептичний напад юного геймера доставили до міської дитячої лікарні. Він втратив орієнтацію у просторі, перестав упізнавати батьків, поводився неадекватно. Через тиждень його перевели на штучну вентиляцію легенів, а через три дні хлопець помер. Завідуючий наркологічним відділенням лікарні був приголомшений ступенем ураження мозку дитини, в результаті емоційного стресу порушилося кровопостачання головного мозку і відбулася закупорка судин. Йому стало зле, закрутилася голова, але тяга до гри була такою сильною, що він продовжував грати. Підліток умирав, але не міг відірватися від гри. Розтин показав, що більша частина його мозку загинула від нестачі кисню. Дитина відірвалася від комп'ютера лише тоді, коли її скрутив найсильніший напад.

Липень 2005

У Великобританії 21-річний Джеймс Таффс, одержимий відеоіграми, вбив свого чотиримісячного сина. Ридуюча мати розповіла в суді, що напередодні вона знайшла одного зі своїх синів-двійнят мертвого на дивані — малюк був роздушений тілом сплячого батька, який з ранку до ночі грав на ігровій приставці Nintendo GameCube і гнівався, якщо його відривали від цього заняття.

28-річний південнокореєць на прізвище Лі помер після 50-годинного марафону в комп'ютерному кафе міста Тагу. Незадовго до смерті Лі покинув роботу, щоб ніщо не відволікало його від гри у бойові стимулятори. Знайомі покійного кажуть, що від комп'ютера він відлучався лише у туалет. Друзі на прохання матері, занепокоєної тривалою відсутністю сина, знайшли Лі у інтернет-кафе. Він пообіцяв повернутися цюно закінчить гру, втім за декілька хвилин його не стало.

Серпень 2005

У Пекіні відкрилася клініка для підлітків, «хворих» на інтернет. Лікування коштує близько 50 доларів у день. У 80 % пацієнтів є психологічна залежність від комп'ютерних ігор, інші прикипили до інтернет-чатів або грають в азартні ігри по інтернету. Один із хворих уночі втік із палати і, підбравши пароль, увійшов до комп'ютерної системи клініки.

Червень 2006

Голландська компанія «Сміт енд Джоун аддікт консалтанс» відкрила першу в Європейському союзі клініку для людей, хворих на лудоманію. Подібні клініки, які використовують досвід лікування наркоманії і алкоголізму, вже існують у США.

Липень 2007

Молоді батьки з американського штату Невада були засуджені на 12 років за нехтування батьківськими обов'язками. Весь свій час Міхаель і Яна Стро проводили за комп'ютерними іграми, зокрема за «Dungeons & Dragons». В результаті діти ігроманів (старшому на той момент було майже 2 роки, молодшій дівчинці — 11 місяців) були

доведені практично до передсмертного виснаження. Як заявив прокурор, в домі завжди була їжа, але подружжя настільки захопилося грою, що просто «не вистачило часу» погоджувати дітей.

Січень 2008

15-річний мешканець бельгійського міста Ля Лув'єр був госпіталізований у стані повного психо-фізичного виснаження, до якого він довів себе, безперервно граючи у відеоігри в період зимових шкільних канікул. Мати підлітка викликала швидку після того, як, повернувшись з роботи, побачила сина, що лежав на дивані без свідомості. Бригада швидкої допомоги констатувала у хлопчика коматозний стан, з якого його вдалося вивести лише через два дні.

Жовтень 2008

У Москві киянин Андрій Пономаренко убив свого сусерника в комп'ютерній грі Lineage II. 22-річний студент Московського інженерно-фізичного інституту Олександр Бльосткін вступив у бійку на тусовці геймерів в одному з московських клубів і вмер у лікарні, куди був доставлений з переломом черепа.

Листопад 2008

Учені Упсальського і Каролінського університетів (Швеція) встановили, що комп'ютерні ігри зі сценами насилля викликають у підлітків нестабільний серцевий ритм під час сну. Цей процес позасвідомий, але дуже шкідливий для дитячого серця.

Таким чином, комп'ютерні ігри не сприяють духовному розвитку особистості, збіднюють емоційну палітру відчуттів, у молодих людей відбувається знецінення моральних орієнтирів, ігрова залежність провокує агресивне поводження. Щодо дітей, то у них не формуються навички живого спілкування, вміння вирішувати конфлікти, які найчастіше здобуваються під час «живого» спілкування з однолітками. Натомість у грі всі питання і проблеми вирішуються найчастіше за однією моделлю — завдяки пострілам...

Отже, варто подумати над доцільністю захоплення комп'ютерними іграми і, можливо, знайти альтернативу, доки ще не пізно.

В'ячеслав Артерчук

Джерела:

- Освітній портал, <http://www.osvita.org.ua/articles/345.html>
- Аналітичний звіт за результатами дослідження «Молодь України: червень 2007», <http://www.osvita.org.ua/articles/345.html>
- <http://www.osvita.org.ua/articles/345.html>

РОЛЬ батька

Я виріс у великій і, не побоюся цього сказати, щасливій сім'ї. Це не означає, що наша сім'я не мала недоліків, але в цьому бурхливому світі наш дім був неначе тиха гавань. У сім'ї ми щодня могли розраховувати на те, що не змогли б придбати ніде у світі. Тато і мама робили все можливе, щоб створити атмосферу безумовної любові та прийняття, збалансовану здоровою дисципліною.

Мій тато — священнослужитель, тому не міг розраховувати на легку роботу. Він працював будівельником за межами міста і тому не міг повертатися щовечора додому. Ми чекали п'ятниці, як свята, бо мав приїхати наш татко.

Часом він повертався пізно ввечері, і ми з молодшим братом твердо вирішували ні в якому разі не заснути до його приходу. А якщо хтось і почне засинати, інший обов'язково має розбудити. Зараз я не можу пригадати жодного разу, коли б ми таки дочекалися тата, — ми засинали...

Наші батьки підняли, як кажуть у народі, і виховали чотири сини і дві дочки. Тепер ви можете зрозуміти, яке було навантаження на мамині плечі. Вона насправді була матір'ю-героїнею. Її внесок у життя кожного з нас не можна оцінити ніякими скарбами. Проте ми навіть уявити не можемо нашого життя без тата.

Я впевнений, що в кожного з вас є своя історія дитинства, в якій ваш батько або його відсутність відіграли унікальну роль.

На жаль, ситуація в Україні погіршується, і кожного року все більше дітей залишаються без сильного, мужнього, незамінного, рідного — саме їхнього батька. Про цю проблему можна і потрібно говорити не тільки на шпальтах нашого часопису, а й на державному рівні. Проте тільки Господь може виміряти всю глибину болю, розчарування, образи безбаченків, які неможливо відобразити в жодних статистичних даних.

Моє щире бажання повернути увагу чоловіків, татусів до переусвідомлення нашої ролі, надзвичайно важливої і відповідальної. Я молюсь і сподіваюсь, що наша розмова не залишить байдужим нікого з її учасників і стане хоч маленьким, але кроком до змін у виконанні ролі батька.

Роль батька — багатогранна, як і саме життя, тому неможливо суто механічно виділити декілька функцій і сказати: «Виконуй оце, і ти вже батько!»

За задумом Творця, у сім'ї тато і мама уособлюють в собі фактично все те, що необхідно для повноцінного зростання й розвитку їхніх дітей (розумієте, що дитина втрачає, коли залишається без одного, а ще гірше без

обох батьків). По мірі зростання дитини деякі з функцій беруть на себе інші люди: вчитель, тренер, наставник. Але навіть якщо зібрати разом усіх людей, які хоч якось причетні до виховання дитини, ніхто не зможе замінити жодного з батьків. Тобто тато- і мамозамінників не існує.

Розглядаючи роль батька, ми зупинимось на п'яти головних завданнях, покладених на нього Богом:

1. Духовний лідер.
2. Люблячий чоловік (чоловік, який любить матір його дітей).
3. Приклад для наслідування.
4. Наставник.
5. Надійна опора.

Тато — мій духовний лідер

Я знаю, що більшість батьків не думає, не вважає так, не погоджується і, навіть, проти цього завдання. Ми можемо влаштовувати пікетування і мітинги, але кожен тато за задумом та повелінням Бога має бути духовним лідером. Читаємо разом: «Господь, Бог наш — Господь один! І любі Господа, Бога твого, усім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією силою своєю! І будуть ці слова, що Я сьогодні наказую, на серці твоїм. І пильно навчись цього синів своїх, і будеш говорити про них, як сидітимеш удома, і як ходитимеш дорогою, і коли ти лежатимеш, і коли ти встава-тимеш» (Повт. Зак. 6:4–7).

По-перше, і я, і ви маємо поклонятися лише справжньому й одному Богові. Для того, щоб ми не сплутали справжнє поклоніння з якимись формальними речами, Бог чітко зазначив: «...любі Господа Бога твого, усім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією силою своєю!» Справжня любов підносить об'єкт любові на п'єдестал, на трон. Закохані чоловіки висловлюють це так: «Вона — богиня!», або «Я її обожаю».

Бог — це Творець Всесвіту, Верховний Владика, Монарх. Непотрібно доводити, що Особі з таким ста-

тусом належить шана, почесть і поклоніння. Оскільки Бог сповнений абсолютної любові до Свого творіння, то і Його творінню легко відповісти взаємністю. Для перших слухачів і читачів це означало наступне: «всім серцем» — усією внутрішньою сутністю; «всією душею» — всім життям, тобто любов на все життя; «всією силою» — в усіх щоденних практичних діях, тобто все, що ми робимо, має бути виявом пошани до Творця.

«І будуть ці слова, що Я сьогодні наказую, на серці твоїм» (Повт. Зак. 6:6). Стосунки з Богом, шана й поклоніння настільки важливі питання, що до них не можна поставитися поверхнево, як до простого виконання деяких релігійних вимог. Це питання нашого внутрішнього «Я», нашої особистості, нашого світогляду. Нещирість у стосунках із Богом — це, на жаль, типове явище для нашого суспільства. Ми імітуємо поклоніння Богові, відвідуючи храм один раз на тиждень або, що ще гірше, лише кілька разів на рік. Послухайте, що Ісус сказав із цього приводу фарисеям: «Лицеміри, добре пророкував про вас Ісая, кажучи: Цей народ наближається до Мене своїми устами, губами шанує Мене, серце ж їхнє далеко від Мене, та даремно поклоняються Мені, навчаючи людських заповідей» (Мт. 15:7–9).

Бог бачить наше серце наскрізь, але не тільки Бог, а й наші діти легко «читають» нашу невідповідність. А Божі заповіді ще не закінчені: «І пильно навчиш цього синів своїх, і будеш говорити про них, як сидітимеш удома, і як ходитимеш дорогою, і коли ти лежатимеш, і коли ти вставатимеш» (Повт. Зак. 6:7).

Директором школи сімейного богопізнання є тато. А тим, кого він має в першу чергу навчити любити Бога, мають стати його сини. Зайдіть до будь-якого храму, костелу, молитовного будинку і ви переконаєтеся, що кількість чоловіків відносно жінок мізерна. А де ж ті, на кого Сам Бог поклав відповідальність бути духовними лідерами своїх сімей? Вони, зомбовані атеїстичною пропагандою, вірять, що сильні й обійдуться без Бога, а жінки — слабкі, тому релігія потрібна саме їм. Це ще гірша неправда, ніж вважати, що повітря потрібне тільки жінкам, бо вони слабкі. Адже, «у Ньому ми живемо, рухаємося та існуємо» (Дії 17:28).

Бог наказує всім татам: «Пильно навчиш цього синів своїх, не пропустиш ні слова», і «будеш говорити про них (заповіді)», — не відмовчуватися, як це ми часто робимо, залишаючись із синами наодинці, а говорити про Божі за-

повіді чітко, ясно, доступно, щоб вони навчилися шанувати Великого Бога; «...як сидітимеш удома, і як ходитимеш дорогою, і коли ти лежатимеш, і коли ти вставатимеш». Це означало — завжди і всюди!

Ще один уривок із Біблії, який ми не маємо права обминути, — це молитва, якої Сам Син Божий навчив Своїх учнів. Вона починається так: «Отче наш, що на небесах, нехай святиться Ім'я Твоє, нехай прийде Царство Твоє, нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі...» (Мт. 6:9–10).

«Отче», тобто батько, тато. Рано чи пізно наші діти звернуть увагу на це слово, вони проведуть паралель між своїм татом і Богом: «Якщо Бог є батьком, тоді я знаю, Який Він, бо в мене теж є або був батько».

Статус батька напряму пов'язаний зі статусом Бога, Який надав нам честь, право і відповідальність представляти Його нашим дітям. Це Він видав мені і вам погони батька, і поважати честь мундира в першу чергу маємо ми самі, а потім і наші діти.

Очевидно наступне: духовне лідерство — це обов'язок, покладений Верховним Головнокомандувачем на кожного тата — і ніякого дезертирства.

Тато — люблячий чоловік моєї мами

«З щирою вірою в Бога, з любов'ю до своєї дружини...» — так має починатися історія про кожного тата.

Я знаю, що для багатьох чоловіків це питання таке ж незручне, як і попереднє. До речі, коли у Ісуса Христа запитали, яка заповідь у законі є найбільшою, Він відповів: «Любитимеш Господа Бога свого всім серцем своїм і всією душею, і всім своїм розумом, і всією своєю силою. Це перша заповідь. А друга подібна до неї: любитимеш свого ближнього, як самого себе! Іншої, більшої заповіді від цих немає» (Мк. 12:30–31).

Ближчої людини, ніж наша дружина, у нас немає. «Покине тому чоловік свого батька та матір свою, та й пристане до жінки своєї, — і стануть вони одним тілом» (Бут. 2:24). Я розумію, що період закоханості відрізняється від подружнього життя, як рекламна кампанія від реальності. Можливо, у ваших стосунках з дружиною не все склалося, або й взагалі не склалося, як очікували. У такому випадку хочеться заперечити, що любов до дружини має відношення до нашого батьківства. Але якби не вона, ви не стали б батьком вашої дитини.

За задумом Бога, взаємна любов тата і мами є необхідним контекстом для повноцінного розвитку дитини. Ви тільки вдумайтесь: кожну дитину, що приходить у цей світ, має зустріти божественна атмосфера єдності і любові.

На сьогодні тати й мами дуже багато уваги приділяють матеріальному забезпеченню своїх дітей, але найкраще, що ми можемо передати нашим дітям, — впевненість і відчуття безпеки, які вони мають, коли бачать нашу любов і прив'язаність одне до одного.

Ми з дружиною не соромимося в присутності наших трьох дітей обіймати та цілувати одне одного. Ви б бачили їхні очі: вони просто сяють від щастя, тому що любов між нами — це найкраще, що ми можемо подарувати нашим дітям. Пригадую, як наш старший син, коли був маленьким, обіймав нас обох за шиї і примушував цілувати одне одного.

«Чоловіки, любіть своїх дружин, як і Христос полюбив Церкву, і віддав за неї Себе. Чоловіки повинні любити дружин своїх так, як власні тіла, бо хто любить дружину свою, той любить самого себе» (Еф. 5:25, 28).

Це не ідея, пропозиція чи порада. Це — наказ, повеління Бога нам, чоловікам. Тут написано не просто любити дружин, а «своїх дружин». Що бачать наші діти: ми любимо їхню маму, чи наші очі «дарують любов» багатьом іншим?

Любов — це самопожертва. Христос полюбив нас і віддав Своє життя за нас. Чим готові ми жертвувати заради наших дружин? Адже любов до дружини — це немовби посів, який обов'язково повернеться до нас врожаєм.

Те, як ви ставитеся до вашої дружини, залишить відбиток на всьому житті ваших дітей. Ви можете створити атмосферу, в якій виростуть доброзичливі, вірні, чуйні, впевнені люди, або ж ви розіб'єте їхні серця і життя власноруч.

Любіть вашу дружину і ви сформуєте правильну уяву про шлюб у ваших дітей, а вони з вдячністю донесуть цей «заповіт любові» до наступних поколінь.

Тато — приклад для мене

Скільки веселих і сумних історій можна пригадати на цю тему. Діти, як ксерокс чи сканер, намагаються відтворити все, що бачать у житті дорослих. Особливе місце в копіювальній стратегії дітей відведене батькові. Вже від зачаття вони скопіювали його Y-хромосому в кожній клітинці свого тіла. Ми можемо лише уявити, що переживає дитина, яка втрачає батька. Зникає могутній потік інформації, який є життєво необхідним для кожного жителя Землі. Так задумав Творець. І жага до гідного прикладу батька буде жити в нас усе життя.

Кожен батько має бути гідним прикладом для своїх дітей.

У першу чергу — «має бути».

Нашим дідусям і бабусям, які пережили страхи Голодору і війни, навіть не снилося те, що мають їхні онуки. Здавалося б, що прогрес у сфері інтелекту позитивно вплине й на моральні якості сучасників. На жаль, ми спостерігаємо зворотний ефект. Сфера сім'ї, батьківства потерпає чи не найбільше. Тепер фрази «біологічні батьки», «соціальні сироти», «усиновлені діти» вже не дивують нас.

Завдання батька — бути поряд із дітьми, що б не трапилося. «Батьківство — не ривок, не стрибок, це — марафон... Батько не може залишити дистанцію батьківства, доки над ним не буде два метри землі¹. Найдостойнішим прикладом батьківства є Сам Бог. «Той, Хто послав Мене (Ісуса Христа), є зі Мною; Отець не залишив Мене Самого...» (Ів. 8:29). «Син не може робити нічого Сам від Себе, а тільки те, що бачить, як Отець робить; що Він робить, те й Син також робить» (Ів. 5:19).

Не бачу сенсу говорити про негативний приклад батьків, бо, незалежно від цього, ми, на жаль, його подаємо. Чи скажуть наші діти про нас: «Мій тато завжди поряд, особливо у скрутну хвилину, мені є на кого рівнятися, я намагаюся йти за ним крок у крок». Чи можемо сказати ми: «Мій хлопчику, моя дівчинко, дивись на свого тата й проживи своє життя так, як я!» Чи швидше скажемо: «Не роби дурниць таких, які робив твій тато!»

Бог дав вам право бути татом, щоб ваші діти могли скопіювати приклад неліцемерної віри в Бога, любові до вашої дружини, чесності, вірності, мужності, цілеспрямованості.

Якщо ж ви покинете дистанцію батьківства, не дивуйтеся, що життя ваших дітей буде схожим на бульварну пресу, в якій залишили відбитки «всі, кому не лінь», а не на класичний твір за задумом Бога.

¹Кенфілд Кен. Сердце отца. — К.: Христианское Библийское братство Святого Апостола Павла, 1999. — С. 9.

Тато — мій наставник

Із зимових уроків фізкультури у школі я найбільше любив лижні естафети. Наша школа займала досить велику територію, тому найбільше коло було довжиною один кілометр. Особливим був момент, коли випадав перший сніг і потрібно було «прокласти лижню». Це було непросте й відповідальне завдання. Той, хто йшов першим, створював лижну трасу для всієї школи. Декілька разів нашому класові доводилося першим виходити на цю трасу. Оскільки я був найвищим у класі, то йшов попереду. Але першим завжди був учитель фізкультури — немолодий кремезний чоловік.

Наставник, учитель, тренер — ці функції теж належать батькові. Частково ми передаємо їх учителям у школі, але лише частково. У житті головну «лижну трасу» для дітей прокладає батько.

Десять років тому Бог покликав нашу маму додому, в небесні оселі. Татові зараз шістьдесят дев'ять, і він усе ще на «життєвій трасі». Я — найстарший, тому йду за ним першим. За сорок два життєвих кола, які він пройшов переді мною, його силует уже не такий стрункий, хода уповільнилася, але він усе ще попереду. І я дуже вдячний йому за це.

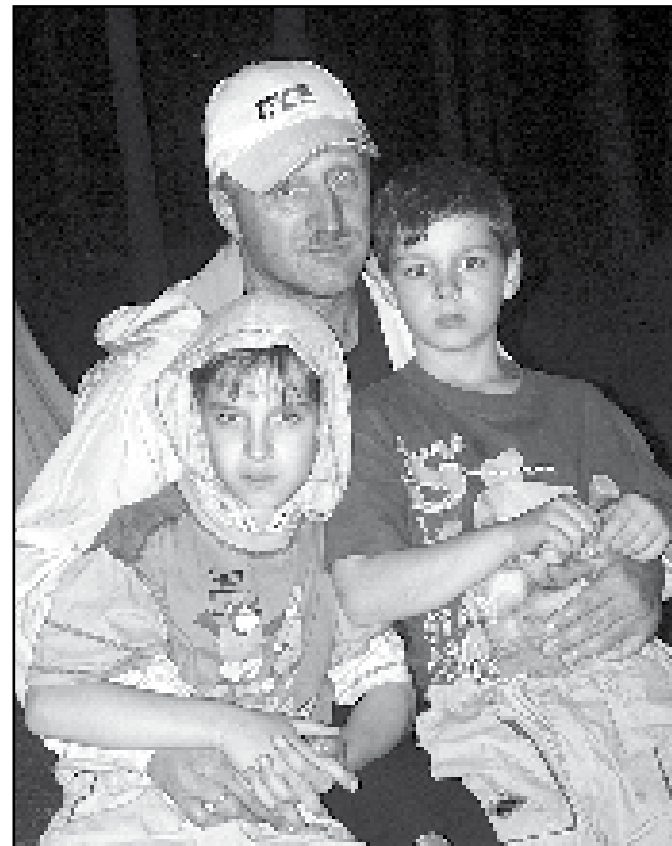
«Послухай, мій сину, настанови батька свого, і не відкидай науки матері своєї» (Пр. 1:8)

«Сину мій, не забудь ти моєї науки, і нехай мої заповіді стережуть твоє серце, бо примножать для тебе вони довготу твоїх днів, і років життя та спокою! Милість та правда нехай не залишать тебе, прив'яжи їх до шиї своєї, напиши їх на таблиці серця свого, і знайдеш ти ласку та добру премудрість в очах Бога й людини!» (Пр. 3:1–4).

Якщо ви не знаєте, чого навчати ваших дітей, прочитайте книгу Приповісток Соломона. Сам Бог наділив його надзвичайною мудрістю.

Я завжди кажу своїй дружині, що вона краща мама, ніж я тато, для наших дітей. Я не підлежуща, це — правда. Інна — педагог за фахом і покликанням. Вона багато чого навчила наших дітей. Часом я ставлю собі запитання: «А чого я навчив наших дітей?» Я дуже хочу, щоб мої діти навчилися від мене мудрих, важливих, потрібних речей, які б вплинули на все їхнє життя.

Існує декілька надзвичайно важливих речей, які має робити тато, як наставник.

По-перше, любити своїх дітей. Це — наше завдання. Ми — не джерело любові, ним є Бог, але ми можемо стати її надійним провідником. Як місяць відбиває світло сонця, так батько має передавати Божу любов своїм дітям. Було б добре, якби вчителі у школі любили всіх дітей. Але, як правило, у них є улюбленці, решта ж просто «не заслуговує» на їхню любов.

Тато не має такого права — не любити, бо він особливий учитель. Якщо ви вчитель без любові, то ваші настанови будуть нотаціями, які не принесуть бажаного результату.

По-друге, подаруйте дітям мрію, вкажіть на гідну мету. «Як стріли в руці воюючого, так діти віку молодого» (Пс. 127:4). Це наш обов'язок — спрямувати наших дітей до гідної мети.

По-третє, будьте вчителем «з великої літери». Для цього вам потрібно самому постійно навчатися. Якщо ви зупинитесь, то втратите кваліфікацію, і ваші діти перестануть «брати у вас уроки». Мета справжнього вчителя — навчити, а не пройти матеріал.

Нарешті, дисциплінують ваших дітей, щоб досягнути високої мети. Без здорової дисципліни це неможливо. Ви для них — тренер. Але не забувайте, що ви самі маєте бути дисциплінованими.

Мій тато — надійна опора

Якщо порівняти сім'ю з будинком, то батька можна порівняти з центральною опорою, завдяки якій тримається весь будинок. У нашому світі сьогодні не вистачає надійності. Можна шукати причини у різних сферах, а я пропоную пошукати у сфері батьківства.

З перших свідомих кроків по землі ми сприймаємо батька, як точку опори. Його сильні руки, впевнені рухи, вміння вирішувати питання, знання й досвід — все це створює для дитини атмосферу надійності. Низький тембр його голосу дитина добре знає ще з лона матері, бо голос тата вона краще чула і розпізнавала, ніж голос мами. Отже, у перші роки дитинства рейтинг батька сягає найвищої позначки. Але потім щось трапляється, і більшість батьків стрімко втрачає стартові позиції.

«Коли дому Господь не будує, даремно працюють його будівничі при ньому! Коли міста Господь не пильнує, даремно сторожа чуває! Даремно вам рано вставати, допізна сидіти, їсти хліб загорьований, Він і в спанні подасть другові Своєму! Діти — спадщина Господня, плід утроби — нагорода!» (Пс. 126:1–3).

Бог є Творцем і Архітектором сім'ї. У Нього є архітектурний план для кожної подружньої пари, але більшість із них ніколи і не зверталася до Головного Архітектора. Багато сімей нагадують самозабудови без будь-яких дозволів і планів. Деякі з цих будинків так і залишилися недобудованими, інші вже давно покинуті.

Для створення надійної сім'ї кожен тато має отримати в Бога свій архітектурний план. Чи є у вас план будівництва вашого дому, вашої сім'ї?

Можливо, ви не знаєте, де його шукати. Швидше за все, він є у вас удома. У вашій Біблії цілі розділи, присвячені питанням шлюбу. Тільки не кажіть, що у вас немає для цього часу. Повірте, вам доведеться виді-

лити достатньо часу, коли Він покличе вас на «килим», і ви змушені будете доповісти, що відбувалося з вашою сім'єю. Отже, кожен тато може стати надійною опорою для своїх дітей, якщо сам матиме міцний фундамент під ногами. Народна мудрість говорить: «Без Бога ні до порога!» Це справді так. Запросіть Його стати Головним Інженером будівництва вашої сім'ї, і Він закладе надійний фундамент.

Для того щоб стати гарантом надійності для наших дітей, нам самим потрібно мати чітку життєву позицію з усіх питань, а особливо, з питань віри та моралі. Пам'ятаймо, роль батька — універсальна. Наші діти прийдуть до нас з різними запитаннями. Звичайно, ми не можемо усього знати. Але ми маємо знати, чому саме так живемо і чого прагнемо досягнути у житті.

Вірність, вміння тримати слово — ще один важливий компонент. Я не проводив спеціальних досліджень, але, постійно спілкуючись з багатьма людьми, зрозумів, що це набагато краще роблять мами. Якщо хтось із батьків збирається покинути дітей, то швидше за все це зробить тато. Мені навіть страшно писати ці слова. Але це підтверджують статистичні дані.

Невиконані обіцянки, як ялинкові іграшки, «прикрашають» життя багатьох татусів. Звичайно, ми люди завантажені й у нас мало вільного часу. Але це наша проблема, що крім матері наших дітей, ми «одружені» ще й з роботою, машиною, хобі тощо.

Станьте для ваших дітей маяком і гаванню. Вони, як кораблі у шторм, прагнуть додому, щоб заспокоїтися в надійних обіймах батька, і дуже розраховують на розуміння. Натомість, частіше за все, вони натикаються на байдужість, роздратованість, а то і злість. «Наступіть власній пісні на горло», відкиньте всі справи і з теплом і любов'ю зустріньте ваші кораблики гідно, як справжній порт.

Захистіть ваших дітей. Вони справді мають у цьому потребу. Цей світ зустрічає маленьких людей вороже. Конкуренція і конфронтація — ось що очікує їх тут. «Світ належить першим», — почують вони, і ця рекламна брехня отруїть їхні серця. Мій і ваш священний обов'язок — захистити наших хлопчиків і дівчаток.

«Мій сину, як грішники будуть тебе намовляти, то з ними не згоджуйся ти!» (Пр. 1:10). «Сину мій, не ходи ти дорогою з ними, спину ногу свою від їхньої стежки» (Пр. 1:15). «Сину мій, не забудь ти моєї науки, і нехай мої заповіді стережуть твоє серце, бо примножать для тебе вони довготу твоїх днів, і років життя та спокою!» (Пр. 3:1–2).

Шановні татусі! Не залишайте дистанцію батьківства ні за яких обставин.

Заради Бога! Заради наших дітей!

Благослови нас, Боже!

Михайло Дубовик

Михайло Дубовик народився 1967 р. в Харкові. Закінчив місіонерське відділення Донецького біблійного коледжу, понад два роки був місіонером у Калмикії. Закінчив Українську біблійну семінарію, магістр богослов'я. Директор Міжнародної громадської організації «Надія — людям», місіонерський пастор церкви «Община Доброго Пастира» м. Рівне. Одружений. Батько трьох дітей.

Я люблю тебе, тату!

Землю огорнули сутінки, нагадуючи всім про час відпочинку. Восстаннє на сьогодні глянув на квіти, що так легко піддалися чарам сну, і спрямував свій «транспорт» до будинку, який став для нього другим домом...

Минають роки, і кожен із них залишає щось на згадку. Дуже багато побачено, почуто, пережито. Сьогодні він готовий розповісти кожному, що тілесний біль порівняно з душевним — ніщо. Він це знає з власного досвіду...

Звичайно, є речі, які йому взагалі не дано зрозуміти. Наприклад, як, за яким принципом співіснують на Землі добро і зло? Не може змиритися з таким станом речей, бо має власне розуміння, що коли добре, то має бути добре всім. На його думку, людина з кожним прожитим роком має ставати не тільки розумнішою, але й добрішою, милосерднішою... А ще він знає, що найважче переносити самотність. Це настільки гнітюче відчуття, що до нього не звикнеш. Чи ж не воно доводило до відчаю? Чи не через самотність одна за одною приходили депресії? А думки про самогубство?

Він не може сказати, що був відкинутим, не сприйнятим, але, все одно, дуже довго залишався самотнім. Чому? Може, причина в інвалідному візку, у його неповносправності? А може, ритм людського життя такий, що всі сплять? Біля нього рідко хто зупиниться на дві-три хвилини, квапливо даруючи усмішку і звичне: «Як справи?». Іноді й відповіді не дослухає. Спішить...

Цікаво, куди б поспішив він, якби зміг стати на свої ноги? Ось уже біль-

ше двадцяти років він пересувається за допомогою рук, візка, а стоїть, хіба що на колінах. Нікому (навіть мамі) не зізнається в тому, що ходить... у думках. Отож, тільки йому достеменно відомо, що найперше, до кого пішов би, кого хотів би побачити, чий голос хотів би почути — до тата.

Розповів би йому про те, як було важко, коли залишилися удвох із мамою. Ніяк не міг зрозуміти, чому так сталося? І хоч став уже дорослим, а так і не знайшов відповіді на це коротке запитання. Глибоко переконаний, що дитині необхідні і мама, і тато, як Сонце і Місяць Землі.

Можливо, дорікнув би йому, що не по-чоловічому це — покинути слабшого, того, хто потребує допомоги. Знає, якби тато тоді допоміг

зібрати кошти на операцію, відвезти до спеціалістів, він ходив би. На жаль, втрачено найдорожче в таких випадках — час.

Сказав би йому, як нелегко було кожної п'ятниці спостерігати, як біля реабілітаційного центру зупиняються автомобілі, з яких виходять усмінені батьки. Вони беруть своїх дітей на руки і ті, щасливі, залишають центр до понеділка. Серце тоді билось так швидко, і він, прикутий до інвалідного візка, загартовував свою волю. Дуже не хотів, щоб мама бачила його сльози. Знав, що їй дуже важко...

Пригадав би, як одного разу, ще у п'ятому класі, почув за дверима класної кімнати до болю знайомий голос. І нічого, що то був урок, і вже зовсім нічого, що у візку, за декілька секунд відчинив двері і зрозумів, що помилився... Ні вчителю, ні однокласникам не зміг пояснити свій вчинок. Та й що б він їм сказав?

А ще запитав би у тата, чи знає він, що існує Бог? Що є Спаситель — Син Божий, Ісус Христос, Який готовий допомогти, захистити, втішити... Ці знання для кожної людини є дуже і дуже важливіми. Коли сам дізнався про це від учителя християнської етики, то з його життя зникло відчуття самотності, а з ним і відчай, депресії, думки про самогубство...

Скільки разів він уявляв цю зустріч! І кожного разу вона виходила іншою: щось сказав би, а про щось і змовчав. Та незмінно дуже хотілося кожного разу — притулитися до міцного татового плеча і сказати:

— Я люблю тебе, тату!

Софія Прокопчук

Мій тато

Тато у мене найкращий,
Він і дбайливий, і роботящий.
Разом я з татом і в щасті, і в горі,
В мене до нього слово любові:
— Тату, тебе я дуже ціную
І за турботу ніжно цілую.
Ти мене любиш, тихо голубиш.
Учиш як жити, людей всіх любити.
Ти є порадник, товариш хороший,
Учитель, наставник, у всьому пригожий.
Твоя я кровинка і це добре знаю,
Тебе я, татусю, дуже кохаю.

Аня Ліщинська, 10 р.

У 8 років:

Мій тато такий розумний! Він усе знає!

У 14 років:

Однак, батько не такий вже й розумний,
він знає далеко не все.

У 22 роки:

Батько не розуміє нас, молодих! Я просто
не можу з ним говорити, він абсолютно
відстав від життя.

У 30 років:

Іноді мені здається, що батько у багатьох
випадках мав слухність.

У 40 років:

Власне кажучи, мій батько досить розум-
на людина, доводиться все частіше з ним
погоджуватися.

У 60 років:

Ось і не стало батька! Разом з ним я по-
ховав скарб любові й мудрості, з кожним
днем мені не вистачає його все більше і
більше.

У 70 років:

Батьку, батьку! Як часто я тебе не розумів,
залишав самотнім, коли міг прийти тобі
на допомогу. Скільки разів я нехтував
твоїми порадами! Любий тату! Якби мені
хоч на мить перенестися у той щасливий
час, коли я дитиною сидів у тебе на колі-
нах, чи йшов поруч, міцно тримаючись за
твою руку. Тату, якби не Кров Ісуса Хри-
ста, яка очищає від усякого гріха, можна
було б впасти у відчай. Але тепер, тату,
я всім серцем прагну зустрітися з тобою
на небесах!

Татова любов

Татова любов — як літній день,
Пахне потом, хлібом, споришами...
Не знайти такої вам ніде, —
Ну, хіба що на долонях мами.

Татова любов — як джерело,
Чиста, світла: п'ю — і не нап'юся.
Ще такої в світі не було, —
Ну, хіба що ув очах матусі.

Татова любов — немов меди,
Солодко від неї, аж не йметься.
Спробуй, ще таку десь віднайди, —
Ну, хіба що в материнському серці.

Татова любов — мов океан,
Де — ні дна, ні берега земного...
В неї, справді, виміру нема,
Бо вона, як в матері, від — Бога.

Оберіаймо тата

Нема без тата щастя на землі,
Як і без мови не бува розмови.
І доки світ цей грішний ще і злий,
Оберіаймо тата у любові.

Його шануймо! — Біблії слова.
І будуть нас так люди шанувати.
Тож хай у серці пісня ожива
І долинає аж до серця тата.

Як Бог у небі — він у нас один,
Як і одна в нас мати-Україна.
Молимося до Господа завжди,
Щоб не було без тата ні родини.

Сергій Рачинець

СВЯТИНЯ українського народу

Ознайомившись із коротенькою публікацією в журналі числом чотири «Слово вчителю» про презентацію факсимільного видання Пересопницького Євангелія, що відбулася в Києві 20 липня 2008 р. та у Львові 5 вересня 2008 р., хочу висловити своє внутрішнє сприйняття цієї події.

Сьогодні про цю унікальну пам'ятку українського рукописного мистецтва можна сказати, що Пересопницьке Євангеліє — відоме і невідоме. Відоме, як Книга Присяги, як національна святиня нашої держави і видатна пам'ятка писемної культури. Це перший переклад канонічного євангельського тексту українською літературно-писемною мовою. Саме на Пересопницькому Євангелії при-сягають на вірність народові Президенти України під час інавгурації.

Щодо менш відомих фактів хочеться нагадати, що робота над рукописом розпочалася 15 серпня 1556 р. у Дворецькому монастирі князів Заславських, при церкві Святої Трійці (нині — с. Дворець Ізяславського р-ну Хмельницької обл.). Того ж року було перекладено і Євангеліє

від Матвія та перша половина тексту від Марка. Далі писці на деякий час припинили свою роботу. Відновили її лише в 1561 р. в Пересопницькому монастирі при церкві Різдва Богородиці (тепер — с. Пересопниця Рівненської обл.). Тут було дописано Євангеліє від Марка, завершено Євангеліє від Луки та Івана, Місяцеслов та Післямову до пам'ятки. Книгу завершили 29 серпня 1561 р.

Традиційно вважається, що над створенням Євангелія працювали архимандрит Пересопницького монастиря Григорій та писець Михайло Васильович — син протопопа Сяноцького. Невідомим лишається ім'я талановитого українського майстра, який створив чотири чудові мініатюри євангелістів та оздобив перші сторінки Євангелія рослинним орнаментом, характерним для українського літописного декору.

Переклад Євангелії тодішньою українською розмовною мовою було здійснено на прохання княгині Анастасії Парасковії Заславської-Гольшанської.

З огляду на красу, оригінальність оформлення, багатство орнаментальних форм, витонченість літер Євангеліє не має собі рівних серед східнослов'янських зразків. Написане воно пізнішим уставом, прикрашене мініатюрами, заставками, ініціалами та кінцівками, виконаними в ренесансному стилі. Тут же чотири чудові мініатюри із зображенням євангелістів. Принагідно відзначу, що у XV ст. Ян Гус переклав Святе Письмо чеською мовою, а в XVI ст. — Мартін Лютер німецькою.

1569 р., рятуючи від єзуїтів, які захопили Пересопницький монастир, рукопис Євангелії перевезли на лівий берег Дніпра. Там він потрапив у руки гетьмана Івана Мазепи, на замовлення якого текст рукопису переписано. На жаль, оригінал рукопису Пересопницької Євангелії не дійшов до нас. 17 квітня 1701 р. гетьман перепровадив рукопис у Вознесенський монастир і кафедральний собор Переяслава, який сам побудував. Пізніше в монастирі була відкрита

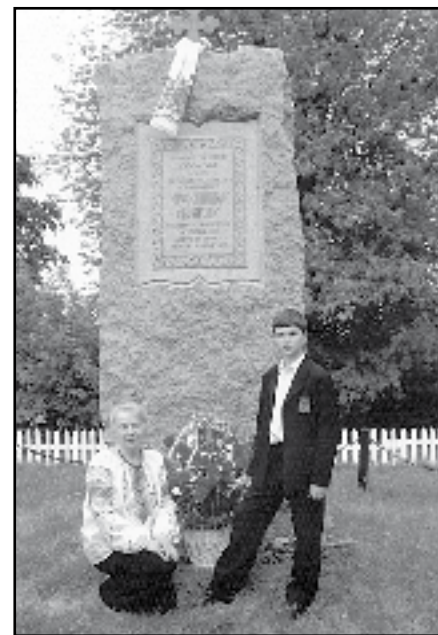

духовна семінарія, в бібліотеці якої він зберігався аж до 1837 р. В цьому ж році видатну пам'ятку українського національного духу віднайшов професор Осип Бодянский (тоді магістр Московського університету).

Перед Другою світовою війною Євангеліє зберігалося у Полтавському історико-краєзнавчому музеї. У роки війни пам'ятку евакуювали на Схід, а в повоєнний час святиня потрапила до фондів музею-заповідника Києво-Печерської лаври. Згодом, на клопотання професора Київського університету С. Маслова, була передана до Інституту рукописів Центральної наукової бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. Там, у державній публічній бібліотеці НАН України, Євангеліє зберігається дотепер.

На думку українських науковців, якби Пересопницьке Євангеліє тоді ж таки потрапило на друкарський верстат, це в тисячу разів помножило б новаторський мовний почин. І, напевно, не довелося б чекати ще триста літ на Котляревського з його Енеїдом!

Таке прагнення в тодішньому українському суспільстві було відчутне: то тут, то там з'являлися «руськомовні» Євангелії, Апостоли, граматика, словники, поезії, літописи; навіть із Пересопницького Євангелія робилися списки. Проте з різних причин ця тенденція не стала панівною.

Ще в 1862 р. українське Євангеліє було перекладено чернігівським дво-рянином П. Морачевським й оцінене в Імператорській Академії Наук як «праця у філологічному відношенні бездоганна», проте Петербурзькому Синоду треба було думати аж півстоліття, аби врешті-решт дозволити його друкувати.

Я пишаюсь, що ця унікальна пам'ятка не лише української мови, а й загалом вітчизняної культури, була створена на нашій землі. Інтерес до Пересопницького Євангелія впродовж віків не спадає не лише серед місцевих дослідників, але й провідних науковців сучасності.

На вшанування цієї святині силами Рівненських письменників під головуванням Євгена Шморгуна 14 травня 1989 року в с. Пересопниця Рівненського р-ну Рівненської обл. встановлено пам'ятний знак. Кожного року 22 травня в селі відбуваються урочисті заходи: Божественна літургія та традиційний літературний конкурс кращих творів серед учнівської та студентської молоді, яким відкривається День української писемності та мови. Незмінними організаторами дійства є Рівненська обласна організація ВУТ «Просвіта» ім. Т. Г. Шевченка.

Ці події лежать в мене на серці, як співучасниці заходів, бо Пересопницьке Євангеліє є головною культовою книгою християнства — святинею українського народу. На думку рівненського дослідника Олекси Новака, воно стало Божественним освяченням української народної мови, а відтак первісним поштовхом, першопричиною її використання в науково-літературній творчості й українських перекладах.

Наталія Рубанчик,
учитель християнської етики
недільної школи Свято-Воскресенського кафедрального собору м. Рівне

ПРОСТО ХРИСТИАНСТВО. БОГ ПОД СУДОМ

Клайв С. Льюїс

Книга містить два твори відомого англійського письменника і апологета християнства, які торкаються різних аспектів сутності християнства, а також віри і поведінки християнина. У своїх судженнях Льюїс непохитно строгий і одночасно милосердний, він наголошує на непорушності морального закону і відразу ж нагадує про можливість прощення, використовує прості та наочні образи, щоб пояснити складні поняття, але не спрощує і не применшує їх. Книга буде корисною і цікавою як для тих, хто ніколи раніше не замислювався над змістом християнського віровчення, так і для тих, хто вже давно в Церкві.

Льюїс К. Просто християнство. Бог под судом. — М.: Гендальф, 1994. — 272 с.
ISBN 5-88044-062-1

СВЯЩЕННЫЙ РОМАН

Брент Кертіс, Джон Елдрідж

Автори книги шукають відповідь на запитання: чому трапляється так, що серед життєвих турбот і бурхливої діяльності людина раптом відчуває, що втратила зв'язок зі своїм серцем, що згубила щось дуже важливе, заради чого, власне, й живе на світі. Чи ж не в тому причина, що вона віддалилася від Бога і намагається самостійно керувати своїм життям, а насправді стає забавкою в руках головного ворога Бога і християн — сатани. Натомість Господь пропонує нам стати учасниками захоплюючого і неповторного роману, Автором і головним Героєм якого є Він Сам, тому й роман цей називається священним.

Кертіс Б., Елдрідж Дж. Священный роман. — С. -Пб.: Шандал, 2000. — 288 с.
ISBN 5-93925-005-X

ПУТЬ ЖЕЛАНИЯ

Джон Елдрідж

Господь дав людині бажання як добрий і святий дарунок. Однак після гріхопадіння над бажаннями людини запанував сатана і почав використовувати їх для досягнення своїх цілей, віддаляючи людину все далі і далі від Бога. Існує хибна думка, що й у житті християн бажання не відіграють позитивної ролі, що вони є гріховними. Ця книга Джона Елдріджа допоможе вам розібратися з природою своїх бажань і, ставши на шлях слідування за Христом, досягнути того життя, задля якого ви були створені.

Елдрідж Дж. Путь желания. — С.-Пб.: Шандал, 2005. — 272 с.
ISBN 5-94861-036-5

СВИДЕТЕЛЬСТВО

Александр Турчинов

В автобіографічній повісті «Свідчення» Олександр Турчинов дуже щиро і максимально відверто розповідає про свій життєвий шлях, визначною віхою якого стала зустріч із Богом. Наполегливо навчаючись і працюючи, він багато чого досягнув, але справжнє внутрішнє задоволення, глибокий спокій, впевненість, радість і надію здобув лише у єднанні зі своїм Господом. Пройшовши заплутаними і темними коридорами вітчизняної політики, відкрив для себе простий закон розвитку і добробуту нації: «Щоб нація могла піднятися з колін, вона має схилити коліна перед Богом». Автор переконливо доводить, що «є лише одна істинна влада — влада над власними пороками і страхами. Є лише одна істинна перемога — перемога над гріхом. Цю істинну владу і істинну перемогу може нам дати лише істинна віра».

Турчинов А. Свидетельство: Художественно-документальная повесть; эссе. — К.: Криница, 2006. — 288 с.: ил.
ISBN 966-7575-74-8

Божий подарунок

Проблема позбавлення життя ще ненароджених дітей є дуже актуальною в наш час. Підтримуючи позицію авторів часопису «Слово вчителю» № 3/2008 Ю. Ліщинського («Ти незбагнений, Боже...») і Н. Дубовик («Жертви неоголошеної війни»), хочу поділитися своїми роздумами на цю тему.

У Біблії процес створення жінки описаний досить лаконічно: «І перетворив Господь Бог те ребро, що взяв із Адама, на жінку, і привів її до Адама...» (Бут. 2:22). Нам залишається лише дивуватися і схилитися перед могутністю і любов'ю Творця, Який, формуючи з кістки жінку, знав, якою вона буде... Він напевно знав, що жінка любитиме подарунки і, не забарившись, зробив його для нас.

Бог дозволив, щоб через жінок у світ приходили нові люди, нові долі, нові покоління, щоб продовжувався рід людський.

І навіть після того, як перша жінка почула слова: «Помножуючи, помножу терпіння твоє та болі вагітності твоєї. Ти в муках родитимеш дітей...» (Бут. 3:16), цей дар не втратив своєї дивовижності, краси і цінності для неї.

Як не захоплюватися Божественним промыслом, коли те, що ми віднедавна можемо бачити за допомогою апарата УЗД, Господь бачить від самого початку і до кінця, і в найдрібніших деталях. Про це пише псаломспівець Давид: «Бо Ти вчинив нирки мої, Ти виткав мене в утробі матері моєї. Прославляю Тебе, що я дивно утворений! Дивні діла Твої, і душа моя відає вельми про це! І кості мої не сховались від Тебе, бо я вчинений був в укритті, я витканий був у глибинах землі! Мого зародка бачили очі Твої, і до книги Твоїї записані всі мої члени та дні, що в них були вчинені, коли жодного з них не було...» (Пс. 138:13–16).

Тому, якою б важкою не була вагітність — Бог поряд, Він усе бачить і контролює. Мені не так шкода тих жінок, які через проблеми зі здоров'ям чи з інших причин не мо-

жуть мати дітей, я вірю, в них є інше особливе призначення від Бога, як тих, які, відчувши в собі перші ознаки існування крихітної людини, спішать у кабінет лікаря, щоб перервати вагітність. Не буду говорити зараз про моральний аспект, про те, що це жорстоке вбивство, а просто хочу поміркувати, що лишає для себе жінка, яка відмовилася від Божого дару свідомо і добровільно. Не секрет, що часто Бог пропонує жінці бути матір'ю лише раз, і вже після першого абортів вона до кінця життя буде безплідною...

А залишається відчуття безповоротності, порожнечі, незадоволеності собою, почуття вини... І вона вже ніколи не дізнається, яким був подарунок: які оченята, якого кольору волоссячко?... Гіркі запитання без відповіді...

На противагу, запитайте жінку, яка тримає новонароджену дитину, що відчуває вона: любов, безмежну ніжність, вдячність Богові за те, що ця дитинка є...

Для чого я це все написала? Щоб ще раз подякувати Богові за Його любов і турботу про нас, жінок. І щоб закликати не бути байдужими: якщо доведеться зустріти жінку, яка планує аборт (а таких зараз чимало), не пройдіть мимо, познайомтесь і обов'язково розкажіть про подарунок, який хоче зробити їй Господь!

...Я бачу очі, сповнені тепла,
В яких відбилась світанкова ніжність,
Частинка раю, промені добра...
Їх погляд — дотик ангела крила.

В куточку вуст вже зморшка залягла,
Ледь видна, поки, легка павутинка;
Вона усміхнена, і посмішка її
Відкрила для життя нову сторінку...

Тримає на руках дитя, як скарб,
А над чолом чомусь нема корони...
Через віки ясніє, як зоря,
Пресвітлий образ матері-мадонни!

Віра Муляр, мама двох дітей

Слово ВЧИТЕЛЮ

— педагогічний журнал з питань
християнського виховання дітей та молоді

- покликаний сприяти розвитку освіти та культури в Україні на засадах християнства;
- призначений для вчителів, батьків, вихователів, усіх, хто відчуває покликання і бере на себе відповідальність навчати інших;
- виходить чотири рази на рік, містить 60 сторінок і кольорову вкладку.

Передплатний індекс часопису «Слово вчителю» — 99864

Передплативши часопис на 2009 рік в одному з поштових відділень, ви оплатили лише поштові витрати. Для того, щоб наш часопис міг надалі існувати, необхідні кошти для його підготовки і друку. Будь ласка, надішліть ваші пожертви:

поштовим переказом на адресу:
МГО «Надія — людям», а/с 116, м. Рівне, Україна, 33028
з позначкою: «Пожертви на часопис „Слово вчителю”»,

або на рахунок МГО «Надія — людям», р/р 26005301588849,
Промінвестбанк м. Рівне, МФО 333335, код 21081735
з позначкою: «Пожертви на часопис „Слово вчителю”».

Собівартість одного примірника — 8 грн.

**Звернувшись до редакції, Ви можете замовити
будь-яке число часопису за 2008 р.**

тел. +38 0362 63-79-76; e-mail: slovo@hopetopeople.org

Конкурс триває!

Шановні читачі, запрошуємо вас взяти участь у літературному конкурсі!

Нагадуємо, що до розгляду приймаються твори українською мовою усіх жанрів на морально-етичну та духовну тематику. Найкращі з них будуть опубліковані на шпальтах нашого часопису.

В кінці 2008–2009 навчального року компетентне журі визначить переможців, на яких чекають цінні призи.

Будь ласка, надсилайте свої роботи з поміткою «Літературний конкурс». Щиро дякуємо!